

Porvoon HYVINVOINTI- SUUNNITELMA

24
25

Sisällys

Johdanto	3	LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA	26
Lakisääteisyys	4	Lapsen oikeudet, kansallinen lapsistrategia ja lapsiystävällinen työ Porvoossa	28
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	4	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila	29
Ehkäisevä päihdetyö	5	Toimialakohtaiset lasten, nuorten ja perheiden palvelut sekä yhteistyö	34
Asiakirjakokonaisuus	6	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet	44
Hyvinvointia edistetään yhteistyössä	7		
Porvoon väestö ja hyvinvointi	10		
Hyte-tavoitteet, tavoitetilä ja mittarit	12	NUORTEN AIKUISTEN JA TYÖIKÄISTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA	46
Tavoite 1: Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen	12	Nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvoinnin tila	48
Tavoite 2: Terveellisten elintapojen vahvistaminen	13	Toimialakohtaiset nuorten aikuisten ja työikäisten palvelut sekä yhteistyö	51
Tavoite 3: Osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistaminen	13	Nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet	62
Muita hyten kannalta keskeisiä teemoja	15		
Arjen turvallisuus	15	IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMA	64
Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy ja kriisisuunnitelma	16	Ikäntyneen väestön hyvinvoinnin tila	66
varhaiskasvatuksessa ja kouluissa	16	Ravitsemus	68
Esteettömyys ja saavutettavuus	17	Asuminen	68
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä kulttuurinen moninaisuus	18	Toimialakohtaiset ikääntyneiden palvelut sekä yhteistyö	70
Erytisryhmät	19	Ikäntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet	78
Osallisuus sekä vaikuttamistoimielimet	20	Lähteet	80
Nuorisovaltuusto	21		
Vammaisneuvosto	21		
Vanhusneuvosto	21		
Yleiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämisen toimenpiteet	22		
Hyvinvointisuunnitelman seuranta	23		
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaupungin muissa asiakirjoissa	24		
Liitteet	25		

Johdanto

Hyvinvointikertomustyö jakaantuu kahteen osaan: hyvinvointikertomukseen, joka kuvaa hyvinvoinnin nykytilanteen sekä hyvinvointisuunnitelmaan, jossa on kuvattu tavoitteet ja teot hyvinvoinnin parantamiseksi. Hyvinvointityöstä raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2022–2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.2.2022 (§16) ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025 25.1.2023 (§8). Paras arkenakin - Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma sekä Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma oli voimassa vuoden 2023 loppuun saakka.

Porvoon kaupungin hyvinvointisuunnitelma päivitettiin hyvinvointialueuudistuksen myötä, jolloin eri suunnitelmat yhdistettiin yhdeksi kokonaisuudeksi ja integroitiin valtuustokausittaiseen aikataulusyklisiin. Päivitetty suunnitelma sisältää yleisen osan ja kolme ikäryhmäkohtaista osaa (lapset ja nuoret, nuoret aikuiset ja työkäiset, ikääntyneet). Jokaisessa osassa huomioidaan valitut hyvinvointi ja terveys (hyte) tavoitteet. Lakisääteinen ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma on osa kokonaisuutta. Kaupunginhallitus hyväksyi kehittämisen suunnan syksyllä 2023 ja seuraava hyvinvointikertomus, jonka pohjalta laaditaan uusi suunnitelma seuraavalle valtuustokaudelle, valmistuu keväällä 2025.

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan. Tämän hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on kuvata, miten Porvoon kaupunki työskentelee asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä itsenäisesti että yhteistyössä eri järjestöjen, kumppanien ja hyvinvoin-

tialueen kanssa. Hyvinvointialueen osalta tässä suunnitelmassa on esitelty ainoastaan ne asiat, jotka toteutetaan selkeässä yhteistyössä kaupungin kanssa. Tällä kertaa on haluttu kuvata suunnitelmaan laajemmin kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä, jotta teeman laajuus ja kaupungin perustyon hyte-teot selkeytyisivät niin kuntalaisille, päättäjille, kaupungin työntekijöille kuin yhteistyökumppaneillekin. Tätä hyvinvointisuunnitelmaa on valmisteltu toimialojen yhteisenä työnä.

Hyvinvointisuunnitelmalla pyritään edistämään kaupungin asukkaiden hyvinvointia, tasaamaan hyvinvointieroja ja varmistamaan sujuvat palvelut yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Se toimii keskeisenä työkaluna hyvinvointijohtamisessa ja perustuu valtakunnalliseen tutkimustietoon. Suunnitelma on integroitu tiiviisti kaupungin strategiaan, erityisesti ”Paras arkenakin” -kärkenä, mutta se tukee myös muita strategisia painopisteitä. Kaupunkistrategian toteutumista seurataan vahvistetuilla mittareilla, joista hyte-kerroin kuvaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Kaupungin talouden seurantaraportit ja tilinpäätös sisältävät myös hyvinvointia edistäviä näkökohtia. Vuosittainen kaupungin talousarvio päättää lasten, nuorten, nuorten aikuisten, työkäisten ja ikääntyvien palveluihin varattavista resursseista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli hyte-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden

edistämiseksi. Kyseinen rahallinen kannustin on jaettu kunnille ensimmäisen kerran alkuvuonna 2024 vuoden 2023 tulosten pohjalta. Porvoon kaupungin tulos oli 73 pistettä. Hyte-kerroin raportoidaan strategian mittareiden kokonaisuudessa.

Lakisääteisyys

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on rinnakkaiset ja toisiinsa yhdyspinnoin yhdistyvät lakisääteiset tehtävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä ehkäisevässä päihdetyössä. Aluehallintovirasto (AVI) valvoo näiden osalta kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteutumista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä kunnassa on laaja-alainen ja poikkialainen, joten hyvinvointia edistäviä toimia tehdään Porvoon kaupungin kaikilla toimialoilla. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden (mm. järjestöjen, seurojen ja yhdistysten) kanssa. Jokaisen kuntalaisen omalla vastuulla on oman hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Kunnilla on kuntalain (410/2015) 1 §:n mukainen tehtävä: "Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla." Tämä periaate heijastuu myös YK:n Agenda 2030 -tavoitteisiin, joissa kestävyys jaetaan 17 eri osatekijään. Sosiaalisen kestävyden näkökulma korostaa erityisesti heikommassa asemassa olevien kuntalaisten hyvinvointia. Tämä sisältää terveys- ja hyvinvointierojen tasaamisen, esimerkiksi lapsiperheiden köyhyyden vähentämisen, ja myöhemmin käsiteltävät tasa-arvon ja yhden-

vertaisuuden näkökulmat. Peruseriaate on, että ketään ei jätetä oman onnensa nojaan. Kaupungin toiminnassa pyritäänkin ehkäisemään eriytymiskehitystä ja takaamaan kaikille tasavertaiset mahdollisuudet osallistua kaupungin toimintaan. Kuntastrategiassa tulee myös huomioida kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntalain 37 §:n mukaisesti.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 §:ssä on kunnille säädetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä seuraavasti:

Kunnan on:

- Otettava ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä omassa toiminnassaan.
- Strategisessa suunnittelussa asetettava tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet.
- Tehtävä päätösten vaikutusten ennakkoarviointi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvista

päätöksistä väestöryhmittäin.

- Nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.
- Seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.
- Raportoitava valtuustolleen vuosittain hyvinvoinnista ja terveydestä ja valmistettava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja –suunnitelma.
- Tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan sekä tehtävä yhteistyötä alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Edistettävä hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Osallistuttava vuosittaisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskeviin neuvotteluihin.

Ehkäisevä päihdetyö

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on samat lakisäätteiset tehtävät ehkäisevässä päihdetyössä (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015, 5 ja 6 §, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6 ja 7 §).

- Ehkäisevän päihdetyön huomioiminen osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä sitä koskevaa suunnittelua ja seurantaa (ml. vuosittaiset hyte-neuvottelut).
- Päihdeolojen seuranta alueittain ja väestöryhmittäin sekä niitä koskeva tiedotus.
- Päihde-, tupakka- ja nikotiini- sekä rahapelihaittoja ja niiden vähentämistä koskeva viestintä yksilöille ja koko väestölle.
- Päihde-, tupakka- ja nikotiini- sekä rahapelihaittojen ehkäisyosaamisen lisääminen ja tukeminen kaikissa kunnan ja hyvinvointialueen tehtävissä.
- Ehkäisevän päihdetyön toimien esittäminen ja edistäminen eri hallinnonaloilla.
- Toimien sovittaminen yhteen kunnan ja hyvinvointialueen välillä sekä eri toimijoiden (mm. poliisi, alkoholi- ja tupakkalakien noudattamisen valvonta, elinkeinoelämän ja ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvat yleishyödylliset yhteisöt) kanssa.
- Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen haittojen vähentämiseksi.

Ehkäisevä päihdetyö on tärkeää lakisäateistä perustyötä kunnassa, ja sen tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Työllä pyritään estämään ja vähentämään alkoholin, tupakan, nikotiinituotteiden, huumeiden ja ongelmallisen rahapelaamisen haitallisia vaikutuksia. Ehkäisevällä päihdetyöllä vastataan myös mielenterveyteen liittyviin haasteisiin, ja samojen toimenpiteiden avulla voidaan ehkäistä molempia. Ehkäisevän

päihdetyön päämääränä on luoda yhteiskunta, joka tukee päihteetöntä elämäntapaa ja ohjaa kuntalaisia tekemään päihteettömiä valintoja. Sen kohderyhmänä on koko Porvoon väestö, erityisesti ne, joille riippuvuudet eivät ole vielä aiheuttanut huolta.

Ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen on monien eri toimijoiden vastuulla, mukaan lukien viranomaiset, järjestöt, yritykset ja yhteisöt. Kaupungilla on tärkeä rooli ehkäisevässä päihdetyössä toimialoillaan, kuten varhaiskasvatuksessa, kouluissa, nuorisotyössä, työllisyyspalveluissa ja kaupunkikehityksessä. Ehkäisevän päihdetyön edistäminen on myös jokaisen kuntalaisen omalla vastuulla.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä ehkäisevän päihdetyön koordinaattori siirtyi hyvinvointialueen palvelukseen. Kaupungin konsernipalveluiden Rahoitus ja Strategia -palvelualueella toimiva hyvinvointikoordinaattori toimii vuoden 2023 alusta oman työnsä ohessa yhteyshenkilönä ehkäisevän päihdetyön asioissa. Erillistä, vain ehkäisevää päihdetyötä koordinoivaa ja toteuttavaa resurssia ei kaupungissa ole. Kaupunkiorganisaatiossa on kesällä 2023 toteutettu kartoitus tilannekuvan selkeyttämiseksi. Ehkäisevää päihdetyötä tukee pääosin kaupungin toiminta ja selkeitä toimintamalleja on kouluissa ja nuorisotyössä. Yhteisen työn edetessä taulukkoa voidaan tarkentaa myös muiden toimijoiden osalta. Kyseinen koonti on tämän asiakirjan liitteenä 3.

Ehkäisevää päihdetyötä tekevien järjestöjen yhteistoimintaa koordinoi valtakunnallisesti Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n koordinoima ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto (EPT-verkosto). Verkosto tuo esille laadukasta tietoa ja menetelmiä, ja tekee ehkäisevän päihdetyön tuloksia näkyväksi. Porvoon kaupungilla on yhteys järjestötahoihin.

Asiakirjakokonaisuus

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 §:ssä säädetty hyvinvointikertomustyö jakaantuu kahteen osaan: hyvinvointikertomukseen, joka kuvaa hyvinvoinnin nykytilanteen, ja hyvinvointisuunnitelmaan, jossa on kuvattu tavoitteet ja teot hyvinvoinnin parantamiseksi. Hyvinvointityöstä raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen asiakirja, joka määrittellään lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä. Tämä säädös määrittää suunnitelman laadinnan, sisällön, hyväksymisen sekä päivitysaikataulun. Lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on liitettävä kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmat, jotka perustuvat oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013) 13 §:ään. Porvoon kaupungin koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmat hyväksytään hallintosäännön mukaisesti suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä jaostoissa ja niitä päivitetään vuosittain. Voimassa olevat opiskeluhoitosuunnitelmat löytyvät osoitteesta: [Opiskeluhoolto - Porvoo](#). Suunnitelmasta vastaa nimetty ohjausryhmä.

Kunnan on myös laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi, joka on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n 3. momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

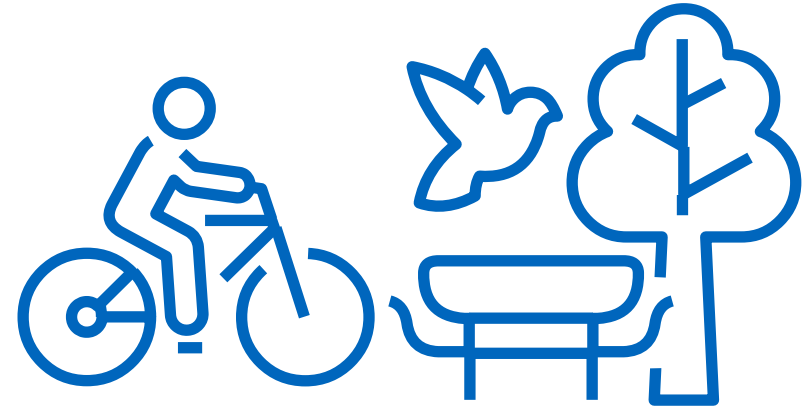
Ehkäisevä päihdetyö tulee lain mukaan (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015) viedä osaksi kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjaavia suunnitelmia sekä niiden seurantaa ja raportointia. Ehkäisevä päihdetyö on huomioitu tässä hyvinvointisuunnitelma-kokonaisuudessa, koska päämääränä on kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatii Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen nimeämä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§). Lisäksi hyvinvointialue laatii muut omaa toimintaansa kuvaavat alueelliset ikäkausittaiset suunnitelmat ja alueellisen ehkäisevän päihdetyön suunnitelman.

**Hyvinvointikertomus-
kokonaisuus
jakaantuu kahteen
osaan: hyvinvointi-
kertomukseen
ja hyvinvointi-
suunnitelmaan.**

Hyvinvointia edistetään yhteistyössä

Porvoon kaupungissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteutetaan osana kaikkien toimialojen palveluita. Hyte-työ on monialaista ja edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Laajan kokonaisuuden hallitsemiseksi tarvitaan erilaisia työryhmiä ja verkostoja, jotka tukevat sekä lakisääteistä toimintaa että koordinoitua yhteistyötä. Toimialat kuvaavat tarkemmin yhteistyötään eri tahojen kanssa ikäryhmittäisissä suunnitelmaosioissa.

Porvoon kaupungille on kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä (§ 16/2023) vahvistettu seuraavat hyte-työn työryhmät: hyte johtoryhmä, hyte ohjausryhmä sekä lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä. Ehkäisevää päihdetyötä ei ole toistaiseksi nähty tarpeelliseksi käsitellä erillisessä työryhmässä, koska parhaat toteutustavat nykyresurssien puitteissa ja roolitus hyvinvointialueen kanssa ovat tältä osin vielä epäselviä. Edellä mainittujen

lisäksi kaupungissa toimii useita muita sisäisiä ja ulkoisia työryhmiä ja verkostoja.

Vuoden 2023 alusta lähtien Itä-Uudenmaan hyvinvointialue vastaa porvoolaisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluista. Tämä tarkoittaa tiivistä yhteistyötä kaupungin eri toimialojen ja hyvinvointialueen välillä. Strateginen yhteistyösopimus Porvoon kaupungin osalta hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 30.8.2023. Sopimuksen myötä sovittiin yhteistyön periaatteista, strategisista ja operatiivisista yhteistyörakenteista sekä vastuista. Sopimuksen tarkoituksena on edistää yhteistyötä määrittelemällä siihen liittyvät rakenteet ja vastuutahot. Strategisen yhteistyösopimuksen avulla pyritään luomaan selkeä perusta sujuvalle yhteistyölle ja selkeyttämään siihen liittyvää vastuunjakoja. Strateginen sopimus on hyväksytty aluevaltuustossa 14.11.2023.

”

Hyte-työ on monialaista ja edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.”

STRATEGINEN TASO

Foorumit

Strategisen yhteistyön toimijuus ja johtaminen

Poliittisen päätöksenteon foorumi ▲

Koollekutsuja hyvinvointialueen poliittinen johto

- Tehtävänä on varmistaa strategisen tason yhteistyön toimivuus.

Viranhaltijajohdon yhteistyöfoorumi ■

Sovitetaan koollekutsuja yhdessä

- Tehtävänä on johtaa strategisessa sopimuksessa sovittua yhteistyötä.

Itä-Uudenmaan alueellinen turvallisuus- ja valmiusfoorumi ▲

Koollekutsuja hyvinvointialue

- Tehtävänä on ohjata ja yhteen sovittaa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiutta ja varautumista. Foorumi ei ota kantaa kuntien muuhun varautumiseen tai tilannekuvaan, eikä sillä ole kuntien varautumista koordinoivaa tai sen operatiiviseen ohjaamiseen velvoittavaa roolia.

OPERATIIVINEN TASO Ei tee päätöksiä eikä jaa resursseja.

Työryhmät

Lakisääteiset työryhmätehtävät nimetyillä edustajilla.

Opiskeluhuollon alueellinen työryhmä ▲

Koollekutsuja hyvinvointialue

- Työryhmän tehtävänä on seurata alueellista opiskeluhuolto-suunnitelmaa sekä opiskeluhoitolpalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista, käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhuollon yhteistyökysymyksiä.

Kuntakohtainen opiskeluhuollon ohjausryhmä ●

Koollekutsuja kunta

- Työryhmän tehtäviin kuuluu vastata järjestäjäkoh- taisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta, arvioinnista ja tiedot- tamisesta.

Kuntakohtainen lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä ●

Koollekutsuja kunta

- Työryhmän tehtävä on koota kunnan lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tilannekuvaa (kaikki alle 29-vuotiaat) keräämällä tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta tilannetta, laatia ehdotuksia kunnan johdolle, paikalliseen päätöksentekoon sekä suunnitelmien tueksi.

Verkostot

Teemakohtaista tiedonvaihtoa, koordinoitua ja tekemistä työn sujuvoittamiseksi

Alueellinen ehkäisevän päihdetyön verkosto ▲

Koollekutsuja hyvinvointialue

- Tehtävänä päihderiskeistä tiedottaminen ja päih- teidenkäyttöön liittyviin asenteisiin vaikuttaminen, päihdeidenkäytön vähentäminen.
- Tukee kuntia ehkäisevän työn järjestämisessä ja toteuttamisessa. Kunnat edistävät asiaa omassa organisaatiossaan kunnan valitsemalla tavalla.
- Tässä vaiheessa "Neljän tuulen"-malli on hyvinvoin- tialueen oma toimintamalli.

Hyte-koordinaattoriverkosto ▲

Koollekutsuja hyvinvointialue

- Toimii alueellisena hyvinvoinnin ja terveyden edistä- misen yhteistyöverkostonä.
- Tehtävänä teemakohtaisesti koota tietoa, vaihtaa tietoa ja saattaa tietoa omiin organisaatioihin.
- Teemoitettuja kokouksia, vuosikellon mukaan. Sisältäen mm.: **Terveet elämäntavat** (ravitse- mus, uni, päihteet, liikkuminen), **Kulttuurihyvinvointi**, **Ikäänntyvien hyvinvointi**, **Osallisuus**.

Alueellinen työllisyyden ja kotoutumisen verkosto ●

Koollekutsuja kunta

- Toimii alueellisena työllisyyden ja kotoutumisen yhteistyöverkostonä.
- Tehtävänä sujuvoittaa yhteistyötä sekä koota, vaih- taa ja saattaa tietoa omiin organisaatioihin.

Koollekutsuja

- ▲ Hyvinvointialue
- Kunta
- Sovitaan yhdessä

Kuva. Strategisessa yhteistyösopimuksessa hyväksytty yhteistyö-, työryhmä- ja verkostorakenne.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut eli hyte-neuvottelut ovat hyvinvointialueen, kuntien ja muiden hyte-toimijoiden välisiä neuvotteluja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja niiden koollekutsujana toimii hyvinvointialue. Hyte-neuvotteluissa päätetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista ja toimenpiteistä, yhteistyöstä, seurannasta, toimintamalleista ja tiedonkultasta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut ovat osa kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintatyötä. Neuvottelut mahdollistavat yhtenäisen näkemyksen kunnan, hyvinvointialueen ja valtion välillä sekä sitoutumisen yhteisiin tavoitteisiin. Lain mukaan neuvottelut on pidettävä vähintään kerran vuodessa. Ensimmäistä kutsua neuvotteluihin odotetaan vuonna 2024.

Yksi tärkeä osa yhteistyötä on hyvinvointitiedon tuottaminen ja jakaminen kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Sen avulla voidaan suunnitella palveluita paremmin ja ennakoivammin, ja samalla pyrkiä ehkäisemään ongelmien pahenemista. Hyvinvointialueen on erityisen tärkeää tuottaa tietoa esimerkiksi porvoolaisten terveydestä ja hyvinvoinnista, jotta ennaltaehkäiseviä toimia voidaan suunnata tehokkaasti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettu laki (612/2021) säättää, että sekä kunnat että hyvinvointialueet ovat velvollisia edistämään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Kunnalla on täten

tämän järjestämislain nojalla velvoite edistää, mutta ei välttämättä tukea avustuksin, hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen luokittelu ei ole valtakunnallisestikaan osoittautunut mitenkään yksinkertaiseksi. Kunnilla on jo lähtökohtaisesti ollut muiden erityislakien pohjalta velvoitteita tukea järjestöjen toimintaedellytyksiä.

Porvoossa järjestökentän kanssa tehtävä yhteistyö katsotaan varsin kattavaksi. Se voi ilmetä avustuksina, tilojen tarjoamisena, tiedotusyhteistyönä ja yhteisten projektien toteuttamisena. Porvoossa ei ole erillistä järjestöyhteistyön koordinaattoria, mutta palvelualueet tekevät yhteistyötä paikallisten järjestöjen kanssa osana normaalia toimintaansa. Lisäksi vanhus- ja vammaisneuvostojen edustajat vahvistavat yhteistyötä eri yhdistysten kanssa. Yhteistyön kehittäminen on Porvoossa jatkuva prosessi, ja avustus-käytännöt noudattavat kaupunginhallituksen vahvistamia yleisiä avustusperiaatteita sekä lautakuntien hyväksymiä myöntämisperusteita ja ohjeita. Porvoon kaupungin avustusohje on voimassa 7.2.2023 alkaen.

Järjestämisvastuun mukaisesti kaupunki on mm. avustus-käytäntöjen valmistelutyössä linjannut, että kaupungin järjestämisvastuulle ei kuulu avustaa esim. potilas, sairaus- ja mammayhdistyksiä tai mielenterveys-, päihde-, toimeentulo-, ruoka-apu- ja asunnottomuustukeen keskittyviä

yhdistyksiä ja toimijoita, vaan näiden osalta ko. avustukset ovat siirtyneet hyvinvointialueen arvioitaviksi. Kyseiset toimijat voivat toki vuokrata kaupungin hallinnoimia tiloja samoin periaattein kuin muutkin yhdistystoimijat.

Vuoden 2024 alusta perustetun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahaston tuotto ja pääoma suunnataan kaupungin toimialojen suunnitelmallisiin ja monivuotisiin kärkihankkeisiin. Rahojen jaossa noudatetaan Porvoon kaupungin strategian tavoitteita ja voimassa olevan hyvinvointisuunnitelman linjauksia kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Kaupungille tulleet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tarkoitetut perintövarat siirtyvät rahaston pääomaksi. Rahaston painopisteitä ovat erityisesti lasten ja nuorten, ikääntyneiden sekä työttömien syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Rahastosta voidaan vahvistaa myös kaupungin järjestämisvastuun piirissä olevia avustuksia. Rahaston tuoton ja pääoman sekä perintövarojen käytöstä raportoidaan erikseen vuosittaisen hyvinvointiraportoinnin yhteydessä.

Vuonna 2014 Porvoon kaupunki sai Ulla Nylanderin perinnön, jonka avulla käynnistettiin muun muassa Hyvinvointikeskus Gammelbackaan strategiakaudella 2014–2017. Kaupunginhallituksen vahvistaman suunnitelman mukaan nämä varat on tarkoitus käyttää toimialoja ylittävään kolmi-vuotiseen projektiin vuosina 2024–2026. Projektin etenemisestä raportoidaan hyvinvointiin tähtäävän yhteistyöprojektin vuosittaisen hyvinvointiraportoinnin yhteydessä.

Työmarkkinat
ja talous

92,2 %
työpaikkaomavaraisuus

9,47 %
työttömyysaste

13,4 %
nuorisotyöttömyys

15 212
työvoiman määrä

Luvut 2021–2023

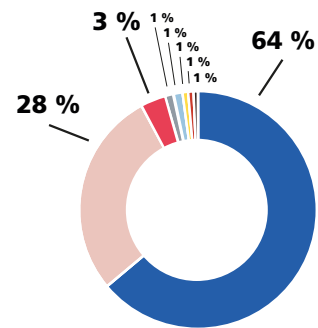
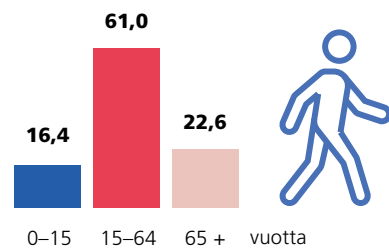
Porvoon väestö ja hyvinvointi

Väestö
2022

51 232

Virallinen, Tilastokeskuksen luku. 31.12.2022.

Ikäjakauma, %

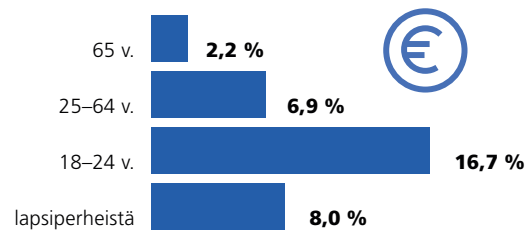

- Suomenkielisiä 64 % (32 732)
- Ruotsinkielisiä 28 % (14 445)
- Muunkielisiä 3 % (1 750)
- Vironkielisiä 1 % (624)
- Venäjänkielisiä 1 % (608)
- Arabiankielisiä 1 % (393)
- Albaniankielisiä 1 % (375)
- Vietnaminkielisiä 1 % (304)

Koulutusaste, %
25-vuotta täyttäneet

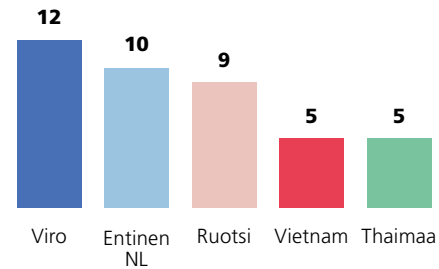
Pitkäaikaisesti
toimeentulotukea saaneet

2 728

5,3 % Porvoon väestöstä
on ulkomaan kansalaisia

Syntymämaa, %

Koronakriisi, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, energiakriisi sekä korkojen ja hintojen nousu ovat vaikuttaneet laajasti asukkaiden hyvinvointiin ja lisänneet huono-osaisuuden kasautumista, muuttaen samalla toimintaympäristöä. Eri kriisit haastavat myös ihmisten työn ja toimeentulon. Työllisyys on Porvoossa kehittynyt, vaikka pitkäaikaistyöttömien määrä pienenee hitaasti. Inflaatio sekä korkojen ja hintojen nousu ovat heikentäneet monen asukkaan taloudellista tilannetta. Epävarmuus taloudellisesta tilanteesta on osunut voimakkaimmin työkäisiin ja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin.

Porvoossa voidaan tilastotiedon valossa kuitenkin keskimäärin melko hyvin, ja aikuisväestö on valtakunnallista keskitasoa terveempää. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on neljänneksi tervein hyvinvointialue. (Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022). Porvoolaisten koetusta hyvinvoinnista, elämänlaadusta ja onnellisuudesta voidaan tiivistää se, että suurin osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä. 4.–5.-luokkalaisista 84,2 % ja 8.–9.-luokkalaisista ja lukiolaisista yli 60 %. Työkäisistä 50,3 % kokee elämänlaatunsa hyväksi, naiset hieman miehiä enemmän. Arvo on laskenut huomattavasti, yli 10 %, vuodesta 2020. Yli 65-vuotiaissa elämänlaatunsa hyväksi kokeneiden osuus on 57,3 % ja yli 75-vuotiaissa 51,5 %. (Kouluterveyskysely 2023, Terve Suomi 2022)

Nuorten kokemus ahdistuneisuudesta on yleistynyt selvästi. Tytöillä ahdistuneisuus on merkittävästi poikia yleisempää. Noin kahdeksan prosenttia 8.–9.luokan pojista ja 38 % tytöistä koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Työkäisistä noin viidesosa kokee olevansa psykkinisesti merkittävästi kuormittunut ja määrä on kasvanut noin 6,2 prosenttiyksikköä. Psykkinisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus ikääntyneissä (yli 65-vuotiaat) on noin 6,3 %. (Kouluterveyskysely 2023, Terve Suomi 2022)

Fyysinen terveys on vahvasti riippuvainen elintavoista, joissa porvooolaisillakin on huomattavasti parannettavaa. Suurin osa ei liiku terveytensä kannalta riittävästi, mikä lisää esimerkiksi elintapasairauksien riskiä. Työkäisistä vain noin kolmannes käyttää suosituksen mukaisesti kasviksia ja hedelmiä, mikä on heikkojen liikuntatottumusten tavoin yhteydessä mm. elintapasairauksiin ja ylipainoon. (Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022, Terve Suomi 2022)

Osallisuutta voidaan tarkastella monen tekijän avulla, kuten ihmissuhteiden, vapaa-ajan toiminnan ja harrastuksien, yhteenkuuluvuuden, katsomuksellisuuden, osallisuuden sekä vaikutusmahdollisuuksien kautta. Yleisesti ottaen aikuisväestön osallisuuden kokemus on vahvempi kuin nuorilla. Yli viidennes työistä kokee itsensä yksinäiseksi 8.–9.luokalla, ja tytöistä ja pojista näin kokee yhteensä 16 %. Työkäisistä noin 10 % tuntee itsensä yksinäiseksi. Yli 65-vuotiaiden yksinäisyyden kokemus on selkeästi vähäisempää, 7,2 %. (Kouluterveyskysely 2023, Terve Suomi 2022)

Elinympäristö (rakennettu ympäristö, luonto, asuminen ja liikkuminen) on keskeinen hyvinvoinnin osa-alue. Reilut kolme neljästä työkäisestä on tyytyväisiä asuinalueensa olosuhteisiin, kun taas ikääntyneissä tyytyväisyys omaan asuinalueeseen on 84,5 %. Itä-Uudellamaalla asuvista yli 20-vuotiaista kuusi prosenttia on kokenut fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa. Lähes joka kymmenes alakoululainen kertoo tulevansa kiusatuksi koulussa viikoittain, yläkoululaisista noin 8 %. Noin 20 % ala- ja yläkoulujen pojista on vuoden aikana kokenut fyysistä uhkaa. Tyttöjen osuus on noin seitsemän prosenttia alhaisempi. (Kouluterveyskysely 2023, Terve Suomi 2022)

Tutkimukset osoittavat, että hyvinvointiongelmien kasautuminen helposti ja päihdehaittoja esiintyy enemmän alem-

missa sosioekonomisissa luokissa. Esimerkiksi koulutuksen puute, työttömyys (9,47 % vuonna 2022) tai toimeentulovaikeudet lisäävät haitallisen päihdeiden käytön riskiä. Porvoon väestön keskuudessa päihdehaittoja ennakoivista ja selittävistä tekijöistä työttömyyttä ja työkyvyttömyyseläkettä (2,52 % vuonna 2022) saavia on vähemmän kuin Suomessa keskimäärin. Toimeentulotuen piirissä olevia on hieman yli Suomen keskiarvon, jään kuitenkin verrokkiin nähden alemmalle tasolle. Tilanne on näitä verrokkeja myönteisempi myös koskien kodin ulkopuolelle sijoitettuja alaikäisiä lapsia. (Tilastokeskus, Sotkanet)

Säännöllisesti toteutettava valtakunnallinen kouluterveyskysely antaa myös tietoa sekä peruskoululaisten että toisen asteen opiskelijoiden päihdekäyttäytymisestä, rahapelaamisesta ja asenteista. Työkäisten ja ikääntyvien osalta tätä tietoa on tällä hetkellä saatavana vain hyvinvointialuetasoisesti (Terve Suomi-tutkimus). Kyseiset tiedot ovat avattu ikäryhmittäisissä suunnitelmissa.

Vammaisten henkilöiden osalta paikallista hyvinvointitietoa ei ole saatavilla. Helsingin yliopisto julkaisi 12.12.2023 valtakunnallisen selvityksen vammaisten henkilöiden oikeuksista. Selvitys perustui vammaisten henkilöiden omiin kokemuksiin arkielämässä ja niiden pohjalta arvioitiin vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumista 2020-luvun Suomessa. VANE-neuvottelukunta tilasi selvityksen, joka toteutettiin verkkokyselynä ja haastatteluina, joissa oli mukana yhteensä 582 henkilöä. Tulosten perusteella vammaiset kokevat laajaa eriarvoisuutta ja syrjintää, erityisesti työllistymisen, elintason ja turvallisuuden osalta (Helsingin Yliopisto, 2023).

Hyte-tavoitteet, tavoitetila ja mittarit

Tämän päivitetyn hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että huomioimme juuri nyt asukkaiden hyvinvoinnin kannalta keskeisiä tekijöitä ja asetamme niihin liittyviä yhteisiä tavoitteita. Yhteisiksi, kaikkia ikäryhmiä läpileikkaaviksi tavoitteiksi on tunnistettu mielen hyvinvoinnin vahvistaminen, terveellisten elintapojen vahvistaminen sekä osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistaminen. Nämä tavoitteet ohjaavat meitä etenemään eri palveluiden avulla ainakin tämän valtuustokauden loppuun saakka. Seuraava laajempi hyvinvoinnin tilaa kuvaava hyvinvointikertomus valmistuu keväällä 2025, ja sen pohjalta laaditaan seuraavalle valtuustokaudelle uusi hyvinvointisuunnitelma. Koska kyseessä on pitkäjänteinen työ, voi olla tarkoituksenmukaista edetä samoilla painopisteillä myös seuraava valtuustokausi.

Kaikki ikäryhmät läpileikkaavat hyte-tavoitteet on jo aiemmin tunnistettu hyvinvointikertomuksessa, aiemmassa hyvinvointisuunnitelmassa ja hyvinvointiraporteissa, mutta niitä on hieman paketoitu uusiksi selkeämmän kokonaisuuden vuoksi. On hyvä myös tiedostaa, että Porvoossa asiat ovat pääosin hyvin ja selkeitä uusia erityishuolia ei ole tunnistettu.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on nostanut alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassaan kolme seuraavaa keskeistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistettä: hyvä terveys, työ- ja toimintakyky, mielen hyvinvointi ja

terveelliset elintavat. Yhteistä työtä ennakoiden voidaan todeta, että Porvoon kaupungin tavoitteet ovat sujuvasti synkronoitavissa hyvinvointialueen kanssa.

Tavoitekohtaisista mittareista on tehty erillinen Power-Bi, joka on lisätty kaupungin verkkosivuille. Tämä tulee helpottamaan seurantaa ja tiedon päivittämistä.

Tavoite 1: Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen

Mielen hyvinvointi kuuluu kaikille iästä riippumatta. Se on keskeinen osa kokonaisvaltaista hyvinvointia, joka käsittää henkisen ja fyysisen terveyden. Mielen hyvinvointi liittyy itsearvostukseen, kommunikaatioon, ihmissuhteisiin, merkityksellisyyteen ja tavoitteiden saavuttamiseen, ja sitä vahvistavat arjen sujuvuus, osallistumismahdollisuudet, turvalliset ympäristöt ja mielekäs tekeminen. Hyvinvoinnista huolehtiminen edistää yhteisön elinvoimaa. Yksinäisyys ja uupumus ovat yleistyneet eri ikäryhmissä, ja maailmantilanne on luonut haasteita jaksamiselle. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää nuorten hyvinvointiin, jaksamiseen ja tulevaisuudenuskoon.

Kaupunkiympäristöllä ja erityisesti puistoilla, virkistysalueilla ja monimuotoisilla virkistymetsillä sekä mielekkäillä kohtaamisten paikoilla, kuten toreilla, aukioilla ja puis-

toilla, on suuri merkitys mielen hyvinvoinnille. Fyysisen aktiivisuuden tuomien hyötyjen lisäksi luonnossa liikkuminen parantaa keskittymiskykyä ja auttaa palautumaan stressistä. Yleiset alueet, kuten puistot ja torit, tarjoavat myös matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, jossa eri taustoista tuleville ihmisille syntyy luonnollisia kohtaamisia. Julkinen kaupunkitila voidaan suunnitella eri lähtökohdista ja siten monella eri tavalla. Kun suunnittelun lähtökohdana on viihtyisien tapaamispaikkojen luominen osaksi arjen liikkumista, on vaikutus asukkaisiin monipuolinen ja kokonaishyvinvointia vahvistava. Mielen hyvinvointia vahvistaa myös julkisen tilan kokeminen turvallisiksi ja liikkumaan kutsuvaksi.

Tavoitetila 2025: Porvoossa yksinäisyys on vähentynyt ja yhteisöllisyys vahvistunut. Kaupunki tukee mielen hyvinvointia ja avointa keskustelua aiheesta. Sekä asukkaat että työntekijät ovat oppineet uusia tapoja vahvistaa mielenterveyttä. Yhteisöllisyyttä tuetaan mahdollistamalla tiloja ja tapahtumia, jotka rohkaisevat ihmisiä kohtaamaan toisiaan. Asukkailla on mahdollisuus nauttia merkityksellisestä vapaa-ajasta, harrastuksista ja kulttuurista viihtyisässä kaupunkiympäristössä.

Mittarit tavoitetilan mittaamiseen: Yksinäiseksi itsensä tunteminen (Kouluterveyskyselyn ja Terve Suomi -tulokset), Koulukiusaaminen (kouluterveyskysely), Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat

/1000 vastaavan ikäistä (KELA), Elämänsä tai elämänlaatuunsa tyytyväisten osuus (kouluterveyskyselyn ja Terve Suomi -tulokset). Positiivisen mielenterveyden mittari SWEMWBS (Terve Suomi). Mittareita voidaan tarvittaessa lisätä ja toimialat seuraavat myös näihin liittyviä muita mittareita.

Tavoite 2: Terveellisten elintapojen vahvistaminen

Elintavat, kuten liikunta, terveellinen ruokavalio, vähäinen päihteiden käyttö ja hyvä uni, ovat terveyden ja hyvinvoinnin perusta. Ne auttavat ehkäisemään sairauksia ja parantamaan elämänlaatua. Kaupungin tehtävä on tukea asukkaiden terveellisiä ravitsemusvalintoja erityisesti lasten ja nuorten parissa, ja jatkuvan oppimisen keinoin muissa ikäryhmissä. Kaupunkiympäristö tukee terveellisiä elintapoja tarjoamalla mahdollisuuksia liikkumiseen ja ulkoiluun. Erityisesti tärkeää on arkiliikunnan tukeminen ja yhdyskuntarakenteen suunnittelu niin, että kevyt liikenne, kävelen tai pyöräillen, on houkuttelevin vaihtoehto.

Lihavuus on yleistynyt kaikissa ikäryhmissä ja tilannekuva toimintakyvystä on huolestuttava. Lihavuuden ehkäisyssä keskeisessä roolissa ovat terveyttä edistävät ruokavalinnat ja liikuntatottumukset sekä riittävä uni. Suunnanmuutoksella on suuri merkitys sekä työelämälle että kansanterve-

ydelle. Suurella osalla Suomen aikuisväestöä on tuki- ja liikuntaelinvaijoja. Monet näistä ovat yhteydessä ylipainoon, vähäiseen liikkumiseen ja fyysisesti kuormittavaan työhön.

Nuorilla sähkötupakan käyttö on kasvattanut huolestuttavasti suosiotaan. Alkoholi on edelleen ennenäikaisten kuolemien suurin aiheuttaja ja valtakunnallisestikin nuorten huumekuolemat herättävät suurta huolta.

Tavoitetila 2025: Porvoolaiset elävät terveellisesti ja pitävät terveellisiä elintapoja tärkeinä. He nukkuvat riittävästi, syövät terveellisesti, liikkuvat säännöllisesti ja ovat vähentäneet päihteiden ja nikotiinutuotteiden käyttöä. Unen, ruokavalion ja liikunnan suositusten noudattaminen on lisääntynyt, ja ylipaino on vähentynyt. Kaupunki tarjoaa monipuolisia kulttuuri-, taide- ja luontoelämyksiä sekä kannustaa jalankulkua ja pyöräilyä. Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet ehkäisevät syrjäytymistä. Kaupungissa on viihtyisiä, turvallisia ja liikkumista edistäviä alueita. Kaupunki tekee tiivistä ja sujuvaa arkista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa erityisesti opiskeluhuollon, elintapaohjauksen, liikuntaneuvonnan ja ehkäisevän päihdetyön osalta.

Mittarit tavoitetilan mittaamiseen: Ylipaino (FinLapset, kouluterveyskysely (*hyte-kerroin tulosindikaattori*), Terve Suomi), Suositusten mukaisesti nukkuvien määrä (kouluterveyskysely, Terve Suomi), Terveydentilansa

keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevat, % 4.-5.-lk ja 8. ja 9. luokan oppilaista (kouluterveyskysely, *hyte-kerroin tulosindikaattori*), Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinutuotteiden käyttö, kaikki ikäryhmät (kouluterveyskysely, Terve Suomi), Sähkötupakointi, kannabiskokeilut, helpous saada Porvoossa huumeita (kouluterveyskysely, Terve Suomi), Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä (THL), Vähintään tunnin päivässä liikkuvat (kouluterveyskysely), Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky, Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky, Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (THL (*hyte-kerroin tulosindikaattori*)). Mittareita voidaan tarvittaessa lisätä ja toimialat seuraavat myös näihin liittyviä muita mittareita.

Tavoite 3: Osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistaminen

Osallisuus on tärkeä osa demokratiaa, palveluita, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Se edistää hyvinvointia ja auttaa ihmisiä tekemään hyvinvointia tukevia päätöksiä. Osallisuus on avain turvalliseen arkeen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään ja ympäristöön on tärkeää, ja sitä tulisi tukea monin tavoin.

Jotta kaikki voivat osallistua ja vaikuttaa, tarvitaan erilaisia osallistumisen menetelmiä.

Työ ja työyhteisöt ovat tärkeitä hyvinvoinnin kulmakiviä. Ne tarjoavat taloudellisen ja sosiaalisen perustan sekä mahdollisuuden mielekkääseen elämään ja jatkuvaan oppimiseen. Porvoossa painotetaan työelämätaitojen opetteluun, tarjotaan tietoa ammateista ja urapoluista sekä tuetaan nuoria saamaan ensimmäiset työkokemukset. Aikuisia tuetaan työllistymisessä. Lisäksi valmistaudutaan palvelurakennemuutokseen, jossa työllisyys- ja yrityspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle vuodesta 2025 alkaen.

Tavoitetila 2025: Porvoossa kaupunkilaiset osallistuvat aktiivisesti kaupungin toimintaan ja ympäristön suunnitteluun. Päätöksenteko on avointa ja osallistavaa. Osallistaminen ja siihen liittyvät kehittämiskohteet vaativat resursseja, jotka tulee budjetoida jo etukäteen. Yhteistyössä asukkaiden kanssa pyrimme luomaan arkiympäristön, joka kannustaa ihmisiä huolehtimaan hyvinvoinnistaan ja terveydestään sekä tukee opiskelua, työtä ja toimintakykyä. Osallisuuden koordinointi on kaupunkitasoisista ja sitä kehitetään yhdessä samansuuntaisesti. Osallistavan budjetointi on toimintamallina juurtunut käytäntöihin.

Kaupungin eri toimialat tekevät tiivistä yhteistyötä, mikä näkyy työttömyyden vähentymisenä eri ryhmissä, mukaan lukien nuoret ja maahanmuuttajat. Erityisesti tuemme

nuoria, jotka eivät ole työelämässä tai koulutuksessa tarjoamalla heille ohjausta ja työkokemusta. Maahanmuuttajille ja uusille asukkaille on selkeä kotoutumispolku. Työnhakijoiden ja työnantajien lakisääteisiin palveluihin on tulossa lähivuosina laaja-alaisia muutoksia. Porvoon kaupungin tavoitetilana on tulevaisuudessa tarjota vaikuttavia työllisyys- sekä työnantajapalveluita, kun TE-uudistus astuu voimaan, sekä löytää uusia innovatiivisia toimintatapoja aktiiviseen työllistymiseen.

Mittarit tavoitetilan mittaamiseen: Nuorisotyöttömyys (TEM), Työttömien määrä (TEM), Ulkomaalaistaustaisten työttömien määrä (TEM), Pitkäaikaistyöttömät (TEM), Rakennetyöttömyys (TEM), Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat (Tilastokeskus, *hyte-kerroin tulosindikaattori*)), Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL *hyte-kerroin tulosindikaattori*)), Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat (Eläketurvakeskus *hyte-kerroin tulosindikaattori*)), Tuki ja liikuntaelinsairauksin vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat (Eläketurvakeskus), Osuus jotka todennäköisesti eivät jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikänsä saakka (THL), Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä (THL) . Erittäin heikko osallisuuden kokemus (Kouluterveyskysely, Terve Suomi), Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen maksetut etuudet, kunnan osuus euroina. Mittareita voidaan tarvittaessa lisätä ja toimialat seuraavat myös näihin liittyviä mittareita.

Muita hyten kannalta keskeisiä teemoja

Arjen turvallisuus

Viime vuosina turvallisuus ja siihen liittyvät näkökohdat ovat nousseet merkittävästi esiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rinnalla. Esimerkiksi valtioneuvoston periaatepäätös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä sekä siihen liittyvä toimeenpanosuunnitelma ovat tuoneet vahvasti esille turvallisuuskysymykset, jotka täydentävät perinteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä (Valtioneuvosto, 2021a; Valtioneuvosto 2021b). On kuitenkin huomattava, että periaatepäätös saattaa keskittyä tietyille turvallisuuden osa-alueille, eikä kunnan laaja-alaista roolia yleisen turvallisuusympäristön luomisessa tunnista.

Keskusteluissa on korostettu erityisesti arjen turvallisuutta, kotitapaturmien ja kaatumisten ehkäisemistä sekä viimeaikaisia haasteita, kuten sähköpotkulautojen aiheuttamia riskejä. Lisäksi yleisen turvallisuusympäristön ja turvallisuuden kokemuksen muuttumista on havaittu erilaisten tekijöiden, kuten maailmanpoliittisen tilanteen, jengiytymisen ja parisuhdeväkivallan vaikutuksesta. COVID-19-pandemia vaikutti merkittävästi ihmisten elämään ja turvallisuuden kokemukseen. Lisäksi Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä hybridihaikuttaminen Suomessa vaikuttavat oletettavasti kuntalaisten kokemukseen turvallisuudesta.

Kuntien tekemä, erilaisia yhteiskunnallisia ongelmia ennalta ehkäisevä turvallisuustyö koskettaa muun muassa seuraavia osa-alueita: rikollisuus, väkivalta, syrjäytyminen, onnettomuudet ja tapaturmat sekä arkisen turvallisuuden tunteen vahvistaminen. Lisäksi kunnat tekevät muuta turvallisuustyötä, kuten osallisuuden vahvistamista sekä erilaista kuntalaisten ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Yhteiskunnallisesti esimerkiksi tasa-arvon ja

seksuaalikasvatuksen edistäminen ehkäisee väkivaltaa ja vahvistaa osallisuutta. Kaikkiaan turvallisuutta rakentavat toimet voivat olla hyvin eri tasoisia. Yksilötasolla väkivaltaa ehkäisee esimerkiksi kannustava kasvatusta, vanhemmuuden tuki ja väkivaltaisen käyttäytymisen katkaiseminen.

Porvoon kaupungin organisaatioon on palkattu vuonna 2023 valmius- ja riskienhallintapäällikkö, joka rakentaa kokonaiskuvaa turvallisuuden osa-alueista. Turvallisuussuunnitelma on rajattu tästä hyvinvointisuunnitelman päivityksestä vielä pois, mutta jatkossa turvallisuusnäkökulma on tarkoituksenmukaista yhdistää hyvinvointisuunnitelmakokonaisuuteen (hytetu) soveltuvin osin.

Onnettomuuksien ja tapaturmien ehkäisemiseksi Porvoolla on monialainen yhteistyöelin – liikenneturvallisuusryhmä. Siihen kuuluvat ELY-keskus, Liikenneturva, poliisi, pelastuslaitos, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto ja kaupungin eri toimialojen edustajia. Ryhmällä on yhteisesti palkattu liikenneturvallisuuskoordinaattori, joka auttaa palveluiden tuottamisessa. Ryhmän tehtävänä on tiedon välittäminen, minkä lisäksi siinä käydään läpi eri osapuolten tekemät toimenpiteet ja ylipäätään pyritään sisäänrakentamaan liikenneturvallisuuden parantaminen kaupungin eri toimialoille. Esimerkki laajasta yhteistyöstä on Liikenneturvan konseptin mukainen Punainen liitu -koulutustapahtuma toisen asteen koulutuksen oppilaille Careerissa. Vuonna 2024 tuotetaan kysely liikenneturvallisuutta heikentävistä asioista.

Ympäristöterveydenhuolto varmistaa ja turvaa valvonnalla ruokaturvallisuutta, talous- ja uimavesien turvallisuutta, asumisterveyttä, muuta elinympäristön terveysturvallisuutta sekä eläinterveyttä. Hyvä eläinterveys vähentää

ihmisten riskiä sairastua eläimistä suoraan tarttuviin tauteihin (esim. raivotauti, lintuinfluenssa) ja elintarvikkeiden välityksellä tarttuviin tauteihin. Kunnilla on eläinsuojelulain nojalla vastuu huolehtia löytöeläimistä, minkä johdosta esim. irtokoiralaumat ovat vähentyneet.

Porvoon veden tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien viemäroinnistä ja puhdistamisesta niin, että vedenlaatu täyttää lakisääteiset vaatimukset. Talousvettä toimitetaan porvooolaisille, askolalaisille sekä teollisuudelle kuten Kilpilahden teollisuusalueelle. Jätevedenpuhdistamoilla käsitellään porvoolaisten ja askolalaisten yhdyskuntajätevedet. Porvoon vesi rakentaa myös uutta vesihuoltoinfraa ja saneeraa vanhoja johtoja kaupunkikehityksen tarpeiden mukaisesti. Lisäksi se on mukana turvaamassa uimarantojen ja vesien turvallisuutta.

Yhdyskuntasuunnittelussa luodaan aktiivista, kohtaamisia tukevaa ja monikäyttöistä, monipuolista yhdyskuntarakennetta. Kun toimintoja sekoitetaan, ei synny esim. iltaisin kuolleita, tyhjiä työpaikka- tai koulukorttelialueita, joissa sosiaalisen kontrollin puute johtaisi helposti turvatomuuteen ja esim. ilkivaltaan. Alueiden suunnittelussa luodaan myös pohja turvallisuudelle liikennenympäristölle, kun liikenneverkko on toimiva ja esim. eri liikkumismuotojen verkkojen rakenne on selkeä. Kaupunki-infrassa tuotetaan esimerkiksi leikkipuistojen turvallisuustarkastuksia. Kasvun ja oppimisen toimialalla opetus- ja opiskelija-huoltosuunnitelmissa on kuvattu arjen turvallisuuden rakentaminen, toteutus ja harjoittelu toiminnan aikana. Toimipaikkakohtaisesti laaditaan turvallisuus-, pelastus- ja kriisisuunnitelmaa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy ja kriisisuunnitelma varhaiskasvatuksessa ja kouluissa

Porvoon kaupunki on opetuksen järjestäjänä veloitettu laatimaan opiskeluhoitosuunnitelmiin kriisisuunnitelman sekä konkreettiset suunnitelmat oppijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Nämä suunnitelmat ovat kasvun ja oppimisen lautakunnan hyväksymiä (2023) ja löytyvät tämän suunnitelman liitteenä sisältäen esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan esiopetukselle laadittuja ohjeita.

Jokaisessa Porvoon varhaiskasvatuksen ja koulun yksikössä on sitouduttu ennaltaehkäisemään kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää yhteisölliselle hyvinvointityölle määriteltyjen teemojen kautta (yhteisöllisyys, osallisuus ja ryhmäyttyminen, arjen taidot, tunnetaidot, kaveri- ja ristiriitojen ratkaisu, mediakasvatus ja turvataidot, turvaverkko- ja selviytymiskeinot). Työstä vastaa jokaisen yksikön (koulu tai päiväkotito) hyvinvointi- tai opiskeluhoitoryhmä.

Yksiköiden vuosi- ja lukuvuosisuunnitelmiin on kirjattuna mahdollinen yhteisöllisessä hyvinvointityössä ja opiskelu-

huollossa käytössä oleva toimintamalli (koulun puolella esimerkiksi Koulu Kunnossa yhdessä! Rovaniemen hyvinvoinnin vuosikello, Oulun tunne- ja turvakasvatusmalli, ProSkola ja Mieli ry:n materiaalit) sekä muut hyvinvointityölle asetetut tavoitteet yhteistyössä hyvinvointialueen palveluiden, poliisin sekä kolmannen sektorin kanssa. Lisäksi käytössä on monialaisia vakiintuneita työryhmiä ja verkostoja, jotka tekevät tätä työtä, kuten Ankkuri-toiminta sekä lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä.

Kiusaamiseen, häirintään, väkivaltaan ja kriisitilanteisiin puututaan välittömästi opiskeluhoitosuunnitelmiin kirjattujen mallien ja prosessikuvausten mukaisesti. Väkivaltatilanteet tai rikoksen tunnusmerkit täyttävät asiat hoidetaan kouluissa rehtorin ja aina tarvittaessa poliisin kanssa. Kriisisuunnitelma tällaisiin tilanteisiin on yksikön (koulu, päiväkotito) laatima etukäteissuunnitelma, jonka tarkoituksena on erilaisten toimenpiteiden ennakointi ja suunnitteleminen siltä varalta, että yksikköä kohtaa jokin odottamaton kriisi. Kriisillä tarkoitetaan tässä

tapauksessa mm. lapsen/oppilaan tai työntekijän kuolemaa, itsemurhaa, vakavaa onnettomuutta, väkivaltaa tai fyysisen vahingoittumisen uhkaa. Kriisi voi kohdistua koulu yhteisössä yksilöön, ryhmään tai se voi koskettaa koko yhteisöä.

Suunnitelmiin on määritelty eri toimijoiden roolit ja vastuut, ja tilanteista pyritään viestittämään ja tiedottamaan usealle eri kohderyhmälle viiveettä. Johdon tuki väliportaan ja yksiköiden lähijohtajille on merkittävä. Jokaista tilannetta seurataan loppuun asti ja tilanteesta tehdään debriefing ja niistä pyritään ottamaan opiksi ja kehittämään käytänteitä jatkoon.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan opetuksen järjestäjien (kuntien) ja hyvinvointialueen yhteistyötä kriisitilanteisiin varautumisessa, kriisitilanteessa toimimisessa sekä jälkihuollon ja seurannan osalta.

Esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyyttä ja saavutettavuutta käytetään usein sanaparina. Esteettömyydellä tarkoitetaan lähinnä fyysistä ympäristöä, kuten rakennuksia, ulkoalueita ja julkisia liikennevälineitä. Saavutettavuudella tarkoitetaan "aineetonta" ympäristöä, kuten tietoa, verkkosivuja, palveluja ja asenteita. Yhteistä molemmille termeille on, että niin fyysisen ympäristön kuin vaikkapa verkkosivujen ja palvelujen pitäisi olla kaikille sopivia ja kaikkien saatavilla riippumatta ihmisen toimintakyvystä. Porvoossa näihin asioihin kiinnitetään erityistä huomiota, erityisesti viestinnässä ja verkkopalveluissa.

Kaupungin eri toimialoilla, erityisesti kaupunkikehityksessä, esteettömyys ja saavutettavuus ovat ensiarvoisen tärkeitä. Käytännön toimenpiteet, kuten opasteet, äänimajakat, hyvin hoidetut kevyenliikenteenväylät, tehokas valaistus ja induktiosilmukat, ovat konkreettisia tapoja edistää näitä periaatteita kaupungissa.

On tärkeää ymmärtää, että esteettömyys ei koske vain rakennusteknisiä näkökohtia, vaan on laaja ajattelutapa, joka korostaa kaikkien osallistumista yhteiskuntaan ilman syrjintää tai esteitä. Esimerkiksi kasvun ja oppimisen toimialalla on opetussuunnitelmiin kirjattuna tavoitteita

toimintakulttuurin esteettömyydestä ja pedagogisista ratkaisuista, jotka tukevat saavutettavuutta. Palveluohjauksen näkökulmasta Porvoon kaupungin palvelujen tulisi näkyä eri viestintäkanavissa ikäryhmittäin, jotta saavutettavuus ja esteettömyys voidaan taata.

Esteettömyyden toteutumisen valvontaa tehdään rakennusvalvonnassa. Kaikki julkisessa käytössä olevat rakennukset ovat pääsääntöisesti esteettömiä ja Vanhan Porvoon kaupunginosassa pyritään rakennushankkeiden yhteydessä parantamaan esteettömyyttä. Kaikki uudet hankkeet ovat vaatimusten mukaisia. Suurissa hankkeissa, esimerkiksi kauppakeskuksissa ja jopa suurissa halleissa, joissa on pieni kauppatila, edellytetään, että esteettömyyselvytys on tehty ja toteutettu asetuksen mukaisesti. Myös kulun rakennukseen on oltava esteetön.

Omakotitalojen ja paritalojen rakentamisen hankkeissa rakennusvalvonta tarkastelee, miten esteettömän kulkemisen varaus on hankkeeseen toteutettavissa. Se tarkoittaa, että lähtökohtaisesti yksi taso on toteutettavissa esteettömäksi, ja että miten saavutettavassa tasossa olisi mahdollista toteuttaa suihku, WC, makuutila ja ruoan valmistuspaikka. Kyseistä esteetöntä tilaa ei

tarvitse toteuttaa, mutta se on esitettävä suunnitelmissa. Korjaus- ja muutoshankkeissa pyritään asetuksen mukaiseen esteettömyyteen. Rakentamisen ja käyttöönotto-katselmusten yhteydessä rakennusvalvonta tarkastelee erityisesti kynnysten, rakennusten kulkuteiden ja asunnon sisäisten kynnysten (esim. parvekkeille ja kylpyhuoneeseen) toteutumista ja toteuttamista.

Vanhus- ja vammaisneuvostoilla on merkittävä rooli kaupungin esteettömyystyössä, ja ne toimivat tärkeinä kanavina ennakoinnissa, epäkohtien tunnistamisessa, esille tuomisessa ja seurannassa. Yhteistyötä on kaupungissa selkeytetty myös tämän aiheen osalta. Itä-Uudenmaan esteettömyys- ja saavutettavuusohjelmassa toimenpiteiksi nostetut kaksi esteettömyyskartoituskävelyä per vuosi on nähty vaikuttavuudeltaan heikkoina. Keskusta-alue ja Taidetehtaan alue on kartoitettu jo aiempien työryhmien osalta. Vaikuttavimpina tapoina on todettu suora yhteys sekä eri suunnitelmiin ja toimintaan vaikuttaminen vuoropuhelulla ja tiedon välittämisellä. Tämäntapainen työ on jo käynnistetty ja hyväksi havaittu. Mikäli esille nousee selkeä tarve yksittäisille esteettömyyskartoituskävelyille, on sellaisia toki mahdollista toteuttaa yhdessä kaupunkikehityksen toimialan kanssa.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä kulttuurinen moninaisuus

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä estää syrjintää. Tärkeä osa tätä on tarjota hyviä palveluita, luoda toimiva ja turvallinen arki sekä varmistaa, että päätöksenteko on tasa-arvoista. Tämä luo perustan kuntalaisten yhdenvertaisuudelle ja tasa-arvolle, mikä taas vaikuttaa siihen, miten jokainen kokee hyvinvointinsa. Käytännössä tämä tarkoittaa monia erilaisia tehtäviä, kuten hyvinvoinnin edistämistä, talouden hallintaa, palveluiden tarjoamista ja johtamista, työnantajatehtäviä sekä paikallisen elinvoiman tukemista. Toimenpiteet, jotka estävät eriarvoisuuden kasvua eri sukupuoli- ja vähemmistöryhmien välillä, ovat myös osa ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä. Esimerkiksi hyvien ihmissuhteiden tukeminen luo perustan tasapainoiselle arjelle ja osallisuudelle yhteiskunnassa.

Porvoon kaupunki käynnistää työn toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseksi. Suunnittelussa keskitytään eri syrjintäperusteisiin ja niiden risteävyksiin, ja ehkäistään siten moniperusteista syrjintää. Tärkeänä näkökulmana on pohtia palveluiden saavutettavuutta, huomioiden esimerkiksi kielellinen saavutettavuus, toimialojen esteettömyystyö ja vammaisten erityishuomiot, joita ohjaavat sopimukset, säädökset ja määräykset. Kaupungin henkilöstön osalta kyseiset asiat on linjattu (Henkilöstöohjelma ja työsuojelun toimintaohjelma vuosille 2023–2026). Kasvun ja oppimisen toimialan toimin-

takulttuurin keskiössä ovat osallisuus, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus, hyvinvointi, turvallisuus sekä kestävä elämäntapa. Näiden kehittämistä ohjataan opetussuunnitelmissa ja toimipaikkojen vuosisuunnittelussa.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä lakisääteiset palvelut vammaisille siirtyivät hyvinvointialueen vastuulle. Kunnalla on kuitenkin edelleen velvoite kaikessa toiminnassaan huomioida, että henkilöt, joilla on jokin vamma tai toimintarajoite, voivat osallistua kunnan toimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa kohtuullisia mukautuksia, jotta esimerkiksi kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut ovat yhdenvertaisesti kaikkien saavutettavissa ja niiden toimintoihin osallistuminen on mahdollista ja mielekästä. Mahdollisuuksien luominen edellyttää tarpeiden huomioimista ja esteiden poistamista. Usein esteiden poistaminen hyödyttää myös muita väestöryhmiä.

Kulttuurinen moninaisuus on jatkuva prosessi, jonka tavoitteena on edistää eri kulttuuritaustoisten ihmisten tasavertaista osallisuutta ja hyvinvointia yhteisössä. Tähän pyritään luomalla avointa, tasa-arvoista ja monimuotoista yhteisöä, jossa kaikilla on mahdollisuus kukoistaa ja osallistua yhteiskunnalliseen elämään. Keskeisiä painopistealueita ovat monikulttuurisuuden ymmärtäminen, osallisuus, kulttuurien välinen vuoropuhelu, koulutus ja

työllistäminen, kielenoppimisen tukeminen, kulttuurinen herkkyys, yhdenvertaisuus ja syrjinnän torjunta, sekä tiedotus ja tiedottaminen.

Porvoossa on voimassa vuosille 2022–2024 ulottuva ohjelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Uuden kotoutumisohjelman valmistelu käynnistyy 2024. Kunnan on laadittava kotoutumisohjelmasta asiakirja, joka kuvaa alkuvaiheen palvelut, vastuutahot ja yhteistyön muiden toimijoiden kanssa. Maahanmuuttotoimikunta valmistelee ja laatii ohjelman. Lisäksi kaupungissa toimii myös monialainen yhteistyöryhmä maahanmuuton ja kotoutumisen suunnittelua varten.

Monikulttuurisuusfoorumi (MOKU) Porvoossa kokoaa edustajia kaupungin eri toimialoilta, kolmannelta sektorilta, hyvinvointialueelta ja alueen oppilaitoksista. MOKU:ssa keskustellaan kotoutumiseen liittyvistä asioista, etsitään kumppaneita, jaetaan tietoa ja materiaaleja, kerätään ideoita sekä suunnitellaan uutta. Kasvun ja oppimisen toimialan päivitetty opetussuunnitelmat kuusi-vuotiaalle ja perusopetuksen valmistavalle opetukselle ovat astuneet voimaan 1.8.2023, täydentäen valtakunnallisia perusteita. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas siirtyy perusopetuksen opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen, jota kehitetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti.

Erityisryhmät

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan Porvoossa yhteensä 329 omaishoitajaa (10/2023). Hyvinvointialueen myöntämisperusteet muuttuivat Porvoon osalta jonkin verran, ja tämä on lisännyt omaishoitajien määrää. Omaishoidettavia ikääntyneitä on 172, työkäisiä 41 sekä lapsia ja nuoria 115. On mahdotonta arvioida tämän lisäksi, kuinka moni hoitaa ilman virallistettua omaishoitajuutta omaistaan tai läheistään, jonka toimintakyky on heikentynyt vammaisuuden, ikääntymisen tai pitkäaikaisrauden takia. Hyvinvointialueella toimivat järjestöt ja seurakunnat tarjoavat yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa tukea omaishoitajille ja heidän perheilleen.

Hallitusohjelmassa on useita kirjauksia omaishoitajista ja myös kunnilla on siitä mainintoja. Asiaa on selvitelty siltä osin, mitä tämä voisi konkreettisesti tarkoittaa kunnille, mutta tähän ei olla vielä saatu tarkempaa tietoa. Nykykunnissa on hyvin vähän sellaista, joka olisi suunnattu ainoastaan omaishoitajille tai hoidettaville. Porvoossa on toki paljon erilaista eri ikäisille tarkoitettua toimintaa, joka soveltuu monenlaisissa elämäntilanteissa oleville. Porvoossa omaishoitajat on esimerkiksi lisätty uimahallin hinnanalennusluokkaan 1.8.2023. Erityisuimakortti voi olla

jollekin sopiva vaihtoehto, ja tarjolla on myös soveltavaa liikuntaa. Lisäksi kansalaisopistossa on hyviä kursseja eri aikoina, ja kirjastoissa on myös omaa tapahtumatuotantoa. Kulttuuripalvelut järjestävät taidenäyttelyitä, konsertteja ja teatteriesityksiä sekä muita kaikenikäisille soveltuvia tapahtumia. Taideoppilaitos tarjoaa erityisryhmille innostavia harrastusmahdollisuuksia musiikin ja kuvataiteiden parissa. Porvoossa järjestettävistä tapahtumista saa tietoa kaupungin tapahtumakalenterista.

Omaishoitajien asiaa on viime aikoina korostettu yhdessä vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa erityisesti esteettömyysasioiden kautta, kuten uimahallin tulevaisuuden remontissa sekä Kokkonniemen alueen kehittämisessä. Agendalla ovat olleet erityisesti pukuhuonejärjestelyt ja apuvälineillä pääsy.

Hyvinvointialueella toimii aluevetoisesti omaishoitajien alueellinen verkosto, jossa tavoitteena on tehdä yhdessä työtä omaishoitajien ja hoidettavien palveluiden parantamiseksi sekä jakaa tietoa. Porvoon kaupunki osallistuu tähän verkostoon resurssiensa mukaan. Mahdollisiin toiveisiin vastaaminen ovat monesti resurssi- ja talousarviokysymyksiä.

Osallisuus sekä vaikuttamistoimielimet

Kuntalain 22 §:n (8.2.2019/175) mukaan kunnan kaikilla asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kaupungin kaikki palvelut pyrkivät lisäämään kuntalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kuntalaiset pääsevät vaikuttamaan palveluihin osallistumalla esimerkiksi käynnissä oleviin keskustelutilaisuuksiin ja työpajoihin sekä vastaamalla asiakaskyselyihin. Kouluissa ja oppilaitoksissa kaikki lapset ja nuoret voivat osallistua ja vaikuttaa kouluyhteisön asioihin oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnan kautta.

Kuulluksi tuleminen ja osallisuus kuuluvat lasten oikeuksiin. Laki velvoittaa viranomaisia tarjoamaan lapsille ja nuorille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Tämä takaa sen, että lapsella on oikeus ilmaista näkemyksensä häntä koskeissa asioissa, ja että hänen mielipiteensä on otettava huomioon ikä- ja kehitystason mukaisesti. Osallisuuden edistäminen kuuluu kaikille kunnan viranhaltijoille ja työntekijöille – myös niille, jotka eivät suoraan kohtaa lapsia ja nuoria työssään. Oikeudesta osallistua säädetään perustuslaissa, kuntalaissa, perusopetuslaissa, nuorisolaissa, lastensuojelulaissa ja varhaiskasvatuslaissa. Osallisuus lapsen ja nuoren arjessa on sitä, että lapsi ja nuori voi toimia osana jotakin, ja ennen kaikkea kokea olevansa osa jotakin. Vaikuttamisella tarkoitetaan mielipiteiden ja ideoiden esille tuomista, asioiden pohittamista ja niistä keskustelemista, päätösten tekemistä, toimimista sekä toiminnan arvioimista ja kehittämistä.

Varsinaisia vahvistettuja foorumeja, joissa alakouluikäiset lapset voisivat vaikuttaa kaupungin hyvinvointia ja terveyttä edistävään päätöksentekoon, esimerkiksi hallituksen tai valtuuston asettama lapsiparlamentti tai lasten kyselytunti hallitukselle tai valtuustolle, ei Porvoossa ole. Porvoon nuorisovaltuusto on pitkään tehnyt laadukasta ja hyvää työtä, ja se on huomattu valtakunnallisestikin. Myös alakouluikäisistä koostuva ”Kuuluuko nuorten ääni”-tilaisuuksia on järjestetty aiempina vuosina. Kaupungintalolla käy virkamiehiä tapaamassa myös muutamia kouluryhmiä vuosittain.

Yhdyskuntasuunnittelussa on jo lakisääteistäkin laaja vuorovaikutus esim. kaavoituksen, katujen suunnittelun ja luvituksen alueilla. Vuorovaikutuksessa käytetään laajaa kirjoa menetelmiä, jotta kaikki osalliset saataisiin paremmin mukaan. Somevaikuttamisen ja esimerkiksi nettipohjaisten karttakyselyiden kehittämisen lisäksi tulee huomioida myös saavutettavuus ja vanhempi väestö, koululaiset ja esimerkiksi maahanmuuttajat. Rakennusvalvonnan

yhtenä suurena hankkeena vuoden 2024 aikana on luoda uusi rakennusjärjestys. Sen osallistamiseen pyritään ottamaan mallia kaupunkisuunnittelun osallistamisen tavoista.

Osallistuva budjetointi on kaupungin uusi keino osallisuuden vahvistamiseksi. Osallisuuskoordinaattorin myötä koko kaupungin osallisuustyötä kehitetään ja koordinoidaan entistä suunnitelmallisemmaksi ja yhdenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi. Tarkoitus on lisäksi kartoittaa koulutettujen kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä palveluiden kehittämisessä, jotta saadaan mahdollisimman hyvin myös katvealuetietoa.

Vaikuttamistoimielimet ovat kuvattuina tässä hyvinvointisuunnitelman yleisessä osiossa. Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi vuonna 2023 on tehty paljon kehittämistyötä yhdessä vaikuttamistoimielinten kanssa. Roolia kaupungin vaikuttamistoimieliminä on kirkastettu ja prosesseja sujuvoitettu. Kehittymissuunta on arvioitu hyväksi.

Kaupungin kaikki palvelut pyrkivät lisäämään kuntalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia."

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on kuntalain 26. §:ssä tarkoitettulla tavalla nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Nuorisovaltuustossa lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan kaupungin päätöksentekoon.

Porvoon nuorisovaltuusto, eli Nuva, on porvoolaisten nuorten oma virallinen vaikuttajaryhmä. Sen tarkoituksena on parantaa nuorten mielipiteiden kuuluvuutta ja nuorten asemaa päätöksenteossa. Nuorisovaltuustoon valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan 24 nuorisovaltuutettua sekä 6 varavaltuutettua. Edustajat ovat 13–19-vuotiaita, ja he edustavat Porvoon kouluja ja oppilaitoksia sekä muiden nuorten ryhmää. Jokaisella 13–18-vuotiaalla porvoolaisella nuorella on oikeus asettua ehdolle ja äänestää vaaleissa. Toiminta on poliittisesti sitoutumatonta.

Nuorisovaltuuston edustajia on mukana kaikissa Porvoon kaupungin lautakunnissa sekä koulutusjaostoissa, kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa ja heillä on kokouksissa puheoikeus. Nuorisovaltuusto ottaa kantaa ajankohtaisiin asioihin myös antamalla lausuntoja ja tekemällä aloitteita. Nuorisovaltuusto tekee tiivistä yhteistyötä koulujen ja eri puolueiden kanssa ja järjestää myös tapahtumia.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto on hyvinvointialuelain (611/2021) 32. §:n mukainen vaikuttamistoimielin, jonka tarkoituksena on varmistaa nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet hyvinvointialueen toimintaan. Hyvinvointialueen nuorisovaltuuston jäsenet on nimetty alueen kuntien nuorisovaltuustoista.

Vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto on kuntalain 28. §:ssä tarkoitettulla tavalla kaupungin ja sen alueella toimivien vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja vammaisjärjestöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Vuodesta 1983 toiminut Porvoon vammaisneuvosto on Suomen vanhin.

Vammaisneuvosto edistää toiminnallaan kaupungin eri toimialojen toiminnan suunnittelua, valmistelua ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta, ja edistää toiminnallaan kolmannen sektorin toimintaa vammaisten henkilöiden tukemiseksi. Se myös edistää vammaisten henkilöiden näkyvyyttä voimavarana ja tekee yhteistyötä mm. vanhusneuvoston kanssa, jotta myös ikääntyneet vammaiset huomioidaan. Tehtävänsä toteuttamiseksi vammaisneuvosto osallistuu myös aktiivisesti Porvoon vammaisia koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen, toteuttamiseen ja seurantaan yhdessä kaupungin toimialojen ja työryhmien kanssa. Vammaisneuvosto laatii toimintaansa varten toimintasuunnitelman ja toimintakertomuksen kaupunginhallitukselle.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisneuvosto on hyvinvointialuelain (611/2021) 32. §:n mukainen vaikuttamistoimielin, jonka tarkoituksena on varmistaa vammaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet hyvinvointialueen toimintaan. Hyvinvointialueen vammaisneuvoston jäsenet on nimetty alueen kuntien vammaisneuvostoista.

Vanhusneuvosto

Vanhusneuvosto on kuntalain 27. §:ssä tarkoitettulla tavalla ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Porvoon vanhusneuvosto on toiminut vuodesta 1998 asti.

Vanhusneuvosto osallistuu kaupungin toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka ikääntyneen väestön tarvitsemien palvelujen kannalta. Tehtävänsä toteuttamiseksi vanhusneuvosto osallistuu myös aktiivisesti Porvoon ikääntyneitä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen, toteuttamiseen ja seurantaan yhdessä kaupungin toimialojen ja työryhmien kanssa. Vanhusneuvosto laatii toimintaansa varten toimintasuunnitelman ja toimintakertomuksen kaupunginhallitukselle.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto on hyvinvointialuelain (611/2021) 32. §:n mukainen vaikuttamistoimielin, jonka tarkoituksena on varmistaa ikääntyneiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet hyvinvointialueen toimintaan. Hyvinvointialueen vanhusneuvoston jäsenet on nimetty alueen kuntien vanhusneuvostoista.

Yleiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämisen toimenpiteet

Työn etenemisen arviointi on osa hyvinvointiraportointia. Arviointia on tarkoitus toteuttaa liikennevaloin (viety suunnitellusti loppuun, suunnitteluasteella tai aloitettu, ei toteutunut tai ei aloitettu). Ison kuvan seuranta tehdään kunkin ikäryhmän osalta hyvinvointisuunnitelman yleisessä osiossa kuvattujen mielen hyvinvoinnin, terveellisten elintapojen sekä osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistamisen vahvistettujen mittareiden avulla. Mittareista on tehty erillinen Power-Bi, joka on lisätty kaupungin verkkosivuille. Toimialat seuraavat myös näihin liittyviä muita mittareita ja työn edistymistä.

Toimenpide

Vastuu

Hyten ja ehkäisevän päihdetyön osalta yhteistyö, yhdyspinta, vastinparit ja työryhmätyö hyvinvointialueen kanssa toimivaksi, suunnitelmalliseksi ja vaikuttavaksi. Panostetaan yhteiseen tilannekuvaan hyvinvointialueen kanssa, jotta hyte-toiminnan tavoitteet ja toimenpiteet tukevat ja täydentävät Porvoon kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa ja -työtä. Työ koskee kaikkia ikäryhmiä.	Kaikki toimialat
Arvioidaan tarve ja taloudellinen kyvykyys Terve Suomi-tutkimuksen kuntaotokselle, yli 20-vuotiaat porvoolaiset (noin 28 000 €).	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
Käynnistetään hyte-rahaston tuottojen ja pääoman ohjaaminen rahaston sääntöjen mukaisiin toimiin.	Kaikki toimialat
Toteutetaan Nylanderin perintövarojen projekti Gammelbackassa kaupunginhallituksen vahvistaman suunnitelman mukaisesti.	Kaikki toimialat
Kehitetään kaupunkitasoisen osallisuuden kokonaisuutta (osallistumisen keinot, tasot ja suunnitelmallisuus). Kartoitetaan myös koulutettujen kokemusasiantuntijoiden huomioiminen katvealueiden osalta sekä pienempien lasten ja alakoululaisten vaikuttamiskeinot (esim. lapsiparlamentti tai kyselytunti päättäjille).	Konsernipalvelut/Henkilöstö, demokratia, kehitys Rahoitus ja Strategia
Selvitetään Porvoon kaupungin osallistumismahdollisuutta THL:n Terve Kunta -verkostoon. Terve Kunta -verkosto jakaa tietoa ja oppii yhdessä. Verkoston toiminnan tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Tavoitteeseen pyritään kehittämällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategista johtamista, toimintaa ja toiminnan arviointia.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
Kartoitetaan verrokikuntien yhdistysfoorumeita ja käynnistetään työ Porvoon toimintamallin hahmottamiseksi. Osallistetaan työn edetessä paikallisia yhdistyksiä.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja strategia Henkilöstö, demokratia, kehitys
Käynnistetään työ päätösten ennakkovaikutusten arvioinnin (EVA) kokonaisuuden edistämiseksi.	Konsernipalvelut/ Henkilöstö, demokratia, kehitys Rahoitus ja strategia
Käynnistetään työ Porvoon kaupunkitasoisen toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman edistämiseksi. Suunnittelua tehdessä varmistetaan, että kaikkia syrjinnän vaarassa olevia henkilöitä kuullaan, esimerkiksi heitä edustavien järjestöjen ja muiden sidosryhmien avulla. Tarvittaessa osaamista vahvistetaan ulkopuolisella asiantuntemuksella ja koulutuksin.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja strategia Kaikki toimialat
Tarkistetaan ja arvioidaan ehkäisevän päihdetyön rakenteet sekä tarve ja toteutustapa. Pyritään tunnistamaan tarpeenmukaiset resurssit laadukkaan ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseksi.	Konsernipalvelut/ Rahoitus ja Strategia Kaikki toimialat
Varmistetaan, että ehkäisevää päihdetyötä tehdään yhteistyössä eri-ikäisten ihmisten arkiympäristöissä (varhaiskasvatuspaikat, oppilaitokset, työyhteisöt, työllisyyspalvelut, kotoutumisyksikkö ja vapaa-ajan ympäristöt). Varmistetaan, että lapsille ja nuorille on saatavilla vuorovaikutteista ja laadukasta päihdevalistusta ja kokeillaan tarvittaessa uusia toimintamalleja. Hyödynnetään aiheeseen liittyvien järjestöjen osaamista.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia Kaikki toimialat
THL:n koordinoima huumejäämien jätevesitutkimus on hyvä lisä päihteiden käytön tunnistamisen välineeksi ja keinona miettii minkälaisia toimia voidaan hyödyntää tai tarvita ongelmien ehkäisemiseksi. Porvoon kaupungissa on tunnistettu tarve liittyä THL:n ohjelmaan. Käynnistetään työ liittymisestä mukaan THL:n koordinoimaan huumejäämien jätevesitutkimukseen.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja strategia Porvoon Vesi
Hyvinvointikertomustyön kokonaisuutta kehitetään edelleen, jotta toistuvan työn sujuvoittamiseksi olisi käytössä mahdollisimman selkeä ja johdonmukainen tapa toimia.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia Kaikki toimialat
Palveluohjauksen näkökulmasta Porvoon kaupungin palvelujen tulisi näkyä eri viestintäkanavissa ikäryhmittäin, jotta saavutettavuus ja esteettömyys voidaan taata.	Viestintä, markkinointi ja yhdyskuntasuhteet Kaikki toimialat

Hyvinvointi- suunnitelman seuranta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn suunnitelmallista toteutumista seurataan vuosittaisilla hyvinvointiraporteilla, ja seurantaprosessia tuetaan valtuustokausittain laadittavalla hyvinvointikertomuksella. Tavoitteena on varmistaa, että tekeminen etenee suunnitellusti ja edistää asukkaiden hyvinvointia. Seurannassa hyödynnetään paitsi suunniteltuja mittareita myös kansallista vähimmäistietosisältöä ja hyte-kertoimen mittareita, jotka tarjoavat lisätietoa hyvinvoinnin tilasta. Tämä koko kokonaisuuden monipuolinen seurantajärjestelmä mahdollistaa kokonaisvaltaisen näkemyksen hyvinvoinnin kehittämisestä.

Kaupungin johtoryhmä vastaa seurantaprosessin kokonaisuudesta ja varmistaa, että hyvinvointisuunnitelman asetetut tavoitteet, toimenpiteet ja saavutukset otetaan huomioon talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Tämä varmistaa sen, että resurssit kohdistetaan tehokkaasti hyvinvoinnin edistämiseen, ja että suunnitelman toteutumista seurataan aktiivisesti kaikilla tasoilla. Hyte-johtoryhmässä hyvinvointijohtamisessa korostuu poikkihallinnollinen yhteistyö ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa. Kaupungin hyvinvointityöryhmät edistävät toimialojen välistä yhteistyötä ja kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hyviä käytäntöjä ja niistä raportoidaan hyte-johtoryhmälle.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaupungin muissa asiakirjoissa

Porvoon kaupungin toimialojen ja yksiköiden konkreettinen tekeminen ja suuntaviivat on avattu huolellisemmin useissa asiakirjoissa.

- Asumisen ohjelma 2030
- Digiohjelma 2024–2026
- Ilmasto- ja ympäristöohjelma 2024–2027
- Ohjelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi 2022–2024
- Liikuntaohjelma 2030
- Kulttuuriohjelma 2030
- Länsirannan taideohjelma 2040
- Porvoon puistokadun taideohjelma
- Kulttuurikasvatussuunnitelma, päivitettyä voimassa huhtikuusta 2024 alkaen
- Varhaiskasvatussuunnitelma
- Esiopetuksen opetussuunnitelma
- Perusopetuksen opetussuunnitelma
- Lukiokoulutuksen opetussuunnitelma
- Esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma
- Lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelma
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- Kuusivuotiaiden perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- Linnankosken lukion ja aikuislinjan sekä Borgå gymnasiumin opiskeluhoitosuunnitelma
- Porvoon kansalaisopiston opetussuunnitelma
- Musiikkiopiston opetussuunnitelmat

Liitteet

Porvoon kaupungin koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmat hyväksytään hallintosäännön mukaisesti suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä jaostoissa. Opiskeluhoitosuunnitelmia päivitetään vuosittain. Voimassa olevat opiskeluhoitosuunnitelmat löytyvät osoitteesta [Opiskeluhoolto - Porvoo](#). Suunnitelmasta vastaa nimetty ohjausryhmä. Juuri nyt voimassa olevat opiskeluhoitosuunnitelmat ovat tämän hyvinvointisuunnitelman liitteenä 1 ja 2.

Ehkäisevä päihdetyö kuuluu koko kaupunkiorganisaation tehtäviin. Kaupunkiorganisaatiossa on kesällä 2023 toteutettu kartoitus tilannekuvan selkeyttämiseksi. Taulukkomuodossa kuvattu toimiala- ja palvelualuekohtainen kooste on tämän hyvinvointisuunnitelman liitteenä 3. Pääosin kaupungin toiminta tukee ehkäisevää päihdetyötä, selkeitä toimintamalleja on kouluissa ja nuorisotyössä. Yhteisen työn edetessä taulukkoa päivitetään kaupungin osalta ja voidaan tarkentaa myös muiden toimijoiden osalta.

1. [ESI- JA PERUSOPETUKSEN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA](#)
2. [LINNANKOSKEN LUKION JA AIKUISLINJAN SEKÄ BORGÅ GYMNASIUMIN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA](#)
3. [EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ KAUPUNGIN ERI TOIMIALOILLA](#)

Lasten ja nuorten
**HYVINVOINTI-
SUUNNITELMA**

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa. Ikäkausittaisiin suunnitelmiin, kuten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan, on koottu tietoa kyseisen ikäryhmän hyvinvoinnista, sitä tukevista palveluista Porvoossa sekä kuvattu erilaisia toimenpiteitä ja konkreettisia tekoja, joilla lasten ja nuorten hyvinvointia pyritään kaupunkitasoisesti edistämään. Porvoossa lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskentelee useiden alojen ammattilaisia, joiden vastuita ja velvollisuuksia määrittelevät eri lait. Näissä laeissa lapsen ja nuoren ikä määritellään eri tavalla. Tämän suunnitelman kohderyhmänä ovat ensisijaisesti alle 18-vuotiaat lapset perheineen. 18-vuotta täyttäneiden nuorten aikuisten kanssa tehtävä hyvinvointityö huomioidaan nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvointisuunnitelmassa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen. Sen laatimisesta, sisällöstä, hyväksymisestä, päivitys-aikataulusta ym. säädetään lastensuojelulain (417/2007) 12. §:ssä. Kunnan on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 110. §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6. §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin

tilasta, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista, yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien välillä sekä suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta. Tämän lisäksi suunnitelmaan tulee liittää kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13. §). Porvoon kaupungin koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmat hyväksytään hallintosäännön mukaisesti suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä jaostoissa, Opiskeluhoitosuunnitelmia päivitetään vuosittain. Voimassa olevat opiskeluhoitosuunnitelmat löytyvät kaupungin verkkosivuilta osoitteessa [Opiskeluhoito - Porvo](#). Suunnitelmasta vastaa nimetty ohjausryhmä. Juuri nyt voimassa oleva opiskeluhoitosuunnitelma on tämän hyvinvointisuunnitelman liitteenä.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä sekä syrjäytymistä ehkäiseviä toimia ja palveluja tuottavat kasvun ja oppimisen, elinvoiman, kaupunkikehityksen ja konsernipalveluiden toimialat. Kaupungin hallintosääntöön on määritelty eri palveluiden organisoituminen, tehtävät ja johtaminen. Kaupungin liikelaitoksista erityisesti ateria- ja puhtauspalvelut ovat vahvasti kytköksissä varhaiskasvatuksen ja koulujen arjessa ja näin ovat merkittävät toimia lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa.

Lastensuojelulain 12. §:n mukaan myös hyvinvointialueen on laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Kunnan on

tehtävä yhteistyötä hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmien laadinnassa noudattaen, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6. §:ssä kunnan osalta säädetään (yhteistyö ja tukeminen asiantuntemuksella).

”

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä sekä syrjäytymistä ehkäiseviä toimia ja palveluja tuottavat kasvun ja oppimisen, elinvoiman, kaupunkikehityksen ja konsernipalveluiden toimialat.”

Lapsen oikeudet, kansallinen lapsistrategia ja lapsiystävällinen työ Porvoossa

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Se on maailman laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus. Suomi allekirjoitti sopimuksen 1991. Sopimukseen on kirjattu samoja oikeuksia kuin yleisiin ihmisoikeussopimuksiin. Tämän lisäksi siihen on kirjattu oikeuksia, jotka kuuluvat vain lapsille, kuten velvoite lapsen edun ensisijaiseen harkintaan sekä oikeus lepoon ja leikkiin. YK:n lapsen oikeuksien sopimus on Suomessa voimassa laintasoisena säädöksenä eli se velvoittaa kaikkia kuntasektorilla toimivia. Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet ovat: syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus, lapsen edun ensisijaisuus, oikeus elämään ja kehittymiseen ja lapsen näkemyksen kunnioittaminen.

Suomen ensimmäinen kansallinen lapsistrategia julkaistiin helmikuussa 2021. Strategia perustuu kolmeen pääajatukseseen:

1. luodaan aidosti lapsi- ja perhemyönteinen Suomi,
2. lapsen oikeudet ja asema vakiinnutetaan niin, että lapset huomioidaan johdonmukaisesti kaikessa poliittisessa ja tosiasiallisessa toiminnassa muiden yhteiskunnan jäsenten rinnalla ja että lapset saavat tietoa heille kuuluvista oikeuksista ja
3. haavoittuvassa asemassa olevien lasten asema turvataan ja heidän tarpeensa tunnistetaan paremmin.

Porvoo aloitti lapsiystävällinen kunta -malliin tutustumisen vuonna 2020. Alkukartoituksen kautta nousi esille neljä tärkeää lapsiystävällisyyttä parantavaa tavoitetta. Nämä tavoitteet ovat:

- Meidän jokaisen tulee tietää ja tunnistaa YK:n määrittelemät lapsen oikeudet.
- Lapsen oikeuksista tulee viestittää ja tiedottaa kaikkia kuntalaisia, päättäjistä työntekijöihin, mutta myös lapsia ja nuoria itseään.
- Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnilla saamme kehitettyä asukaslähtöisempiä palveluja. Porvoossa lapsivaikutusten arviointimalli ja mm. lapsibudjetointi tulevat myös vuonna 2021 julkaistun kansallisen lapsistrategian toimenpideohjelmasta.
- Jokaisella lapsella ja nuorella tulisi olla mielekäästä tekemistä vapaa-ajalle. Porvoon harrastamisen malli on yksi tämän tavoitteen edistäjästä.

Porvoo on sitoutunut jatkamaan itsenäistä ja määrätietoista työtä lapsiperheystävällisyyden eteen kaupunginhallituksen 14.2.2022 päätöksen mukaisesti. Kaupunki noudattaa kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelmaa ja huomioi sen osana kaupungin talouden ja toiminnan suunnittelua. Porvoo hyödyntää suunnittelussa myös Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallin linjauksia. Mallista on saatu paljon tukea työhömme, ja siitä saatujen oppien avulla jatketaan tärkeää työtä lasten ja

nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin eteen moniammatillisesti ja poikkihallinnollisesti. Osallisuuden vahvistaminen, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten huomioiminen, on keskeisen tärkeää. Porvoo korostaa päätösten lapsivaikutusten arvioinnin, osallisuuden vahvistamisen, tiedon hyödyntämisen, kiusaamattomuuden, harrastamisen mallin ja yhteistyön tärkeyttä kaupunkiorganisaation eri toimialojen ja kolmannen sektorin kanssa. Lapsiystävällisyys Porvoossa tarkoittaa erityisaseman tiedostamista ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia lapsille YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti.

”

Porvoo on sitoutunut jatkamaan itsenäistä ja määrätietoista työtä lapsiperheystävällisyyden eteen.”

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila

Tuoreimpaan kouluterveyskyselyyn vastasi noin 2 500 porvoolaista oppilasta. Kyselystä ilmeni, että suurin osa Porvoon lapsista ja nuorista voi hyvin ja on tyytyväisiä arkeensa.

Hyvinvointikertomuksessa ja hyvinvointiraporteissa kuvataan tilastojen valossa trendejä ja porvoolaisten hyvinvointia. Monesti tieto on jälkijättöistä ja siksi onkin tärkeää kuulla lapsia ja nuoria eri palveluissa ja toiminnoissa sekä tuoda heidän nostamansa huomiot näkyväksi. Tässä hyvinvoinnin tilaa kuvaavassa osiossa nostetaan päivitetty tiedot ja ei-aiemmin nostetut tulokset näkyväksi. Aiemmat huomiot hyvinvointikertomuksessa ja hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa vuodelta 2022, toimivat taustalla.

Hyvinvointitietoa on huonosti saatavilla pienempien lasten osalta. FinLapset lähestyy helmikuussa 2024 esikoulukäisten lasten (v. 2017 syntyneiden) vanhempia. Kaupunki pyrkii kannustamaan tähän kyselyyn vastaamista, jotta vastauksia saadaan riittävästi, että tulokset voidaan julkaista Porvoo-tasoisesti. Todennäköisesti perustulokset julkaistaan alkusyksystä 2024. Näiden tulosten avulla voidaan arvioida pienten lasten ja perheiden terveyttä ja hyvinvointia sekä kehittää palveluita.

Tuoreimpaan kouluterveyskyselyyn vastasi noin 2 500 porvoolaista oppilasta. Kyselystä ilmeni, että suurin osa Porvoon lapsista ja nuorista voi hyvin ja on tyytyväisiä arkeensa. Alakoululaiset ovat saaneet entistä paremmin vaikuttaa koulun asioiden suunnitteluun ja yläkoululaiset

kokevat, että koululounas maistuu hyvälle, ja että syömiseen on varattu tarpeeksi aikaa. Lukiolaiset taas kertovat saaneensa esimerkiksi aiempaa paremmin tukea hyvinvointiinsa lääkäriltä tai psykologilta, ja että kouluuupumusta on vähemmän. Monia lapsia ja nuoria kuitenkin kuormittavat erilaiset tekijät, kuten ahdistuneisuus, sairastelu ja netin runsas käyttö. Tilanteen parantaminen sekä myönteisten aiheiden vahvistaminen vaatii entistä vahvempaa laaja-alaista yhteistyötä koko kaupungissa.

Viime keväänä kolmasosa (33 %) porvoolaista 4.–5.-luokkalaisista ilmoitti, että heillä on vähintään lievää ahdistusoireilua. Kehityssuunta on vahvistunut viime vuosien aikana ja se näkyy myös vanhemmissa oppilaissa, etenkin tytöissä. Joka neljäs 8.–9.-luokkalainen (38 %) sekä joka kolmas lukiolaistyttö (33 %) kertoi kokevansa kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Pojilla vastaava luku oli vajaa 11 %.

Lasten ja nuorten lisääntyvät sairauspoissaolot näkyvät myös Porvoossa – viime keväänä lähes joka neljäs 8. ja 9. luokan oppilaista (39 %) oli vähintään kerran kuukaudessa sairauden vuoksi poissa koulusta. Monipaikkakipua, eli kivun tuntemista toistuvasti useassa eri kehon osassa, koki lähes päivittäin 17 % perusopetuksen 8. ja 9. luokkien tytöistä, ja pojista noin 9 prosenttia. Perusopetuksen

4. ja 5. luokalla monipaikkakipua koki lähes päivittäin tytöistä 7 % ja pojista 8 %. Lukiossa määrä on tytöillä 12 % ja pojilla 2 %.

Vaikka lukiolaiset kertovat saaneensa aiempaa paremmin tukea hyvinvointiinsa lääkäriltä tai psykologilta, on opiskeluhoitopalveluiden saatavuudessa kuitenkin koettuja eroja. Aiempaa harvempi yläkoululainen (60 %) koki, että terveydenhoitajan ja psykologin luokse pääsy olisi helppoa. Kouluterveyskyselyn mukaan Porvoossa on myös valtakunnallista tasoa heikempi mahdollisuus päästä terveydenhoitajan vastaanotolle.

Samalla useat lapset ja nuoret kokevat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Tytöistä yli kolmannes 8. ja 9. luokalla (42 %) sekä 34 % lukioikäisistä kertoi tästä ongelmasta. Pojista melkein joka viides (16 ja 19 %) kertoi samaa. Myös nuoremmissa 4. ja 5. luokissa noin 14 % tytöistä ja 10 % pojista kokevat saman.

Samaan aikaan kun valtaosa lapsista ja nuorista voi hyvin ja on tyytyväinen elämäänsä, kasautuvat hyvinvoinnin pulmat pienelle joukolle lapsia, nuoria ja perheitä. Merkittävimpiä hyvinvointia vaarantavia tekijöitä ovat muun muassa yksinäisyys, kiusaaminen, väkivalta ja keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa. Näitä riskiteki-

jöitä kohtaavat muita enemmän mm. toimintarajoitteiset, kodin ulkopuolelle sijoitetut, ulkomaalaistaustaiset, yhden huoltajan perheessä elävät ja matalasti koulutettujen äitien lapset ja nuoret. (Valtioneuvosto, 2019)

Vanhempien hyvinvointi vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin. Esimerkiksi perheen alhainen toimeentulo heijastuu lapsen hyvinvointiin ja oppimiseen. Alhainen toimeentulo on yhteydessä vanhempien jaksamiseen ja hyvinvointiin. Se vaikuttaa välillisesti myös vanhemmuuteen ja lasten elämään. Suhteellinen köyhyys erottelee lapsia muista ja rajoittaa heidän toimintamahdollisuuksiaan: harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia sekä esimerkiksi puhelimen tai tietokoneen hankintaa. Tämä saattaa heikentää itsetuntoa ja aiheuttaa esimerkiksi yksinäisyyttä tai kiusaamista. Kansallisten tulosten mukaan perheen heikko taloudellinen tilanne heijastuu kielteisesti lapsen terveystottumuksiin, oireiluun, koulunkäyntiin, yksinäisyyteen, kiusatuksi tulemiseen, kokemukseen omasta terveydentilasta sekä tulevaisuudenuskoon. (Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille, 2019).

Suuri määrä porvooolaisia harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa: 4.-5-luokkalaisista 89,9 % ja 8.–9.-luokkalaisista 94,2 %. Hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan korkeintaan tunnin viikossa harrastaa 8.–9.-luokkalaisista 28,3 % ja lukiolaisista 22,5 %. (Kouluterveyskysely Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppi-

laille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Valtakunnallisesti noin 40 %:lla oppilaista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista. Lasten ja nuorten liikkuminen on vähentynyt ja fyysisesti passiivinen aika kasvanut, mikä on heikentänyt lasten ja nuorten toimintakykyä. Lasten ja nuorten fyysisellä toimintakyvyllä on vaikutuksia nyt ja tulevaisuudessa, niin yksilön hyvinvointiin kuin laaja-alaisesti kaikkialle yhteiskuntaan. Porvoossa vuonna 2023 viidennen luokan oppilaista 37 %:lla (2022 37,5 %) ja 8. luokan oppilaista 40,9 %:lla (2022 43,5 %) on heikko toimintakyky. Suunta on laskeva mutta tähän kannattaa kiinnittää huomiota.

Porvoon osalta on Sotkanetistä aiemmin puuttunut tieto 2–6-vuotiaiden ylipainoisten lasten osuudesta. Tämä on vihdoin saatu näkyviin. Lasten liikalihavuus koskettaa viittä prosenttia tästä ikäryhmästä. 7–12-vuotiailla määrä on 5,3 % ja 13–16-vuotiailla 7,9 %. Suunta on iän mukaan nouseva ja tähän kannattaa kiinnittää huomiota. (Sotkanet)

Moni oppilas jättää aamupalan väliin arki-aamuisin. 4.–5-luokan oppilaista 29,7 %, 8.–9-luokkalaisista jopa 42,1 % ja lukiossa 37 %. Noin puolet yläkoululaisista ei syö päivittäin koululounasta ja lukiokäisistä lähes 90 % syö niukasti hedelmiä, marjoja ja kasviksia. (Kouluterveyskysely)

Porvoossa ei kouluterveyskyselyssä saada liian pienen määrän vuoksi kuntakohtaisia tuloksia ulkomaalaistaustaisten vastauksista. Valtakunnallisesti ulkomaalaistaustaisten tulokset ovat samansuuntaisia suomalaisistaustaisten kanssa. Osallisuuden kokemus, kokemus terveydentilasta, koulukiusaaminen, koulukäynnistä pitäminen ja tyytyväisyys omaan elämään ovat hyvinkin samankaltaisia. Kokemus syrjinnästä koulussa tai vapaa-ajassa kokee lähes puolet ulkomaalaistaustaisista sekä he, jotka ovat syntyneet Suomessa tai syntyneet ulkomailla. Suomalaistaustaisten kokemus on 31,5 %. (Kouluterveyskysely)

”

Vanhempien hyvinvointi vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin.”

Lasten ja nuorten päihteiden käyttöön vaikuttaa suojaavana tekijänä turvallinen kasvuympäristö. Hyvät sosiaaliset taidot ja verkostot sekä hyvä itsetunto ja minäkuva vähentävät riskiä päihteiden riskikäyttöön etenkin murrosiän lähentyessä. Lapsen ja nuoren lähiympäristön vastuullinen suhtautuminen päihteisiin on myös suojaava tekijä. Päinvastoin taas lähiyhteisön runsas päihteiden käyttö ja luotettavien aikuiskontaktien puute ovat riskitekijöitä päihteiden käytölle lapsilla ja nuorilla. Ympäristön vaikutus päihteiden käytön aloittamisessa ja jatkamisessa on merkittävä erityisesti nuorilla. Siksi kasvuympäristöissä olisi turvattava päihteettömyyttä tukeva toimintakulttuuri, joka huomioi ehkäisemisen, tuen ja hoitoon ohjauksen ja sisältää selkeät pelisäännöt ja päihdekasvatusta.

Nuorten päihteiden käyttöön vaikuttavia riskitekijöitä ovat heikko itsetunto, turvattomuuden tunne ja kriisit. Myös jos lähipiirissä käytetään paljon päihteitä ja jopa ihannoidaan niitä, on suurempi riski ajautua päihteiden riskikäyttäjäksi. Yksinäisyys ja syrjäytyminen ovat myös riskitekijöitä kaiken ikäisten osalta. Myös perimällä on vaikutusta, ja varhain aloitetut päihdekokeilut johtavat usein riskikäyttöön vanhempana. Oppimisvaikeudet koulussa ja heikko koulumenestys sekä sitoutumattomuus koulunkäyntiin ovat nuorten päihteiden käyttöön liittyviä riskitekijöitä.

Toisen asteen opiskelijoilla korostuu suojaavina tekijöinä hyvä itsetunto ja sopeutumiskyky muuttuvissa tilanteissa. Tietoa päihteiden käytön riskeistä tulisi viestiä viimeistään tässä vaiheessa, vaikka se on toki tärkeää jo varhaisnuoruudesta lähtien. Nuoren lähipiirin suhtautuminen päihteisiin määrittelee paljon nuoren omaa suhtautumista ja esimerkiksi harrastukset nähdään päihteiltä suojaavana tekijänä.

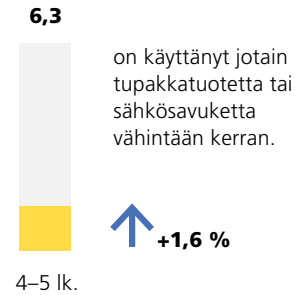
Vaikka porvoolaisten nuorten päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö on vähentynyt tai pysynyt lähes ennallaan niin sähkösavukkeiden (vape) käyttö vaikuttaa olevan suuressa kasvussa erityisesti yläkoulussa. Tämä ilmiö näkyy myös alakouluissa. Sähkötupakan myyntiin ja välittämiseen liittyy usein velkaantumista, uhkailua ja väkivaltaa. Huolestuttava ilmiö on myös lasten ja nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen lisääntyminen. Tämä voi heijastua kouluterveyskyselyn tuloksissa, jossa noin 20 % ala- ja yläkoulujen pojista on vuoden aikana kokenut fyysisistä uhkaa. Tyttöjen osuus on noin seitsemän prosenttia alhaisempi. (Kouluterveyskysely).

Kouluterveyskyselyn ”päihteet ja riippuvuudet” -osiossa on useita mittareita, joita voi valita seurattavaksi. Seuraavalla sivulla kuvataan kyseiset erityishuomiot. Yläkoulun sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten osalta on haluttu nostaa samat mittarit näkyväksi trendin seuraamiseksi.

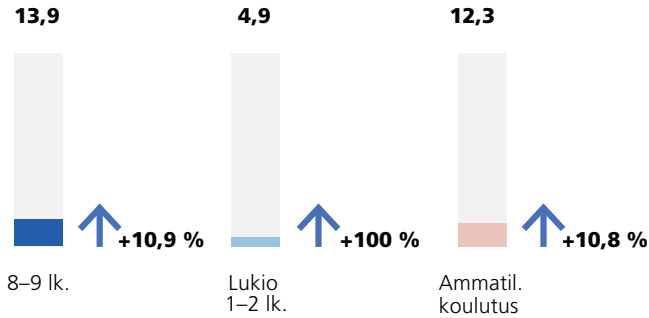

Päihdeasiat / Riippuvuus

Tupakointi, %

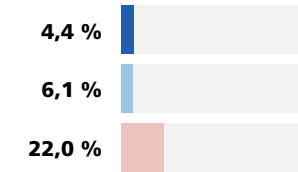

Sähkösavukkeiden käyttö, % (päivittäin)

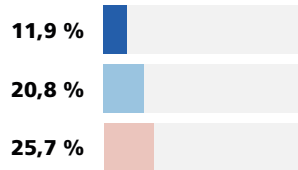

- 8-9 lk.
- Lukio 1-2 lk.
- Ammatil. koulutus

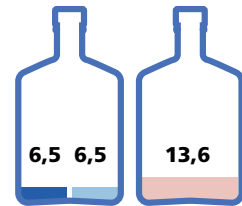
Nuuskan käyttö, % (päivittäin)

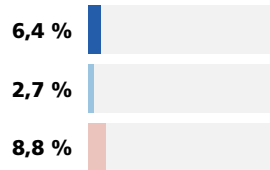
Kokeillut kannabis, % (vähintään kerran)

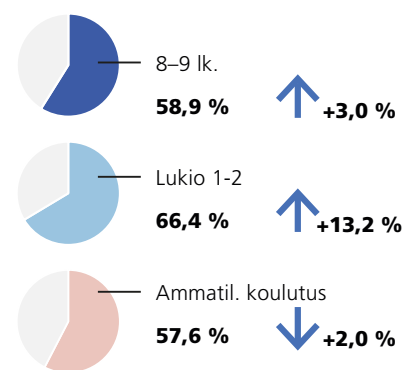
Alkoholin käyttö, % (viikottain)

Pelaa rahapelejä, % (viikottain)

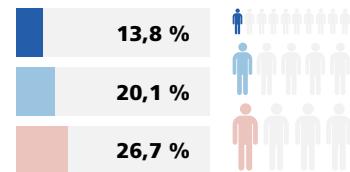

Huumeet kokee hankinnan helppona

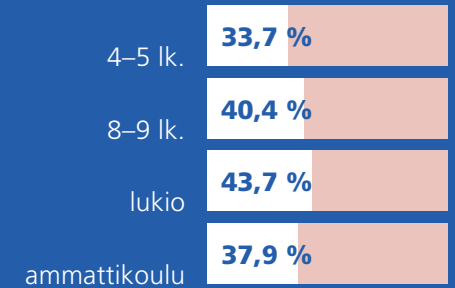
- 8-9 lk.
- Lukio 1-2 lk.
- Ammatil. koulutus

Vahva humalatila, % (väh. kerran kk)

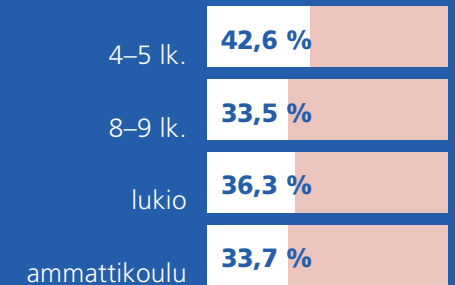

Ruutuaika

On huomannut olevansa netissä, vaikka ei ole huvittanut

Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut

Kouluilla on myös käytössään Koulun hyvinvointiprofiilipalvelu. Nämä ovat ensisijaisesti koulukohtaisen kehittämisen väline. Kysely perustuu eri osa-alueisiin ja väittämiin, ja tarjoaa kattavan mittariston käytettäväksi koulun kehittämisessä, oppilashuoltotyössä ja itsearvioinnissa. Hyvinvointiprofiilin kattavat koulukohtaiset tulokset ovat käytössä jokaisella koululla. Niitä käsitellään arviointisuunnitelman mukaisesti kouluissa päätettävällä tavalla joko heti tuoreeltaan, teettämislukuvuoden keväällä tai seuraavan lukuvuoden aluksi koulujen johto-/laaturyhmissä.

Tulosten perusteella voidaan lukuvuosisuunnitelmaan valita koulukohtaisia kehittämiskohteita tai nostaa erityiseen tarkkailuun tietyt hyvinvoinnin osa-alueita. Hyvinvointiprofiilin vastaukset noudattelevat Porvoon tasolla pitkälti koko Suomen tason tuloksia. Eri osa-alueiden välillä on koulukohtaisia eroja ja etenkin väittämätasolla jonkin verran. Hyvinvointiprofiilin tuloksia on hyvä tarkastella yhdessä Kouluterveyskyselyn tulosten kanssa. Lisäksi kouluilla tehdään myös hyvinvointiin liittyviä pikakyselyjä nopeammalla sykkeellä.

Lisätietoa porvoolaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista löytyy myös seuraavista sivustoista: Kouluterveyskyselyn sähköinen tulospalvelu (THL), Lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi (THL), Move! (OPH), Liikuntaindikaattorit (OKM), TEAviisari (THL), Sotkanet (THL), Terveysemme (THL).

Toimialakohtaiset lasten, nuorten ja perheiden palvelut sekä yhteistyö

Porvoon kaupunki edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä kaikissa palveluissaan. Tässä kappaleessa kuvataan toimialoittain kaupungin tuottamia palveluja, jotka on suunnattu erityisesti lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Tämän lisäksi yhteistyötä tehdään kaupungin sisällä toimiala- ja palvelualuerajoja ylittäen, Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen, poliisin, seurakuntien sekä alueellamme toimivien kolmannen sektorin toimijoiden ja yritysten kanssa sekä muodostuvan Porvoon työllisyysalueen kanssa.

Porvoossa toimii monialainen lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä. Työryhmä on sovittu strategisessa sopimuksessa hyvinvointialueen kanssa kuntakohtaiseksi ja kuntien koollekutsumaksi. Työryhmä on nuorisolain 1285/2016 (9§) mukainen lakisääteinen yhteistyöryhmä (monialainen ohjaus- ja palveluverkosto). Se kokoaa porvoolaisten lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tilannekuvaa (kaikki alle 29-vuotiaat) keräämällä tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioi niiden pohjalta tilannetta ja laatii ehdotuksia kaupungin johdolle, paikalliseen päätöksentekoon sekä suunnitelmien tueksi. Työryhmä nostaa esille porvoolaisten lasten ja nuorten ilot sekä huolenaiheet ja arvioi palveluiden toimivuutta kyseiselle kohderyhmälle ja tunnistaa nuorten omaehtoisen ja ohjatun vapaa-ajan ja harrastamisen tilanteen, paikat ja tarpeet. Työryhmässä edustus on kau-

pungin eri toimialoilta sekä nuorisovaltuuston, Porvoon suomalaisen seurakunnan, Borgå svenska domkyrkoför-samling:in, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen sekä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ja HUSin edustajat. Lisäksi kokouksiin kutsutaan asiantuntijoita eri aloilta.

Opiskeluhoitopalveluita ohjataan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellisen opiskeluhoitoyhteistyöryhmän sekä Porvoon kaupungin opiskeluhoitoyhteistyöryhmän avulla. Opiskeluhoitopalveluiden henkilöstö työskentelee Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluksessa ja koulujen henkilöstö Porvoon kaupungin palveluksessa.

Porvoon kaupungin opiskeluhoitoyhteistyöryhmän tehtävänä on vastata Porvoon kaupungin opiskeluhoitoyhteistyöryhmän yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta, arvioinnista ja tiedottamisesta. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii kasvun ja oppimisen kehittämisspäällikkö. Porvoon kaupungin osalta ryhmään kuuluu oppimisen tuesta vastaavat aluerehtrit, varhaiskasvatuksen lapsen tuen palvelupäällikkö sekä hyvinvointikoordinaattori. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen osalta ohjausryhmään kuuluvat johtava koulukuraattori, johtava koulupsykologi ja kouluterveydenhuollosta vastaava henkilö. Porvoon kaupungin opiskeluhoitoyhteistyöryhmä tekee yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvointiryhmän kanssa.

Itä-Uudenmaan alueella toimii Ankkuritiimi, jolla on oma ohjausryhmänsä. Porvoon kaupungilla on ohjausryhmässä edustus. Poliisilaitoksen sosiaaliohjaaja on osa Ankkuritiimiä ja toimii usein poliisin kanssa Ankkuri-tapaamisten järjestäjänä. Ankkuritoiminnalla tarkoitetaan moniammatillista yhteistyötä, joka kohdistuu lasten ja nuorten (alle 18-vuotiaiden) hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen. Ankkuritoiminnassa nuoren etu asetetaan etusijalle ja pyritään tunnistamaan nuoren voimavarat ja tukemaan häntä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ankkuritoiminnan kohderyhmänä ovat alle 15-vuotiaat ja erillisen harkinnan mukaan 15–17-vuotiaat, jotka ovat tehneet rikoksen tai joita epäillään rikoksesta, jotka ovat käyttäneet huumeita ja / tai päihteitä ja / tai tarvitsevat moniammatillista tukea elämäntilanteessaan. Nuori ohjautuu Ankkuri-toimintaan poliisin, sosiaalitoimen, nuorisotoimen, koulutoimen, lastensuojelun tai muiden yhteistyökumppaneiden kautta.

Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueen kanssa solmitun strategisen yhteistyösopimuksen mukaisesti Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen koollekutsumana on käynnistymässä vuonna 2024 hytekoordinaattoriverkosto (teemoina terveet elintavat, kulttuurihyvinvointi, ikääntyvien hyvinvointi, osallisuus) sekä ehkäisevän päihdetyön verkosto. Operatiivisessa työssä voidaan tarvittaessa perustaa useampia erillisiä epävirallisia verkostoja.

KASVUN JA OPPIMISEN TOIMIALA

Lasten ja nuorten palveluja kasvun ja oppimisen toimialalla ohjaavat strategian ja talousarvion lisäksi kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, esi-, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmat sekä opiskelu- huoltosuunnitelmat. Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa on yhteisöllinen hyvinvointiryhmä ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä, joiden tehtävänä on arvioida ja kehittää toimipaikan hyvinvointiin liittyviä teemoja ja toimintatapoja. Moniammatillista tukea kouluissa tarjoavat hyvinvointialueen kuraattorit, psykologit, terveydenhoitajat ja psykiatriset sairaanhoitajat sekä kaupungin Elinvoiman toimialan vapaa-aikapalvelut.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa sekä esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opiskeluhooltosuunnitelmissa esiin nostetut teemat yhteisöllisen opiskeluhoollon painottamisessa:

- Yhteisöllisyys, osallisuus ja ryhmäyttäminen. Yhteisöllisyyden kokemus antaa oppilaalle tunteen yhteisöön ja ryhmään kuulumisesta, osallisuus puolestaan auttaa oppilasta kiinnittymään ryhmään ja kouluun. Ryhmäyttämisen myötä oppilas kokee olevansa tärkeä osa ryhmäänsä. Toteutuessaan nämä kaikki tukevat koululäsnäoloa.

- Arjen taidot: Arjen selviytymistäidot ovat tärkeä osa oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Ne kattavat mm. seuraavat asiat: ehkäisevä päihdetyö, lepo, liikunta, ruoka, rentoutuminen, keskittyminen.
- Tunnetaidot: itsesäättely, itsetuntemus, empatia ja myötätunto, rauhoittuminen. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä havaita, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Tunnetaidot ovat itsetuntemuksen ja hyvän mielen-terveyden perusta.
- Kaveritaidot ja ristiriitojen ratkaisu. Kaveritaidoilla tarkoitetaan kykyä asettua toisen asemaan, ratkaista ristiriitoja ja neuvotella, jotka ovat tärkeitä taitoja työelämässä aikuisenakin.
- Mediakasvatus: Aikuisen ohjauksella oppilas oppii käyttämään mediaa turvallisesti, kun hänen medialukutaitonsa ja turvallisen mediankäytön osaamisensa kasvaa. Turvallinen median käyttö edesauttaa oppimista.
- Turvataidot, turvaverkko ja selviytymiskeinot: Turvataitojen myötä oppilas tunnistaa oman yksityisyytensä rajat. Oman turvaverkon ja henkilökohtaisten selviytymiskeinojen tunnistaminen auttaa oppilasta huomaamaan, kenen puoleen hän voi kääntyä hankalassa tilanteessa.

Varhaiskasvatusta järjestetään kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimena

varhaiskasvatuksena. 1–6-vuotiaista palvelujen piirissä on 2 716 lasta, mikä on 86,5 % kaupungin 1–6-vuotiaista (9/2023). 1–2-vuotiaista varhaiskasvatukseen osallistuu 74 % lapsista ja 3–5-vuotiaista 96 %. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tarjotaan mahdollisuutta hoitopäivän aikana osallistua Taideoppilaitoksen kanssa yhteistyössä toteutettavaan taidekasvatukseen.

Porvoossa varhaiskasvatus järjestää esiopetuksen. Maksuttomaan esiopetukseen ikäluokasta osallistuu 97,6 %. Pieni osa kuusivuotiaista jää ennen oppivelvollisuuden alkua yksityiseen varhaiskasvatukseen, jossa ei tarjota maksutonta esiopetusta. Valinnan tehdessään huoltaja on varmistanut, että toiminta täyttää esiopetukselle asetetut tavoitteet.

Kotihoidon tuella kotona hoidetaan 294 lasta (9/2023). Lapsille, joita hoidetaan kotona, on tarjolla toimintaa avoimen varhaiskasvatuksen maksuttomissa kerhoissa, perhekahviloissa ja puistoissa. Avoimen varhaiskasvatuksen kerhot on tarkoitettu 2–5-vuotiaille lapsille. Perhekahvila- ja puistotoimintaa on ollut tarjolla kuusi kertaa viikossa eri puolilla kaupunkia. Avoin varhaiskasvatus-toiminta tarjoaa kotona oleville vanhemmille ja lapsille mahdollisuuksia tavata toisiaan. Monille lapsille avoin toiminta ja kerho on siirtymävaihe kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen.

Perusopetus on jokaisen lapsen oikeus. Se on yleissivistävää koulutusta, ja sillä on sekä kasvatus- että opetus-tehtävä (Opetushallitus 2023). Porvoon kaupungissa perusopetusta järjestetään 14 suomenkielisessä ja 9 ruotsinkielisessä koulussa. Suomenkielisessä perusopetuksessa opiskelee noin 3 800 oppilasta ja ruotsinkielisessä perusopetuksessa noin 1 700 oppilasta. Porvoon kaupunki tekee merkittävää yhteistyötä paikallisen vanhempainyhdistysten kattojärjestön ja Porvoon-tasoisien sekä yksikkökohtaisten vanhempainyhdistysten kanssa. Toiminta yhteistyössä on näkyvää ja vaikuttavaa ja tulee vanhemmuutta, lasten asemaa, koulutyötä ja hyvinvointia. Teemat on usein valittu yhdessä ja toisiaan tukeviksi.

OPH:n koulujen kerhotoiminnalla tuetaan oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia muun muassa onnistumisen, osaamisen ja ilon kokemusten sekä luovaan toimintaan osallistumisen kautta. Kerhotoiminnassa oppilaille on myös mahdollisuus tutustua erilaisiin harrastusmahdollisuuksiin. Koulun kerhoja järjestetään yleensä koulupäivän jälkeen koulujen tai lähialueiden tiloissa. Kerhot ovat oppilaille maksuttomia ja vapaaehtoisia. Kerhotoimintaa kohdennetaan tukemaan oppilaiden opiskelumotivaation ylläpitämistä ja jaksamista, toiminta vahvistaa tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Mahdollisia kutsukerhoja suunnitellaan, esim. yhteistyönä oppilashuollon kanssa. Kerhot ovat kytköksissä opetussuunnitelmaan.

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta on tarkoitettu 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä tätä vanhemmille oppilaille, joilla on erityisen tuen päätös. Aamu- ja iltapäivätoimintaa ohjaa perusopetuslaki. Toimintaa ohjaavat myös perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet. Toimintaa järjestävät yhdistykset ja yksityiset tahot kouluissa tai koulun lähellä olevissa tiloissa. Kaupunki koordinoi tätä toimintaa. Toiminta on avustettua toimintaa.

Vammaisten lasten päivä- ja loma-ajantoimintaa tarjotaan kaikkien vammaisopetusta antavien koulujen yhteydessä. Toimintaan voivat hakea vammaisopetuksen ryhmissä opiskelevat oppilaat. Tämä on yhdyspinta hyvinvointialueen kanssa ja sen kanssa on sovittu yhteiset käytännöt.

Siirtymävaiheessa perusopetuksesta toiselle asteelle on laajasti yhteistyötä. Porvoon koulutuksen järjestäjät tekevät tiivistä yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa mm. tiedonsiirrossa, oppilaitosvierailuissa, alakohtaisissa tutustumispäivissä, koulutuskokeiluissa ja tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa. Paikallisten toisen asteen oppilaitosten opot käyvät esittelemässä koulutusvaihtoehtoja perusopetuksen oppilaille. Yhteistyötä koulutuksen järjestäjien kanssa tehdään yhteishaun, harkinnanvaraisen sekä jatkuvan haun prosesseissa. Toisen asteen ja perusasteen opot tapaavat säännöllisesti kerran vuodessa Itä-Uudenmaan ohjaukspäivillä sekä vuosittain ajankohtaisiin ohjaukseen liittyvien asioiden tiimoilta. Ohjausryhmä, jossa on edustajat kaikilta koulutusasteilta, kokoontuu kahdesti vuodessa koordinoimaan yhteistyötä. Nivelvaiheen opo tekee ennakoivaa Valpasohjausta toisella asteella suomenkielisten porvoolaisten oppivelvollisten kanssa. Ennakoivalla Valpasohjauksella pyritään ehkäisemään oppivelvollisen koulutuksen keskeyttämistä jo ennen varsinaista asuinkunnan ohjaus ja valvontavastuun alkamista ns. Valpas- ilmoitusta.

Porvoon kaupunki järjestää toisen asteen koulutusta sekä nuorille että aikuisille suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä lukiossa. Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutus antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Porvoon kaupungissa ammatillista toisen asteen koulutusta järjestävät Careeria ja ruotsin kielellä Yrkesinstitutet Prakticum.

Tutkintoon valmentavan (TUVA) koulutuksen tavoitteena on saavuttaa sellaiset opiskeluvalmiudet, joiden avulla opiskelija voi hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen ja suoriutua näistä opinnoista. TUVA- koulutukseen voi hakeutua perusopetuksen jälkeen, ammatillisen perustutkinnon tai lukiokoulutuksen keskeyttänyt, ilman toisen asteen tutkintoa oleva nuori tai aikuinen. Myös maahanmuuttajat, jotka tarvitsevat vahvistusta erityisesti suomen kielen taitoon ja digitaalisiin taitoihin voivat osallistua TUVA-koulutukseen. TUVA antaa valmiuksia ja ohjauksellista tukea ammatilliseen tai lukio-koulutukseen siirtymiseen ja opinnoissa suoriutumiseen. TUVA- koulutuksen aikana voi korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja ja suorittaa ammatillisen ja lukiokoulutuksen opintoja. Koulutuksen laajuus on 38 viikkoa ja suoritus aika enintään vuosi. Lukiokoulutusta järjestetään yhteistyössä Linnakosken lukiolla. Suomenkielistä TUVA-koulutusta järjestävät Porvoossa aikuislukio ja Careeria sekä ruotsinkielistä HUX-koulutusta Yrkesinstitutet Prakticum ja Borgå Folkakademi.

Kansanopistovuosi on oppivelvollisille suunnattu yhden vuoden kestävä koulutus, jonka tavoitteena on vahvistaa nuoren opiskelutaitoja ja valmiuksia jatkaa toisen asteen koulutukseen sekä tukea nuorta elämän suunnittelussa. Halutessaan nuori voi korottaa peruskoulun päättöarvosanoja. Opinnot toteutetaan lähiopiskeluna, 25 oppituntia viikossa. Kansanopistossa on mahdollista asua opiskelun ajan. Porvoossa kansanopistovuoden järjestetään vain ruotsiksi ja järjestäjänä on Borgå Folkakademi nimellä Efter Nian.

TELMA- koulutus eli Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on tarkoitettu hyvin laajaa vaativaa erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. TELMA-koulutuksessa opiskellaan kotona ja työelämässä tarvittavia jokapäiväisiä arjen taitoja sekä opitaan toimimaan yhteiskun-

nassa. Koulutuksen tavoitteena on löytää opiskelijalle sopiva työ tai työtoimintapaikka. Ennen opintojen päättymistä opiskelijalle laaditaan suunnitelma siitä, millaisia tukitoimia työllistymiseen ja arkeen tarvitaan. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus, TELMA-koulutus, on tarkoitettu erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle, jolla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintotavoitteeseen koulutukseen. TELMA-koulutuksessa opetus suunnitellaan opiskelijan henkilökohtaisen tavoitteiden ja valmiuksien mukaan. TELMA-koulutusta järjestää suomeksi Live ja ruotsiksi Optima.

Ateria ja puhtauspalvelut on merkittävä toimija lasten ja nuorten ravitsemusterveyden ja ruokakasvatuksen äärellä. Liikelaitoksen toiminnassa on tärkeä tavoite lasten ja nuorten hyvän ravitsemuksen turvaaminen päivähoiton aterioiden ja kouluruokailun keinoin. Vuoden 2023 alusta käynnistettiin ruokakasvatuksen teemavuosi. Teema sovittiin yhdessä kasvun ja oppimisen toimialan kanssa. Toimenpiteitä on ollut lukuisia: nykytila.fi-toimintamalliin pohjautuvat ruokakasvatuksen pilottihankkeet Kvarnbackens skolan, Kevätkummun koulun, Värberga skolan ja näissä kouluissa toimivien esikoululaisten piirissä sekä Pääskytien koulun kouluruokadiplomi-hanke moninaisine pienine, mutta vaikuttavine muutoksineen ja erilaiset viestinnälliset toimenpiteet. Teema on ollut erittäin tarpeellinen, ja lisännyt merkittävästi positiivista ruokapuhetta ja lisännyt halukkuutta osallistua kouluruokailuun. Onnistunut teemavuosi innostaa jatkamaan samalla teemalla ainakin vielä vuoden 2024. Tavoitteena on saada uusia kouluja ja päiväkoteja Makuaakkoset-diplomin sekä kouluruokadiplomin piiriin siten, että vuoden 2027 loppuun mennessä kaikki Porvoon koulut ja päiväkodit, joissa ateria- ja puhtauspalvelut on palveluntuottajana ovat saaneet omat diplominnsa.

ELINVOIMAN TOIMIALA

Nuorisotyö on tavoitteellista kasvatustyötä, jonka pääpaino on ennaltaehkäisyssä, mahdollisuuksien ja toimintatapojen ja –tilojen tarjoamisessa nuorille ja se pohjautuu monelta osin kokemuksellisuuteen. Nuorille tarjotaan merkityksellistä toimintaa ja tekemistä ja he ovat toiminnan keskiössä aktiivisina, osallistuvina toimijoina. Nuorisotyö tukee nuorten kasvua, asemaa ja elinoloja sekä edistää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisotyötä toteutetaan nuorten tarpeista ja toiveista käsin. Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua, harrastaa, viettää vapaa-aikaa turvallisesti ja heitä tuetaan erilaisissa nuorten elämään liittyvissä asioissa.

Yksilöllisen nuorisotyön kasvatuksellinen tavoite on mahdollistaa nuoren kasvurauha ja tukea hänen hyvinvointiaan. Nuorta kannustetaan oman identiteetin löytämisessä ja rohkaistaan oman äänen esille tuomiseen. Yksilöllisessä nuorisotyössä tuetaan nuorta erilaisten taitojen ja vahuuksien kehittämisessä vuorovaikutuksessa vertaisten ja luotettavan aikuisten kanssa. Menetelminä kohdennettu nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, ankkuri-toiminta ja tuleva nuorten työpajatoiminta. Työkaluina käytetään mm. nuoren henkilökohtainen tukeminen, yksilötyö, pienryhmätoiminta, pienryhmäleirit ja -retket, palveluohjaus sekä nuorten ja huoltajien tapaamiset ankkuritoiminnan puitteissa ja tiedon tuottaminen heikommassa asemassa olevien nuorten elämäntilanteista. Etsivä työ ja työpajat ovat myös osa nuorten aikuisten ja työikäisten suunnitelmaa.

Yhteisöllisen nuorisotyön tavoitteena on antaa nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvaa, oppia ja osallistua yksilöinä sekä osana yhteisöjä. Nuorille tarjotaan erilaisia välineitä ja tiloja toiminnan toteutukseen sekä osallistumi-

seen. Yhteisöllisessä nuorisotyössä halutaan taata nuorille mahdollisuus viettää mielekästä vapaa-aikaa heidän omassa lähiympäristössään ja tukea nuorten paikallisten titeettiä niin, että he kokevat alueen omakseen. Yhteisöllisessä nuorisotyössä ollaan ja tehdään yhdessä ja sen kautta tuetaan esimerkiksi nuorten kaveritaitojen kehittymistä. Menetelminä alueellinen ja kulttuurinen nuorisotyö, Porvoon harrastamisen malli, koulujen loma-aikojen toiminta, yhteistyö koulujen kanssa.

Työkaluina on mm. avoin nuorisotilatoiminta kolmella nuorisotilalla, teematunnit kouluilla 5.–8.-luokkalaisille, luokkaprojektit, Arcus-sateenkaareva nuorisotyö, liikkuva nuorisotyö, pelitoiminta, leirit ja retket, erilaiset tapahtumat sekä kulttuurisen nuorisotyön eri muodoissa tapahtuva toiminta kuten bändikämpät, skeittihalli.

Yhteiskunnallisessa nuorisotyössä nuoria kannustetaan yhteiskunnallisiksi toimijoiksi ja tarjotaan heille erilaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia ja tapoja. Nuoria rohkaistaan ymmärtämään maailmaa, kulttuureja ja luontoa. Menetelminä nuorten vaikuttamistoiminta, nuorten osallisuuden tukeminen ja omaehtoinen toiminta sekä avoin kansalaistoiminta. Työkaluina mm. Nuorisovaltuuston toiminta, nuorten työ- ja harjoittelupaikat, nuorten omaehtoisen toiminnan tukeminen, nuorten toimintaraha, yhdistysyhteistyö, Pride- tapahtumat ja demokratiakasvatusta arjessa, kuten tilakokoukset ja nuorten kuulemiset.

Liikuntapalvelut ylläpitää liikuntapaikkoja ja -alueita, ja luo siten edellytyksiä niin omatoimiseen liikuntaan kuin liikuntatoimintaa järjestävälle tahoille. Lasten ja nuorten liikuntaharrastukset ja perheiden omatoiminen liikkuminen vaativat asianmukaiset tilat ja olosuhteet, ja näistä liikuntapalvelut huolehtii päivittäisessä työssään. Porvoosta löytyy useita ulkokuntoilupaikkoja, kuntoratoja, ulkoilureittejä, ulkoilualueita, uimarantoja, kenttiä, hiihtolatuja, kuntopaikat sekä lähiliikuntapaikkoja omatoimiseen liikuntaan,

kiintorasteja unohtamatta. Kaikkiaan vapaasti käytettäviä liikuntapaikkoja on Porvoossa noin 110 kappaletta, liikuntapaikkojen kokonaismäärän ollessa noin 200.

Koulujen ja päiväkotien liikuntaolosuhteista liikuntapalvelut huolehtii yhteistyössä toimintapalveluiden sekä kasvun ja oppimisen toimialan kanssa. Lisäksi liikuntapalvelut ylläpitää liikuntavaunua, joka on erilaisia liikuntavälineitä sisältävä vaunu, jota koulut ja päiväkodit saavat lainata maksutta. Liikuntavaunun avulla liikunnalliseen opetukseen sekä lasten omaehtoiseen liikkumiseen ulkoillessa ja välitunneilla saadaan vaihtelua ja monipuolisuutta.

Liikuntapalvelut järjestää myös ohjattua liikuntatoimintaa lapsille, kuten uimakouluopetusta, vanhempi-lapsijump-paa taaperokäisille perheineen, koululaisille suunnattuja kilpailuja sekä koulujen loma-ajan retkiä. Liikuntaryhmien tavoitteena on mahdollistaa onnistumisia ja oivalluksia, tutustuttaa lapsi liikuntaharrastuksen pariin sekä kannustaa perheitä liikkumaan yhdessä. Perheliikunnan kohdenetut ohjatut ryhmät, kuten äiti-vauvajumppa, tarjoavat yhteisen liikunnallisen hetken lapselle ja vanhemmalle. Liikuntamaa on matalan kynnyksen palvelumuoto, jossa liikuntapalvelut tarjoaa lapsiperheille valvotut olosuhteet vapaaseen liikkumiseen ja temmellykseen Kokonhallissa ja Kantele-talossa maksuttomasti.

Liikuntapalveluiden ohjatussa liikuntatoiminnassa huomioidaan myös erityisryhmät. Soveltavan liikunnan ryhmät sopivat henkilöille, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla oleviin liikuntaryhmiin. Soveltavaa ohjattua liikuntaa tarjotaan mm. erityislasten ja nepsy-lasten liikuntakerhojen sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten tekniikkauimakoulun muodossa.

Porvoon liikunta-avustuksilla mahdollistetaan ja tuetaan

lasten ja nuorten monipuolista liikuntaharrastamista. Urheiluseurat voivat saada avustusta toimintaansa mm. liikuntatilojen vuokrakuluihin, liikuntaryhmien ohjaajakuluihin sekä urheiluseuran toiminnan ylläpitämiseen. Avustusta myönnetään niille rekisteröidyille urheilu- ja liikuntayhdistyksille, joiden kotipaikka on Porvoon.

Liikuntapalvelut tekee myös johdonmukaista yhteistyötä ja käy jatkuvaa vuoropuhelua urheiluseurojen kanssa. Kuntalaisia neuvotaan liikuntaharrastusten tarjontaan liittyvissä kysymyksissä ja ohjataan urheiluseurojen toiminnan piiriin. Liikuntapalveluiden järjestämällä Sporttikurssilla 7–11-vuotiaat lapset pääsevät huoltajansa kanssa tutustumaan urheiluseurojen opastuksella eri liikuntalajeihin, ja kurssin tavoitteena onkin yhteisen liikkumisen lisäksi löytää lapselle mieluisa liikunnallinen harrastus. Myös paikalliset urheiluseurat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita Porvoon harrastamisen mallin kerhotarjonnan järjestämisessä kouluikäisille.

Kulttuuripalvelut tarjoaa taide- ja kulttuurikokemuksia kaikille kaupunkilaisille. Palveluita tarjotaan suomeksi ja ruotsiksi, osittain myös englanniksi. Toiminnan saavutettavuus ja lasten ja nuorten mahdollinen tuen tarve pyritään huomioimaan kaikessa toiminnassa. Monipuolista kulttuurisisältöä pääsee kokemaan kaupungin eri kulttuuritiloissa, tapahtumissa, taidenäyttelyissä ja museoissa. Kulttuuripalvelut huomioi kaikenikäiset kaupunkilaiset tarjoamassaan ohjelmistossa. Se järjestää teatteri-, elokuva-, tanssi- ja sirkusnäytöksiä sekä konsertteja kouluille ja päiväkotiryhmille osana päiväkotitai- tai koulupäivää. Ryhmät vierailevat opettajien johdolla maksutta myös taidenäyttelyissä ja kaupungin museoissa. Kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolku takaa varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille ja kaikille perusopetuksen oppilaille pääsyn taiteen ja kulttuurin pariin ikäluokittain. Säännölliseen toimintaan kuuluvat myös koulujen kirjailijavieraat Runebergin päivänä, 3.-luokkalaisten Lasten valtiopäi-

vätanssiaiset ja koululaisten loma-ajan taide- ja kulttuuri-sisältöinen toiminta.

Eri ikäisille lapsille ja nuorille sekä lapsiperheille järjestetään monipuolista kulttuuri-toimintaa myös vapaa-ajalla. Vakiintunutta toimintaa ovat muun muassa lapsiperheille suunnatut Luovat lauantaipajat Taidetehtaalla. Myös Runebergin kodin työpajatilassa ja Galleria Vanhassa Kappalaisentalossa järjestetään tapahtumia ja työpajoja, jotka ovat maksuttomia tai niissä on pieni osallistumis- tai materiaalimaksu. Maksuton tapahtumapäivä Lapsiperheiden Luova lauantai kokoaa lapsiperheet Taidetehtaalle kerran vuodessa.

Yhteistyökumppaneita lasten, nuorten ja lapsiperheiden kulttuuripalveluiden tuottamisessa ovat kaupungin muut vapaa-ajan palvelualueet, matkailu- ja tapahtumapalvelut, taiteen perusopetusta järjestävät Porvoon taidekoulu ja Porvoonseudun musiikkiopisto sekä yksityiset taiteen perusopetuksen oppilaitokset (Taidetehtaan tanssikoulu, Tanssiva Porvoo, Teaterskolan i Borgå, Porvoon Teatterikoulu, Teatteri Soittorasia, Sydkustens ordkonstskola). Taideopetuksen ohella oppilaitokset järjestävät kaikille avointa toimintaa ja myös maksuttomia tapahtumia (esim. oppilasesitykset, avoimet ovet). Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat lisäksi kaupungissa toimivat taiteilijat, Porvoon museo (Porvoon museoyhdistys) ja Kulttuuritalo Grand, jotka tarjoavat myös omaa ohjelmaa samalle kohderyhmälle.

Porvoon kirjastopalveluilla on viisi toimipistettä: Porvoon pääkirjasto, kirjastoauto sekä Gammelbackan, Kevätkummun ja Kerkkoon lähikirjastot. Kirjastot ovat kaikille avoimia kohtauspaikkoja ja kulttuurikeskuksia. Kirjastoissa on tarjolla lehtiä, kirjoja, musiikkia, elokuvia ja muita aineistoja, joihin voi tutustua paikan päällä tai lainata kotiin. Lisäksi Porvoon pääkirjastosta voi lainata myös liikuntavälineitä.

Sekä pääkirjasto että lähikirjastot ovat tärkeitä ajanviettopaikkoja lapsille. Monet tulevat kirjastoon koulupäivän jälkeen lukemaan, pelaamaan tietokone- tai lautapelejä, tekemään läksyjä tai vain oleskelemaan turvallisessa ympäristössä, yksin tai ystävien kanssa. Kirjasto järjestää lapsille ja lapsiperheille maksuttomia tapahtumia, kuten teatteriesityksiä, konsertteja, sanataidepajoja, satutunteja eri kielillä ja pehmojen yö -tapahtuman. Loma-aikoina lapsille ja nuorille järjestetään pajoja, kerhotoimintaa ja kesällä kesäleiri. Pääkirjaston paja, jossa voi kokeilla 3D-tulostinta tai painaa omia t-paitoja, on suosittu lasten ja nuorten keskuudessa.

Lukutaidon ja lukuinnon edistäminen on kirjaston ydintehtävä ja tärkeä tapa edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Lukutaidon tukeminen tapahtuu yhteistyössä koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Kirjasto järjestää koululuokille kirjavinkkauksia ja monenlaista ohjelmaa, sekä opettajille koulutuspäiviä kirjallisuudesta ja lukemisen edistämisestä. Päiväkodeille järjestetään teemasatuviikot syksyisin ja keväisin ja päiväkotiryhmille kerätään kirjakasveja. Kirjastoauto vieraillee säännöllisesti kouluilla ja päiväkodeilla, jotka sijaitsevat ydinkeskustan ulkopuolella. Kirjastoautossa järjestetään myös tapahtumia päiväkotij- ja esikouluryhmille.

Jatkuvan oppimisen palvelut tarjoavat mahdollisuuden monipuoliseen harrastamiseen Porvoossa. Tavoitteena on antaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus löytää itselleen parhaiten sopiva tapa päästä harrastamaan ja kokemaan oppimisen iloa yhdessä. Jatkuvan oppimisen palvelualue muodostuu Porvoon seudun musiikkiopistosta ja Porvoon taidekoulusta – jotka muodostavat Taideoppilaitoksen – ja Porvoon kansalaisopistosta. Palvelualue vastaa myös yksityisen taiteen perusopetuksen tukemisesta Porvoossa.

Edellä mainittu **Taideoppilaitos** tarjoaa mahdollisuuden harrastaa ja opiskella monipuolisesti musiikkia sekä kuva-

taiteita – kuvan kieltä. Musiikkiopiston laaja kirjo erilaisia yksilö- ja ryhmäopetuksen opintomuotoja mahdollistavat monipuolisen opiskelun ja harrastamisen kaikille iästä riippumatta. Musiikkiopisto tarjoaa opetusta myös tukea tarvitseville lapsille ja nuorille mm. erityisbändi Taikaenkeleiden muodossa. Omien sisältöjensä lisäksi oppilaitokset tekevät yhteistyötä mm. tapahtumissa ja tuottamalla yhteisiä harrastus- ja opetuspalveluita, kuten Kuvismuskari ja mediaopetus. Lisäksi musiikkiopistossa on tarjolla tanssimuskari alle kouluikäisille.

Osana kulttuurikasvatussuunnitelmaa Taideoppilaitos tarjoaa kaikille Porvoon kaupungin päiväkodeille ja esikoululaisille maksutonta varhaisiän musiikinopetusta ja taidetyöpajoja. Lisäksi se järjestää myös kaikille perusopetuksen 2.-luokkalaisille konserttikokemuksen sekä 4.-luokkalaisille taidetyöpajan. Musiikkiopisto on myös mukana harrastamisen mallin palveluiden tuottamisessa lapsille ja nuorille. Musamestari-sivusto mahdollistaa musiikin itseopiskelun jokaiselle ajasta ja paikasta riippumatta ja tarjoaa mm. perusopetuksen musiikintunneille lisämateriaalia.

Porvoon kansalaisopisto järjestää opetusta etupäässä aikuisväestölle. Yli 16-vuotiaat, lähinnä toisen asteen opiskelijat voivat suorittaa yksittäisiä opintoja kansalaisopistossa, mikäli oppilaitoksen rehtori hyväksyy opinnot osana lukion tai muun toisen asteen oppimäärää. Kurssilaisen avustajalta kurssimaksua ei peritä.

Kotoutumisen edistämisen yksikkö vastaa Porvooseen sijoitettavien tai itsenäisesti muuttavien pakolaisten ja turvapaikan saaneiden vastaanotosta, perehdytyksestä yhteiskuntaan sekä kotoutumisen edistämisestä yhteistyössä asiakkaiden, viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa. Porvoossa toimii maahanmuuttajille suunnattu moniammatillinen ja -kielinen palvelukeskus. Kotoutumiskeskus tarjoaa kotoutumista ja työllistymistä edistäviä

alkuvaiheen palveluita, kuten henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa erilaisissa arjen sujuvuuteen ja viranomaisasiointiin liittyvissä asioissa, sekä tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kunnan palveluista. Kotoutumiskeskuksesta on myös kaikille maahanmuuttajille suunnattu matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu Moi-info. Kotoutumiskeskuksen palvelukieliä ovat suomi, ruotsi, englantia, saksa, ranska, ukraina, venäjä, arabia, tigrinja sekä amhara. Muissa kielissä käytämme tulkkauspalveluita.

Kotoutumisen edistämisen yksikkö on syksyllä 2023 käynnistänyt Integration through sports -hankkeen maahanmuuttaneiden lasten ja nuorten osallisuuden lisäämiseksi. Hankkeen tavoitteena on auttaa ja nopeuttaa lasten ja nuorten kotoutumista Suomeen ja Porvooseen urheilun kautta. Heitä rohkaistaan, autetaan ja tuetaan liittymään eri urheiluseuroihin ja sitä kautta pyritään lisäämään heidän osallisuuttaan ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Integration through sports -hanke toteutetaan yhteistyössä työllisyyspalveluiden kanssa. Lasten ja nuorten ohjauksesta vastaa työllisyyspalveluiden työllistämä olympiatason urheiluvallmentaja.

Matkailu- ja tapahtumapalvelut tuottaa vuosittain maksuttomia kaupunkitapahtumia, joilla on monipuolinen merkitys asukkaiden hyvinvoinnille. Tapahtumat vahvistavat sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja luovat mahdollisuuksia ihmisten kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle. Tapahtumat synnyttävät yhteisöllisyyttä ja niiden avulla voidaan vähentää sosiaalista eristäytymistä. Osallistuminen tapahtumiin voi edistää asukkaiden henkistä hyvinvointia. Maksuttomat tapahtumat kuten Porvoo Valot -valofestivaali, uudenvuodenjuhla ja karuselli joulutorilla ovat kaikkien kaupunkilaisien koettavissa tulotasosta riippumatta.

Matkailupalveluja kehittämällä ja tuomalla esiin Porvoon matkailutarjontaa lähimatkailejille, eli kunnan omille sekä lähikuntien asukkaille, voidaan myös synnyttää myönteisiä

hyvinvointivaikutuksia. Lähialueille suuntautuvat matkat voivat tarjota helpon tavan irrottautua arjen kiireistä ja vähentää stressiä. Lähialueiden tutkiminen voi kannustaa ihmisiä liikkumaan, esimerkiksi kävelemään, pyöräilemään tai retkeilemään. Lähimatkailu tarjoaa mahdollisuuden kokea luontoa ja viheralueita, minkä tiedetään vähentävän stressiä ja kohentavan mielialaa. Lähialueilla matkailu voi kannustaa ihmisiä viettämään aikaa ystävien ja perheen kanssa, vahvistaa sosiaalisia suhteita ja edistää sosiaalista hyvinvointia.

Lähimatkailu voi myös edistää paikallista taloutta, kun rahaa käytetään paikallisissa ravintoloissa, kaupoissa ja palveluissa. Lisäksi se voi lisätä ympäristötietoisuutta, kun matkailijat tulevat tietoisiksi lähialueidensa luonnon- ja kulttuuriarvoista.

KAUPUNKIKEHITYKSEN TOIMIALA

Porvoon kaupunkikehitys luo viihtyisää, terveellistä ja turvallista yhdyskuntarakennetta. Kaupunkiympäristö kuuluu kaikille kuntalaisille. Lasten ja nuorison tarpeista lähtevää yhdyskuntarakennetta ei voi suunnitella ilman heidän ottamistaan mukaan suunnitteluprosessiin. Lasten ja nuorten osallistumista kaupunki- ja liikennesuunnitteluun tuetaan erilaisilla keinoilla, kuten osallistamalla kouluja kaavaprosesseihin sekä järjestämällä työpajoja ja nettikyselyitä.

Porvoon kaupunkikehityksen tehtävänä on huolehtia viihtyisän, terveellisen ja turvallisen elinympäristön säilymisestä ja kaikin puolin edistää kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. **Kaupunki-infran** tavoitteena on luoda laadukasta kävely- ja pyöräily-ympäristöä sekä kehittää joukkoliikennettä siten, että oman auton käytölle olisi vaihtoehtoja, jotka lisäävät päivittäistä hyötyliikuntaa. Liikenneympäristön turvallisuutta pyritään parantamaan erityisesti koulujen ympäristössä ja samalla kannustetaan omaehtoiseen liikkumiseen koulumatkoilla.

Kevyen liikenteen väylät ovat ylivoimaisesti suosituin liikuntapaikka, jolla liikkuminen on ilmaista ja siten kaikille tasapuolista. Kaupunki-infra rakentaa puistokäytäviä ja kevyen liikenteen väyliä, ja luo siten paremmat edellytykset jalankululle ja pyöräilylle. Kaupungilla on hyväksytty pyöräilystrategia, joka sisältää mm. tiettyjen yhteyksien parantamisen joko pyöräilyn laatuikäviksi tai pyöräkaduiksi. Lisäksi kaupunki edistää yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa eräiden valtion maanteiden varrella olevien pyöräteiden rakentamista. Näiden toteuttaminen riippuu pitkälti ELY-keskuksen ja muiden osapuolien sitoutumisesta hankkeeseen, mutta myös Porvoo edistää hankkeita vahvasti.

Kaupunki-infra ylläpitää myös lukuisia lähiliikuntapaikkoja ja ulkokenttiä, joista osaa myös jäädytetään talvisin. Nämä ovat ilmaisia kaikille avoimia matalan kynnyksen liikuntapaikkoja.

Maapolitiikassa on perinteisesti tuotettu tilastotietoa, joita muut toimialat voivat hyödyntää toiminnassaan ja suunnitelmassaan. Kasvun ja oppimisen toimialalle tuotetaan mm. paikkatietoa, jota hyödynnetään oppilaaksiottoalueiden määrittelyssä. Louhi-järjestelmään on myös tilattu lisäosa, jolla lasketaan väestötietoa kaupunginosittain.

Länsirannan taideohjelma: Esisopimuksissa ja kaupunkikirjoissa huomioidaan, että myytäessä länsirannan tontteja myyjä maksaa kaupungille kiinteän summan taiderahaa kauppahinnan päälle. Rahat käytetään Porvoon Länsirannan taideohjelmaan. Kaupunginhallitus on 16.1.2023 § 33 päivittänyt länsirannan taideohjelman, minkä myötä taideraha on jatkossa korotettu 22 euroon/k-m².

Kaupunki tarjoaa kuntalaisten käyttöön 47 leikkipuistoa sekä lukuisia puistoja ja muita virkistysalueita, joiden saavutettavuuden varmistaa kaupunki-infran kunnossapidon henkilöstö. Porvoossa seurataan myös sitä, miten hyvin esimerkiksi

lasten leikkipuistot ovat sijainniltaan saavutettavissa. Porvoon kaupungin kehittämissuunnitelmassa on todettu, että: *Palveluverkoston mitoitusta perustellaan alueen asukas- ja lapsimäärillä sekä saavutettavuudella. Yleinen mitoitus kaupunkien ylläpitämässä leikkipuistoissa on 1 leikkipuisto/1000 asukasta. Keskimääräinen tavoite on 200–250 lasta yhtä leikkipuistoa kohden. Tämä toteutuu Porvoossa tarkasteltaessa koko kaupungin aluetta. Saavutettavuustavoitteet eri kaupungeissa vaihtelevat 250 – 2000 m lähimpään leikki- paikkaan, leikkipuistoon tai keskusleikki- paikkaan.*

Kaupunki-infrassa tehdään yhteistyötä kasvun ja oppimisen toimialan kanssa siten, että huonokuntoisten ja vähän käytettyjen leikkipuistojen toiminta ja käyttö voidaan siirtää lähistöllä sijaitsevien päiväkotien tai koulujen yhteydessä sijaitsevien pihojen leikkialueille. Muutoin kaupunki-infra ylläpitää 46 leikkipuistoa ja 106 ha rakennettua yleistä puistoaluetta sekä 27 km² virkistysalueita, kuten virkistymetsiä ja muita alueita. Turvallisuuden ylläpitämiseksi leikkipuistoille tehdään silmämääräisiä tarkastuksia viikoittain, toiminnallisia tarkastuksia muutaman kerran vuodessa sekä vuositarkastus kerran vuodessa. Keskimäärin kaupunki-infra rakentaa vuodessa yhden uuden leikkipuiston ja peruskunnostaa yhden vanhan. Länsirannalle on suunniteltu toteutettavaksi esteetön leikkipuisto vuoden 2024 aikana. Ympäristönsuojelu vastaa omalta osaltaan luontopolkujen, pitkospuureittien ja esim. lintutornien ylläpidosta ja tällä tavalla parantaa kuntalaisten mahdollisuuksia nauttia luontokokemuksista sekä toteuttaa luontoon liittyviä harrastuksiaan.

Ympäristöterveydenhuolto valvoo lastensuojelulaitosten, päiväkotien, koulujen sekä lasten käyttöön tarkoitettujen kerho- ja nuorisotilojen sisäympäristöjen terveysturvallisuutta terveysuojelulain nojalla. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto valvoo erilaisten liikuntapa-veluissa käytettävien tilojen (liikuntatilat, uimahallit ja kylpylät) sekä yleisten uimarantojen terveysturvallisuutta.

Terveydensuojelu vastaa terveydensuojelulain viranomaistehtävistä kuten talous- ja uimavesiin, asuin- ja oleskelutiloihin, kauneushoitoloihin ja muihin ihon pintaa rikkoviin kuluttajapalveluihin sekä kansainvälisiin merialuksiin liittyvästä terveysvalvonnasta ja terveydensuojeluun liittyvästä neuvonnasta sekä terveyshaittojen selvityksestä. Lisäksi terveydensuojelu vastaa tupakkalain valvonnasta niissä sisä- ja ulkotiloissa, joille on laissa säädetty tupakointikielto, sekä tupakointikieltojen määräämisestä hakemuksesta asuinyhteisöille. Strategiaan liittyvänä painopisteenä terveydensuojelu jatkaa ilmastonmuutoksesta aiheutuvia terveyshaittoja ehkäisevää työtä.

Elintarvikevalvonta vastaa toimialueensa elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävistä, kuten lupien ja ilmoitusten käsittelystä sekä elintarvikealan toimijoiden säännöllisestä valvonnasta ja neuvonnasta. Elintarvikevalvonta osallistuu myös ruokamyrkytys-epidemioiden selvitykseen. Elintarvikiemi valvoo myös tupakka- ja nikotiini- tuotteiden myyntiä mm. myöntämällä myyntilupia. Yhteistyötä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa tehdään valvonnassa, ehkäisevässä päihdetyössä ja terveyshaittojen ennaltaehkäisyssä.

Eläinlääkintähuolto vastaa peruseläinlääkäripalveluista sekä lemmikki- ja tuotantoeläinten ympärivuorokautisesta päivystyksestä. Eläinlääkintähuolto vastaa myös eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnasta. Porvoon ympäristöterveydenhuolto tekee päivystysyhteistyötä Vantaan kaupungin kanssa, joka virka-ajan ulkopuolella vastaa Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Pornaisten, Porvoon, Sipoon ja Vantaan pieneläinpäivystyksestä. Porvoon kaupunki vastaa saman alueen suurelainten eläinlääkäripäivystyksestä. Myrskylän ja Pukkilan peruseläinlääkäripalvelut ja ympärivuorokautinen päivystys ostetaan Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaalaalta. Eläinten hyvinvointilaki astuu voimaan vuoden alussa ja uuden eläinlääkintähuoltolain odotetaan tulevan voimaan vuoden 2024 aikana.

KONSERNIPALVELUIDEN TOIMIALA

Henkilöstö-, demokratia- ja kehitysyksiköt muodostavat oman palvelualueen, jonka sisällä kehitetään yhteisiä toimintamalleja organisaation sisäisten tukipalvelujen tuottamiseksi.

Henkilöstöyksikössä henkilöstöä kannustetaan jatkuvaan oppimiseen, osallisuuteen ja oman työn kehittämiseen. Vapaa-ajan kouluttautumista tuetaan koulutustipendeillä. Työhyvinvointiluentojen painopisteenä ovat omien kuormitustekijöiden tunnistaminen ja hallinta sekä muutoskyvykkyys. Porvoon kaupungin henkilöstöohjelman ja työsuojelun toimintaohjelman mukaisesti kaupungin tavoitteena on olla paras työpaikka työntekijöilleen. Talousarviossa vuodelle 2024 on määrärahat noin 150 kesänuorelle n. 4 viikoksi, ja kohderyhmänä ovat 15–23-vuotiaat nuoret ja opiskelijat. Kaupungin yleinen valmiussuunnitelma päivitetään vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja organisaatiota. Turvallisuussuunnitelun tueksi valmistellaan turvallisuuskysely asukkaille.

Hallinto ja demokratiayksikössä jatketaan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä perinteisen hallintotoiminnan ohella. Osallistuvan budjetoinnin käytäntöjä kehitetään vuonna 2023 saatujen kokemusten ja käyttöön otetun tietojärjestelmän avulla. Vaikuttamistoimielimien, eli nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvostojen toimintamuotoja kehitetään

varmistuen näille riittävät toimintaedellytykset. Kuntalaisaloitteiden käsittelyä tehostetaan ja käsittelyprosesseja yhdenmukaistetaan.

Kehitys ja digitalisaatio -yksikön yksi tehtävä on edistää sähköisen asioinnin palveluiden kehittämistä. Esimerkki uudesta sähköisestä palvelusta on verkkokauppa ja -maksaminen, joka otettiin käyttöön vuonna 2023. Verkkokaupan tarkoitus on mahdollistaa Porvoon kaupungin tuotteiden ja palveluiden myynti internetissä. Verkkokauppa on auki 24/7, mikä tarkoittaa, että kuntalaiset voivat tehdä ostoksia milloin tahansa, mikä lisää joustavuutta arkeen. Verkkokauppa voi tukea hyvinvointia tarjoamalla kuntalaisille lippuja elokuviin, leireihin, konsertteihin ja uimahallin. Sen kautta kuntalaiset voivat myös varata tiloja esimerkiksi tukemaan liikuntaharastusta. Verkkokaupan käyttöä laajennetaan tulevina vuosina.

Toinen esimerkki uudesta sähköisestä palvelusta, joka edistää asukkaiden hyvinvointia, on osallistuvan budjetoinnin työkalu. Osallistuvan budjetoinnin sähköistä työkalua kehitetään myös 2024, jotta se tukisi entistä enemmän kuntalaisten yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua ideoimiseen ja äänestykseen. Tarkat vuoden 2024–2025 suunnitelmat digitalisaation osalta löytyvät digiohjelmasta ja -tiekartasta, jotka tehdään kuntalaisten, yritysten, matkailijoiden ja henkilöstön hyväksi.

Rahoitus- ja strategia -yksiköllä on vastuu kaupungin talouden kokonaisuuden suunnittelusta ja seurannasta sekä sisäisestä tarkastuksesta. Keskitetyt hankintapalvelut ohjaa ja toteuttaa kaupungin kynnysarvot ylittäviä hankintoja toimialoille siten, että ne toteutuvat kustannustehokkaasti ja hankintalakia noudattaen. Yksikössä koordinoidaan kaupunkistrategian toteutumista ja seurataan strategiamittareita ja määritellään kaupunkistrategian kannalta strategiset ohjelmat, jotka ohjaavat toimialojen resurssien käyttöä. Lisäksi toimialoja ohjataan ilmasto- ja ympäristöasioissa strategian ja ilmasto- ja ympäristöohjelman mukaisesti sekä hyte-asioissa strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti (lapsista ikääntyneisiin) ja koordinoidaan hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden edistyminen.

Toimitilojen palvelualue tarjoaa terveelliset, turvalliset, viihtyisät ja toimintaa tukevat toimitilat kaikille lapsille, perheille, asiakkaille ja kaupungin työntekijöille. Se ylläpitää omien kiinteistöjen ulkotiloja ja pihvoja niin, että ne ovat turvallisia ja viihtyisiä käyttää myös toimipisteiden aukioloaikojen ulkopuolella. Palvelualue mahdollistaa myös kaupungin omien kiinteistöjen ja tilojen edullisen vuokrauksen järjestöille, kerhoille, seuroille ja yhdistyksille. Itse vuokraus tapahtuu Kompassi-palvelun kautta.

”

Porvoon kaupunki edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä kaikissa palveluissaan. Tämän lisäksi yhteistyötä tehdään kaupungin sisällä toimiala- ja palvelualue-rajat ylittäen, Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen, poliisin, seurakuntien sekä alueellamme toimivien kolmannen sektorin toimijoiden ja yritysten kanssa sekä muodostuvan Porvoon työllisyysalueen kanssa.

Viestintä, markkinointi ja yhteiskuntasuhteet -palvelualue vastaa viestinnästä, yhteiskuntasuhteista, markkinoinnista ja brändistä, asiakaspalvelusta ja neuvonnasta sekä kansainvälistä asioista ja vierailuista, kaupunginjohdajan assistenttitehtävästä ja käännöspalveluiden ohjaamisesta. Kaupunkistrategian mukaan avoin ja saavutettava viestintä sekä suunnitelmallinen markkinointi vahvistavat Porvoon vetovoimaa ja brändiä. Viestinnässä tulee huomioida kaksikielisyyden lisäksi myös selkkielisyys.

Asukas- ja palveluviestintää kehitetään julkaisemalla kokeiluluontoisesti asukaslehti kaksi kertaa vuoden aikana. Kaksikielinen lehti sisältää myös englanninkielisen tiivistelmän. Jokaiseen kotitalouteen jaettava asukaslehti tavoittaa myös ne kaupungin asukkaat, joita ei tavoiteta kaupungin oman verkkosivuston, paikallisten medioiden tai sosiaalisen median kautta.

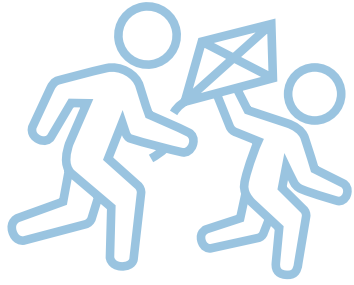
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet

Porvoossa tehdään paljon töitä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Osa toiminnasta ja kehittämisestä toteutuu perustyönä. Tämän lisäksi kehittämistä tehdään laajasti erilaisissa hankkeissa. Tämän suunnitelman toimenpiteiksi on valittu asioista, joihin kiinnitetään erityistä huomiota.

Laajan kuvan seuranta tehdään lasten ja nuorten ikäryhmän osalta hyvinvointisuunnitelman yleisessä osiossa kuvattujen mielen hyvinvoinnin, terveellisten elintapojen sekä osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistamisen vahvistettujen mittareiden avulla. Mittareista on tehty erillinen Power-Bi, joka on lisätty kaupungin verkkosivuille. Toimialat seuraavat myös näihin liittyviä muita mittareita ja työn edistymistä.

Työn etenemisen arviointi on osa hyvinvointiraportointia. Arviointia on tarkoitus toteuttaa liikennevaloin: viety suunnitellusti loppuun, suunnitteluasteella tai aloitettu, ei toteutunut tai ei aloitettu.

Tavoite	Toimenpide	Vastuu
Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia	Lasten ja nuorten taide- ja kulttuurikasvatuksen kehittäminen (Kulttuuripolku-kulttuurikasvatussuunnitelman päivitys, SKAPA-lasten ja nuorten taidekasvatuksen kehittämishanke, Näsin kartanon lastenkulttuuripilotti 2025)	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala
	Lukutaidon ja lukuinnon edistäminen erilaisilla panostuksilla ja hankkeilla, kuten peruskoulujen kirjastopolku, satuviikot varhaiskasvatukselle, kesän lukukampanja, lukutaitomessut.	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala
	Varmistetaan erilaisia mahdollisuuksia asukkaiden kohtaamiseen ja ylläpidetään turvallisia, ilmaisia julkisia tiloja (tilat, tapahtumat, kaupunkiympäristö).	Kaikki toimialat
	Nuoriso- ja koulutuspalveluiden yhteistyötä ja toimintamuotojen vaikuttavuutta kehitetään toimialojen välisenä yhteistyönä. Myös näillä ja muilla toimenpiteillä pyritään vastaamaan ja vaikuttamaan lasten ja nuorten lisääntyneeseen levottomuuteen, pahoinvointiin sekä kiusaamiseen.	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala
	Koulunuorisotyön lisäämiseen haetaan uutta rahoitusta olemassa olevan resurssin kehittämisen lisäksi.	
	Lapsille ja nuorille opetetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja, digitaitoja ja mediakasvatusta sekä tuetaan digituella.	Kasvun ja oppimisen toimiala Elinvoiman toimiala
	Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti eri aiheista, jotka ovat lasten ja nuorten arjessa keskeisiä. Mahdollistetaan mahdollisimman hyvin myös yhteistyökumppaneillemme osallistuminen näihin. (esim. nepsyhaasteiden tunnistaminen ja tuki, tulevaisuuden usko, hyvinvoinnin vahvistaminen, ehkäisevä päihdetyö)	Kasvun ja oppimisen toimiala Elinvoiman toimiala Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
	Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittäminen: muun muassa johtamisen, kiusaamisen vastaisten mallien sekä osallisuuden kehittäminen.	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Perusopetus ja lukiokoulutus
	Poissaoloihin puuttumisen käytänteiden kehittäminen.	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Perusopetus
	Kouluvalmentajatoiminnan ja koulunuorisotyön kehittäminen.	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Perusopetus ja lukiokoulutus

Porvoossa tehdään paljon töitä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Osa toiminnasta ja kehittämisestä toteutuu perustyönä. Tämän lisäksi kehittämistä tehdään laajasti erilaisissa hankkeissa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuu
Vahvistamme kuntalaisten terveellisiä elintapoja	Edistetään Makuuakkoset-diplomin ja Kouluruokadiplomin saamista kaikkiin yksiköihin ja jatketaan kouluruokailuun liittyviä kokeiluja (aamupala, lounas ja välipala). Kehitetään edelleen vuoropuhelua kouluruokailun osalta oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston kanssa. Hyödynnetään valtion ravitsemusneuvottelukunnan tarkistuslistaa.	Kasvun ja oppimisen toimiala Ateria ja puhtauspalvelut Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
	Lisätään elinympäristön terveysasioihin liittyvää informaatiota.	Kaupunkikehityksen toimiala
	Liikunnallista ohjausta varhaiskasvatuksen perheille: <ul style="list-style-type: none"> Liikunnallisen elämäntavan passi eri ikäryhmille (liikkuminen, ruoka, lepo, yhdessäolo ja vapaa-ajanvietto). Henkilöstö antaa huoltajille yhdessä lapsen kanssa kotona toteutettavaksi. Päiväkodeissa järjestetään asiakasperheille liikuntailtapäiviä 2 krt vuodessa. 	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Varhaiskasvatus Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut
	Huomioidaan mahdolliset hallitusohjelman lisätunnit koululiikuntaan (vuodesta 2025 alkaen).	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Perusopetus
	Ehkäisevän päihdetyössä erityisesti päihdevalistuksen (alkoholi, nikotiinituotteet ja huumeet) jalkauttamista lapsille ja nuorille sekä huoltajille.	Kasvun ja oppimisen toimiala Elinvoiman toimiala Rahoitus ja Strategia
	Etsivän nuorisotyön säännöllinen ja maksuton matalan kynnyksen kuntosalitoiminta 16–29-vuotiaille	Elinvoiman toimiala
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta	Mahdollistetaan matalan kynnyksen liikkumista lapsille ja perheille, eri liikuntaharrastuksiin tutustumista sekä varhaiskasvatuksen ja koulujen monipuoliset liikkumisen olosuhteet (esim. lainattava liikuntavaunu).	Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut
	Järjestöavustukset yhteisöille, joiden avulla lapset ja nuoret saavat laajemman tarjonnan toimintaa ja osallisuutta.	Elinvoiman toimiala
	Harrastamisen ja etsivän harrastamismallin kehittämistyö.	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala
	Vuoropuhelua edistäviä yleisökeskusteluita lapsia ja nuoria kiinnostavista aiheista.	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala
	TET-harjoittelijoiden ja kesätyöntekijöiden vastaanottaminen ja panostaminen heidän ohjaamiseensa (varhainen osallisuus työelämässä).	Kaikki toimialat
	Palveluiden laaja valikoima (palvelurakenne) ja vaikuttaminen palveluiden monimuotoisuuteen	Kaikki toimialat
	Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen. <ol style="list-style-type: none"> Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen toiminta: kieli- ja kulttuuriopettajat; yhteiset työvälineet kielitietoisuuden toiminnan arvioinnissa ja huoltajayhteistyössä. Vuorovaikutusosaaminen ja lasten tunnetaidot: henkilöstön ja lasten osaamisen vahvistaminen. 	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Varhaiskasvatus
	Oppilaskuntatoiminnan kehittäminen	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Perusopetus, lukiokoulutus
	Yhteisöohjaajan palkkaaminen Gammelbackaan perintörahoilla lisäämään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta alueella.	Elinvoiman toimiala
	Etsivän nuorisotyön olohuonetoiminta 16–29-vuotiaille Zentrassa.	Elinvoiman toimiala
	Verkkopalveluiden ja palvelunohjauksen parantaminen kaikissa ikäryhmissä.	Viestintä, markkinointi ja yhteiskuntasuhteet

Nuorten aikuisten
ja työikäisten
**HYVINVOINTI-
SUUNNITELMA**

Nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvointisuunnitelma on osa kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa. Ikäkausittaisiin suunnitelmiin, kuten nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvointisuunnitelmaan, on koottu tietoa kyseisen ikäryhmän hyvinvoinnista, sitä tukevista palveluista Porvoossa sekä kuvattu erilaisia toimenpiteitä ja konkreettisia tekoja, joilla hyvinvointia pyritään kaupunkitasoisesti edistämään. Tämän ikäryhmän hyvinvointisuunnitelman kohderyhmänä ovat pääosin 18–64-vuotiaat Porvoon kaupungin asukkaat.

Hyvinvointia edistäviä sekä syrjäytymistä ehkäiseviä toimia ja palveluja tuottavat kasvun ja oppimisen, elinvoiman, kaupunkikehityksen ja konsernipalveluiden toimialat. Kaupungin hallintosääntöön on määritelty eri palveluiden organisoituminen, tehtävät ja johtaminen. Nuorten aikuisten ja työikäisten palveluihin varattavat resurssit päätetään vuosittain kaupungin talousarviossa samoin, kuin muut tähän ikäryhmään kohdistuvat resursoinnit. Palveluita tuottavat myös useat kolmannen sektorin toimijat ja yritykset, jotka myös luetaan kaupungin kumppaneiksi

kyseisen ikäryhmän hyvinvointityössä. Vuoden aikana kaupunki julkaisee talouden toteutumisen seurantaraportteja ja vuosittain edellisen kauden tilinpäätöksen.

Porvoossa on lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä. Työryhmä on strategisessa sopimuksessa hyvinvointialueen kanssa sovittu kuntakohtaiseksi ja kuntien koollekutsuksi. Työryhmä on nuorisolain 1285/2016 (9§) mukainen lakisääteinen yhteistyöryhmä – monialainen ohjaus- ja palveluverkosto. Se kokoaa kaikkien alle 29-vuotiaiden porvoolaisten lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tilannekuvaa keräämällä tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioi niiden pohjalta tilannetta ja laatii ehdotuksia kaupungin johdolle, paikalliseen päätöksentekoon sekä suunnitelmien tueksi. Työryhmä nostaa esille porvoolaisten lasten ja nuorten ilot sekä huolenaiheet sekä arvioi palveluiden toimivuutta kyseiselle kohderyhmälle ja tunnistaa nuorten omaehtoisen ja ohjatun vapaa-ajan ja harrastamisen tilanteen, paikat ja tarpeet. Työryhmässä on kaupungin eri toimialojen edustus sekä nuorisovaltuuston, Porvoon suomalaisen seurakunnan,

Tämän ikäryhmän hyvinvointisuunnitelman kohderyhmänä ovat pääosin 18–64-vuotiaat Porvoon kaupungin asukkaat.

Borgå svenska domkyrkoförsamlingenin, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen sekä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ja HUSin edustus. Lisäksi kokouksiin kutsutaan asiantuntijoita eri aloilta.

Työllisyyden ja kotoutumisen osalta on strategisessa sopimuksessa sovittu alueellinen lähestymistapa, jossa kunta toimii koollekutsujana. TE 25- ja Kotouudistuksen valmistelutyössä on vuonna 2023 ollut monenlaisia verkostoja näiden teemojen ympärillä ja resurssiviisain verkosto hakee vielä muotoaan. Ammatillaiset kuitenkin tapaavat säännöllisesti näiden aiheiden tiimoilta.

Lisäksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen koollekutsumana on käynnistymässä vuonna 2024 hytekoordinaattoriverkosto, jonka teemoina ovat terveet elintavat, kulttuurihyvinvointi, ikääntyvien hyvinvointi ja osallisuus, sekä ehkäisevän päihdetyön verkosto. Operatiivisessa työssä voidaan tarvittaessa perustaa useampia erillisiä epävirallisia verkostoja.

Nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvoinnin tila

Hyvinvointikertomuksessa ja hyvinvointiraporteissa kuvataan tilastojen valossa trendejä ja porvoolaisten hyvinvointia. Monesti tieto on jälkijättöistä ja siksi onkin tärkeää kuulla asukkaita palveluissa ja toiminnoissa sekä tuoda huomiot näkyväksi. Työikäisten, 20 vuotta täyttäneiden, hyvinvointiin liittyvää tietoa kerää Fin Soten korvannut Terve Suomi-tutkimus. Tuloksia on julkistettu vuodelta 2022, mutta ne ovat vain hyvinvointialuetasoisia, millä tasolla ne myös ovat tässä osiossa mukana. Kaupungilla on myöhemmin mahdollisuus ostaa kuntakohtainen lisäotos noin 28 000 eurolla. Ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointi voidaan mieltää hyvin laaja-alaisesti ja kokonaisvaltaisesti. Tähän osioon on koottu ikäryhmän hyvinvointia kuvaavaa tilastotietoa ja tutkimustuloksia hyvinvointisuunnitelman painopisteitä hyödyntämällä.

Työikäinen väestö kokee hyvinvointinsa tilastojen valossa melko hyvänä. Reilu puolet pitää elämänlaatuaan hyvänä ja harva kokee arkensa turvattomaksi. Reilu kolme neljästä työikäisestä on tyytyväinen asuinalueensa olosuhteisiin. Kuitenkin noin 10 prosenttia on kokenut väkivaltaa tai uhkailua lähisuhteessa. Noin 12 prosenttia työikäisistä tuntee myös itsensä yksinäiseksi. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on aikuisväestössä lapsia ja nuoria matalampi ja sukupuolien välinen ero on hyvin pieni. (Terve Suomi 2022)

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on neljänneksi tervein hyvinvointialue. Työikäisistä kuitenkin lähes 25 % koki vuonna 2022 itsensä täysin tai osittain työkyvyttömäksi. Noin viidesosa (18 %) kokee olevansa psyykkisesti merkittävästi kuormittunut. Psyykinen kuormittuneisuus on usein yhteydessä muihin elämänhaasteisiin, kuten toimeentulovaikeuksiin tai pitkittyneeseen työttömyyteen. (Terve Suomi 2022)

Suuri osa työikäisistä liikkuu suosituksiin nähden liian vähän (56,9 %) ja noin joka viides (23,3 %) on reilusti ylipainoinen. Liian vähäinen liikkuminen eli liikkuminen, joka ei yllä liikkumisen suosituksen vähimmäismäärään, maksaa yhteiskunnalle vähintään 3,2 miljardia euroa vuodessa. Työikäisistä vain noin kolmannes (31,6 %) käyttää suosituksen mukaisesti kasviksia ja hedelmiä, mikä on heikkojen liikuntatottumusten tavoin yhteydessä mm. elintapatautiin ja ylipainoon. Väestötutkimuksen mukaan viidesosa miehistä ja naisista kokee nukkuvansa riittämättömästi. Yleisintä se on 40–54-vuotiailla. Viidesosa miehistä ja naisista on iltavirkkuja, yleisintä se on 20–39-vuotiailla. (Terve Suomi 2022, UKK-instituutti 2022)

Vähäinen liikkuminen ja runsas istuminen ovat entistä merkittävämpiä kansanterveyteen ja kansantalouteen

vaikuttavia tekijöitä. Nämä riskitekijät ovat keskeisessä roolissa lähes kaikissa tarttumattomissa sairauksissa, kuten aineenvaihduntasairauksissa sekä erilaisissa sydän- ja verenkierroeläimistöön sairauksissa. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta liikkumisen lisääminen on erityisen hyödyllistä niille, jotka liikkuvat kaikkein vähiten. Kunnallinen liikuntaneuvonta ja hyvinvointialueen elintapaohjaus ovat hyviä keinoja kannustaa vähän liikkuvia henkilöitä liikunnan lisäämiseen. Pidentyvien työurien tavoittelu edellyttää merkittävää panostusta ihmisten fyysisen kunnon, toimintakyvyn ja parempien ravitsemustottumusten vahvistamiseen.

Vuoden 2021 varusmiesten kestävyyskunto oli mittaushistorian toiseksi huonoin. Vuoden 2022 kuntotesteissä, joissa oli lähes 20 000 osallistujaa, 12 minuutin juoksu-testin keskiarvo oli sama kuin edellisenä vuonna. Testit suoritettiin tammikuussa ja heinäkuussa, ja ne antavat kattavan kuvan 19-vuotiaiden nuorten miesten kuntotasosta. Naisten tuloksia ei raportoitu säännöllisesti, koska ne eivät edusta väestötasoa. Varusmiesten kuntotesteillä arvioidaan kestävyyttä ja lihaskuntoa. Lisäksi testien yhteydessä mitataan kehon pituus ja paino. Kuntotilastot osoittavat, että varusmiesten kehon paino on kasvanut ja aerobinen kunto heikentynyt koko mittaushistorian ajan, muutamia poikkeusvuosia lukuun ottamatta. (Puolustusvoimat 2022)

Varusmiesten kehon keskipaino on noussut vajaassa 30 vuodessa (1993–2022) 70,8 kilosta 78,7 kiloon. Kahden edellisvuoden keskiarvot olivat 78,7 kiloa, mikä on mittaushistorian korkein keskipaino. Varusmiesten palveluksen alussa suorittaman 12 minuutin juoksupuutteen keskiarvo vuonna 2022 oli 2 376 metriä. Tulos on metrilleen sama kuin viime edellisvuonna ja nämä tulokset ovat mittaushistorian toiseksi heikoimmat. Vuonna 2019 keskiarvo oli 2 358 metriä. Lihaskunnon hyvyysasteen osuus on viime vuosina hieman laskenut ja heikkokuntoisten osuus kasvanut. Kiitettävien ja hyvien tulosten osuus vuonna 2022 oli 31 prosenttia ja heikkojen tulosten osuus 24,2 prosenttia. (Puolustusvoimat 2022)

Vuonna 2022 kolme neljäsosaa suomalaisista kutsuntakäisistä miehistä määrättiin varusmiespalvelukseen. Terveystilasta perusteellisesti vapautettiin lähes yhdeksän prosenttia kutsuntakäisistä miehistä. Yleisimmät vapautuksen syyt olivat mielenterveyden häiriöt ja käytöshäiriöt. (Puolustusvoimat 2022)

Vuoden 2022 aikana Porvoon Alkon myymälöistä myydyn ja Porvoossa sijaitseviin elintarvikeliikkeisiin, kioskeihin, huoltoasemille ja anniskeluravintoloille toimitettujen alkoholijuomien määrä 100-prosenttisena alkoholina laskettuna oli 6,3 litraa jokaista kuntalaista kohden. Tämä on lähes sama määrä, kuin Suomen kuntien keskiarvo. Vastaava määrä verrokkipuutteen (Hämeenlinna, Järvenpää, Kuopio, Lahti, Lappeenranta ja Vaasa) vaihtelee 6,8–7,4 litran välillä. Tilastoidussa myynnissä ei näy alkoholijuomien laillinen ja laitton kotivalmistus, ko. alueen ulkopuolelta ostettu alkoholi, matkustajien alkoholin tuonti, salakuljetus, korvikkeet tai suomalaisten Suomen rajojen ulkopuolella kuluttama alkoholi.

Alkoholin liikakäyttö on yksi keskeisimmistä suomalaisten terveysuhista. Terveystilasta lisäksi käytöstä voi seurata

myös suuri määrä erilaisia sosiaalisia ongelmia, kuten riitoja, väkivaltaa ja lasten laiminlyöntiä sekä taloudellisia ongelmia tai ongelmia työelämässä. Porvoon tilannetta kuvaavaa tilastotietoa työikäisten päihteiden käytöstä ei ole tällä hetkellä saatavilla. Terve Suomi-tutkimus (2022) on uusien tietoa tuottava taho ja on korvannut aiemman FinSote tutkimuksen. Tällä hetkellä tietoa on saatavana vain hyvinvointialueitasoisesti.

Yli 27 % aikuisväestöstä käyttää säännöllisesti liikaa alkoholia. Alkoholin riskikäyttäjien osuus on 24,9 %. Aikuisista 11 % tupakoi päivittäin ja miehistä 6,2 % nuuskaa päivittäin. Päivittäin jotain tupakka- tai nikotiinutuotetta käyttää 14,4 %. Rahapelaamisesta on aiheutunut ongelmia 3,7 prosentille. Väestötasolla rahapelaaminen on yleisintä 40–74-vuotiailla. Miehillä erityisesti rahapeliongelmat korostuivat kuitenkin alle 40-vuotiailla. Naisilla ongelmat ilmenevät tasaisemmin eri ikäryhmien välillä, mutta ongelmaa on eniten 55–64-vuotiailla. Rahapelaaminen ja eritasoiset rahapeliongelmat ovat yleisimpiä matalammin koulutetuilla. Rahapelaamiseen liittyy sosiaalista eriarvoisuutta. Kannabista 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus on neljä prosenttia. Kannabiksen käyttöä ja sen yleistymistä on tärkeä seurata. (Terve Suomi 2022)

Työttömien kohdalla ehkäisevä päihdetyö on erityisen tärkeää, koska työttömyys on iso riskitekijä elämänhallintaongelmien kasaantumiseen ja myös päihteiden käyttöön. Porvoossa työttömyys on laskussa. Vuonna 2022 työttömyysprosentti oli 9,47 % ja vuoden 2023 ennakkotieto on 8,98 %.

Vuonna 2023 vanhemman liiallinen alkoholin käyttö aiheutti haittaa 4.–5.-luokkalaista 2,8 % mielestä (vuonna 2021 2,4 %), 8.–9.-luokkalaisten mielestä 5,5 % (vuonna 2021 6,2 %). Lapsen kokemus vanhemman alkoholin

käytön haitallisuudesta noudattaa aika samaa tasoa kuin yläkouluilmaisten osalta; 5,1 % ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista ilmoitti samoin ja lukiolaisista 5,6 %. (Kouluterveyskysely) Vanhempien runsas alkoholinkäyttö on riskitekijä myös lasten tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle, koska alkoholin liikakäyttö haittaa huolenpitoa ja hoivaa sekä lapsen kiintymyssuhteiden kehitystä. Runsaasti alkoholia käyttävä vanhempi toimii myös roolimallina lapsen omalle haitalliselle alkoholinkäytölle.

Tilastokeskus on julkaissut tuoreet kuolemansyytilastot, joiden mukaan vuonna 2022 Suomessa kuoli huumeyliin 250 henkilöä, mikä on 37 henkilöä vähemmän kuin edellisvuonna. Erityisesti vähenivät alle 35-vuotiaiden huumekuolemat. Huumemyrkytys aiheutti 53:n alle 25-vuotiaan kuoleman vuonna 2022. (Tilastokeskus) Työikäisten päihteiden käyttö voidaan tunnistaa myös työpaikoilla, ja monissa työpaikoissa onkin omia päihdeohjelmia ja ohjeita, miten päihteiden käyttö otetaan puheeksi. Kaupungin henkilöstön päihdeohjelma on osa työkykyä ylläpitävän toiminnan ja työsuojelun kokonaisuutta. Monet työpaikat ovat sopineet yhteisiä pelisääntöjä päihdeettömyyden suhteen. Porvoon kaupunki näyttää esimerkkiä muille kaupungissa toimiville työnantajille olemalla myös savuton työpaikka.

Korona-aikana Porvoon työttömyysaste nousi nopeasti kaikissa ikäryhmissä. Vaikka työllisyys onkin parantunut viime vuosina huomattavasti, on se edelleen matalammalla tasolla kuin ennen koronaa. Pitkäaikaistyöttömien osuus on kasvanut sekä miesten että naisten keskuudessa, kuten muuallakin Suomessa. Keskimäärin pitkäaikaistyöttömien osuus on hieman valtakunnallista tasoa korkeampi.

Pitkäaikaistyöttömissä alle 40-vuotiaiden osuus on kasvanut, vaikka eniten pitkäaikaistyöttömiä on edelleen

Pidentyvien työurien tavoittelu edellyttää merkittävää panostusta ihmisten fyysisen kunnon, toimintakyvyn ja parempien ravitsemustottumusten vahvistamiseen.”

60–64-vuotiaissa porvoalaisissa. Porvoon maahanmuuttajien työllisyystilanne on selvästi huonompi kuin suomalais-taustaisilla asukkailla. Maahanmuuttajien työllisyysaste oli 60 % vuonna 2021.

Toimeentulotukea sai 18–24-vuotiaista porvoalaisista 14,1 % vuonna 2022, ja 25–65-vuotiaista toimeentulotukea saaneiden osuus oli lähes kuusi prosenttia. Lapsiperheistä toimeentulotukea sai kahdeksan prosenttia. Porvoalaisista asutokunnista yhdeksän prosenttia sai yleistä asumistukea vuonna 2022. Valtakunnallisesti toimeentulotukea saaneiden määrä on kuitenkin kääntynyt laskuun. (Sotkanet)

Osallisuusindikaattorin keskiarvo on 20–64-vuotiailla 90,2 pistettä asteikolla 0–100. Kysymyspatterissa on yhteensä 10 väittämää. Muut hyvinvointiin liittyvät kokemukset vaikuttavat myös koettuun osallisuuteen. Mm. terveytensä heikommaksi kokeneiden osallisuuden kokemus on valtakunnallisen keskiarvon mukainen, noin 34 %. (Terve Suomi 2022)

Positiivisen mielenterveyden mittari (SWEMWBS) keskittyy yksinomaan positiivisen mielenterveyden eli mielen hyvinvoinnin mittaamiseen. Mittari sisältää väittämiä myönteisistä tunteista, psykologisesta toimintakyvystä ja tyydyttävistä ihmissuhteista. Positiivisen mielenterveyden

käsite pyrkii siirtämään ajattelua pois sairaus- ja ongelma-keskeisyydestä. Keskiarvo 20–64-vuotiailla oli 23,4 %. Tulos on valtakunnallisen keskiarvon tasoa. Enimmäisarvo on 35 %. (Terve Suomi 2022)

Ulkomaalaistaustaisten hyvinvointia, osallisuutta ja terveyttä selvitettiin vuosina 2018–2019 FinMonik-tutkimuksessa, ja seuranta jatkuu MoniSuomi-tutkimushankkeessa. Tuloksista ei saada Porvoo-tasosta tietoa. FinMonik-tutkimuksen mukaan suurimmalla osalla ulkomaalaistaustaisista on vähintään yksi ystävä, ja he pitävät aktiivisesti yhteyttä läheisiinsä, jotka myös antavat apua tarvittaessa. Suurimmalla osalla maahan muuttaneista on kohtalaisen vahva kokemus osallisuudesta ja päivittäisen elämän turvallisuudesta. Useimmat maahan muuttaneet kokevat terveytensä hyväksi ja he raportoivat vähemmän pitkäaikaissairauksia kuin koko väestö keskimäärin. Noin puolet myös liikkuu kestävyysliikuntasuosituksen mukaisesti. Samalla tutkimus osoittaa terveyseroja väestöryhmittäin, erityisesti niissä maaryhmissä, joissa muutto johtuu pakolaisuudesta. Tässä yhteydessä esiintyy pahoinvointia ja terveysriskejä. Lisäksi tutkimus paljastaa, että syrjintä ja turvattomuuden kokemukset ovat melko yleisiä joissain maaryhmissä. (MoniSuomi 2022)

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA kyselee vuosittain asunnottomuustilastoja. Aiemmin kyselyyn on

vastannut sosiaalityö, mutta 2023 osalta kysely on tullut vastattavaksi kaupungille. Porvoon kaupungissa ei ole kootusti tätä tietoa tai aiheeseen liittyviä tietojärjestelmiä, joten vastaaminen on vaatinut laajaa kartoitustyötä: lapsiperheiden sosiaalityö, aikuissosiaalityö, maahanmuuttajapalvelut, Porvoon kaupunki, A-asunnot ja häätötilastot. Kartoitustyön myötä on 2023 lopussa päädytty yhteensä 12 henkilöön vailla asuntoa, joista pitkäaikaisasunnottomia on neljä. Tilastoissa ei ole perheitä eikä maahanmuuttajia. Kaikki eivät halua apua, vaikka sitä heille hyvinvointialueen toimesta tarjotaankin.

Asuntoja on arvioitu olevan riittävästi, mutta asumisen taidoissa on suurempia puutteita. Porvoon kaupungin vastauksessa ei ole huomioitu Poste restante -statuksella olevia, koska on mahdotonta arvioida, kuinka moni todellakin on vailla asuntoa. Mukana laskennassa ei myöskään ole vastaanottokeskuksiin tulevia, koska heidän asunnonjärjestelynsä hoituvat suunnitelmallisesti oman kaavan mukaan. Kerätyn tiedon valossa asunnottomuus ei hyvin suurella todennäköisyydellä ole Porvoossa tällä hetkellä laaja ongelma. Kunnan uusi rooli on tehdä vaikuttavaa ehkäisevää työtä ja mahdollistaa asuntotuotannon edellytykset sekä kaavoitustyö. Hyvinvointialueen vastuulla on esim. sosiaalityön keinot, tilapäis- ja kriisiasuminen sekä päiväkeskustyyppinen toiminta.

Toimialakohtaiset nuorten aikuisten ja työikäisten palvelut sekä yhteistyö

Aikuisväestön osalta kuvataan hyvinvointia edistäviä palveluita. Erityisesti on haluttu nostaa esille haavoittuvimmassa asemassa olevaan väestöön tehtävät toimet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toimintaa, jolla tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Mahdollisuuksia luodaan pitämällä huolta olosuhteista, jotka tukevat ihmisten hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä. Seuraavassa osiossa kuvataan porvooolaisille nuorille aikuisille ja työikäisille suunnattuja palveluita, joilla tuetaan heidän mahdollisuuksiaan ylläpitää ja parantaa niin omaa kuin koko lähiyhteisönkin hyvinvointia.

Porvoon kaupungin hyvinvointia tukeva palvelutarjonta on monipuolista, ja sitä toteutetaan yhteistyössä alueen oppilaitosten, kulttuuri- ja liikuntatoimijoiden, työnantajien, yritysten ja järjestöjen kanssa. Kaupungin liikelaitos **Ateria ja puhtauspalvelut** tekee merkityksellistä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Ylijäänyttä kouluruokaa luovutetaan Samarialle ja SPR:lle edelleen jaettavaksi.

Porvoon kaupungin hyvinvointia tukeva palvelutarjonta on monipuolista, ja sitä toteutetaan yhteistyössä alueen oppilaitosten, kulttuuri- ja liikuntatoimijoiden, työnantajien, yritysten ja järjestöjen kanssa.”

ELINVOIMAN TOIMIALA

Työ on yksi hyvinvoinnin peruspilareista. Elinkeino tuo ihmiselle hyvinvointia ja elinvoimaa. Strategian mukaisesti **Elinkeinot, työllisyys ja kotoutuminen** -palvelualueella korostuu kaupunkistrategian mukaisesti yrittäjämyyntisyys ja yritysten toimintaympäristön kehittämien.

Painopisteinä ovat työvoiman tuottamisen kehittäminen, perusyritysneuvonnan vahvistaminen, Business Porvoo -toimintamallin kehittäminen sekä yrityscentän vihreän siirtymän tukeminen. Yritysten sijoittumista Porvooseen koordinoidaan yhteistyössä sekä kaupunkikehityksen toimialan että Posintran kanssa. Tiedossa on, että sekä sijoittuvat yritykset että Porvoossa jo toimivat yritykset – kuten yrityscenttä koko Suomessa ja maailmalla – tulevat tarvitsemaan runsaasti työvoimaa suurten ikäluokkien eläköityessä. Elinkeinot, työllisyys ja kotoutuminen -palvelualue onkin avainasemassa tähän tarpeeseen vastaisemissa. Yhteistyötä tehdään erityisesti TE-palveluiden, yrittäjien ja Posintran kanssa. Lisäksi toiminnan suunnittelussa huomioidaan saariston asuttavuusanalyysiä.

Porvoon työllisyyspalveluissa tarjotaan monipuolista ja yksilön tarpeet huomioivaa tukea työnhakuun ja koulutukseen ohjautumiseen. Asiakkailta on henkilökohtainen omavalmentaja, joka ohjaa työllistymistä tukevien palveluiden valinnassa ja työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä.

Omavalmentajat ohjaavat asiakkaan työhön, koulutukseen tai tarvittaessa palveluihin. Palveluita on tarjolla suuri valikoima esimerkiksi työkokeiluista ja palkkatuesta kuntoutukseen ja työttömien terveystarkastuksiin.

Porvoon työllisyyden kuntakokeilu päättyi vuoden 2024 loppuun mennessä ja 2025 te-uudistuksen myötä, Porvoon työllisyysalue toimii lakisääteisten työvoimapalveluiden vastuukuntana myös Loviisan kaupungille, sekä Askolan, Lapinjärven, Myrskylän, että Pukkilan kunnalle.

Työllisyyspalvelut tekevät yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä. Monialainen yhteispalvelu TYP on malli, jossa kuntakokeilu, hyvinvointialue ja Kela palvelevat pidempään työttömänä olevia työnhakijoita. Yhteispalvelu tarjoaa työnhakijalle eri viranomaisten palveluita yhden luukun periaatteella työ-, koulutus- tai kuntoutusratkaisuiden löytämiseksi. Monialaiset palvelut ovat osana tulevaa TE-uudistusta, ja palveluvalikoima täsmentyy uudistuksen valmistelun aikana.

Asumisen neuvontaan koottuna, markkinoinnillisena toimintona ei ole tällä hetkellä resursseja. Työllisyyspalveluiden kehittyessä, ja erilaisten matalan kynnyksen ohjauk-

sen ja neuvonnan toimintojen selkiytyessä vuodesta 2025 lähtien, on kuitenkin ajateltavissa, että asumisen neuvonnan osuutta kasvatettaisiin aikuisten työttömien keskuudessa. Jotta asumisen neuvonta ei kuitenkaan kohdistuisi ainoastaan työnhakijoihin, voitaisiin silloin ajatella myös työllisyyspalveluiden selkeää yhteyttä Kompassiin, jossa sen nimenomaan markkinoinnillisista, ts. uusia asukkaita houkuttelevaa, puolta voitaisiin mahdollisesti kehittää. Ilman lisä resurssointia ko. kehittäminen ei kuitenkaan ole mahdollista. Tätä odotellessa asumisen neuvontaa tehdään kaupungissa ei-kootusti, eli eri kohderyhmille esim. nuorisopalveluissa, Ohjaamossa, Kotokeskuksessa, joiltain vähäisiltä osin Kompassissa, vuokrayhtiöissä ja myös hyvinvointialueella.

Ohjaamo tarjoaa tietoa, neuvoa, ohjausta ja tukea alle 30-vuotiaille nuorille esimerkiksi työhaun, opiskelun, vapaa-ajan, asumisen, raha-asoiden ja hyvinvoinnin kysymyksissä. Ohjaamotyötä tehdään moniammatillisesti ja matalalla kynnyksellä. Ohjaamoon voi mennä ilman ajanvarausta. Omien työntekijöiden lisäksi nuoret voivat tavata Ohjaamossa esimerkiksi työllisyyspalveluiden omavalmentajan, psykiatrisen sairaanhoitajan, opinto-ohjaajan, Kelan työntekijän tai sosiaaliohjaajan. Ohjaamon kautta pääsee juttelemaan myös etsivälle nuorisotyönte-

kijälle, ammatinvalinnan psykologille tai työttömien terveydenhoitajalle. Lisäksi sen kautta koordinoidaan kesätyöseteleitä. Kesätyöseteli on Porvoon kaupungin 250 euron tuki Porvoossa toimiville työnantajille, jotka palkkaavat tiettyinä vuosina syntyneitä nuoria kesätöihin. Vuonna 2023 oli jaossa 150 kesätyöseteliä, jotka kaikki jaettiin. Vuodelle 2024 on varattu saman verran kesätyöseteliä.

Kaupungin eri yksiköt hyödyntävät työllisyyspalveluiden tarjoamia erilaisia monimuotoisen työllistämisen keinoja ja tarjoavat näin niin työllistymisen kuin oppisopimuskoulutuksen kautta mahdollisuuksia työllistymiseen.

Kotoutumisen edistämisen yksikkö vastaa Porvooseen sijoitettavien tai itsenäisesti muuttavien pakolaisten ja turvapaikan saaneiden vastaanotosta, perehdytyksestä yhteiskuntaan sekä kotoutumisen edistämisestä yhteistyössä asiakkaiden, viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa. Porvoossa toimii maahanmuuttajille suunnattu moniammatillinen ja -kielinen palvelukeskus. Kotoutumiskeskus tarjoaa kotoutumista ja työllistymistä edistäviä alkuvaiheen palveluita, kuten henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa erilaisissa arjen sujuvuuteen ja viranomaisasiointiin liittyvissä asioissa, sekä tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kunnan palveluista. Kotoutumiskeskuksessa on myös

kaikille maahanmuuttajille suunnattu matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu Moi-info. Kotoutumiskeskuksen palvelukieliä ovat suomi, ruotsi, englantia, saksa, ranska, ukraina, venäjä, arabia, tigrinja sekä amhara. Muissa kielissä käytämme tulkkauspalveluita.

Porvoon kansalaisopistossa tarjotaan kursseja lähinnä aikuisväestölle. Yli 16-vuotiaat, lähinnä toisen asteen opiskelijat voivat suorittaa yksittäisiä opintoja kansalaisopistossa, mikäli oppilaitoksen rehtori hyväksyy opinnot osana lukion tai muun toisen asteen oppimäärää. Kansalaisopiston kaikki kurssitarjonta tarjoaa virikkeitä, oppimisen kokemuksia ja terveyttä sekä hyvinvointia. Erityisesti terveelliseen ruokavalioon ja elintapoihin liittyvät kurssit ja luennot, liikunnalliset kurssit ja muut hyvinvointikurssit tukevat porvoolaisten hyvinvointia. Myös kaikki muu toiminta ja kurssit, joissa ihminen pääsee kehittämään itseään ja tekemään asioita samanhenkisten ihmisten kanssa, tukevat hyvinvointia. Yhteisöllisyyden kokemukset sekä irrottautuminen hetkellisesti kenties stressaavasta arjesta luovat hyvinvointia.

Kansalaisopiston kursseille on työttömien mahdollista saada tietyin perustein alennus kurssimaksusta. Lisäksi kurssilaisen avustajalta kurssimaksua ei peritä. Maahan-

muuttajakoulutusta järjestetään runsaasti, ja osa siitä on ilmaista kaupungin tai valtion hankerahoituksella.

Taideoppilaitos/Musiikkiopisto mahdollistaa musiikin opiskelun iästä riippumatta. Yksilö- tai ryhmäopetus erilaisissa muodoissaan mahdollistavat usealle harrastamisen ja opiskelun musiikin parissa. Opintosuoritukset tulevat osaksi Koski-kantaa ja henkilökohtaista portfolioa. Erilaiset orkesterit ja kuorot sekä musikaalikoulutus kokoavat eri ikäisiä harrastajia ja opiskelijoita yhteen musisoimaan ja tarjoavat mielihyvää tuottavaa yhteistä tekemistä porvoolaisille. Soitto- tai lauluopinnot haastavat opiskelijoita oppimaan uutta tai kertaamaan jo aikaisemmin opittua taitoa.

Musiikkiopiston tuottamasta konsertti- ja tapahtumatarjonnasta löytyy sisällöllisesti erilaisia konsertteja ja tapahtumia kaikenikäisille. Konsertissa käynti on aina elämys ja musiikkiopiston tarjoamista konserteista löytyy varmasti jokaiselle joku mieleinen konsertti, sillä tarjontaa on matalan kynnyksen konserteista suuriin orkesterikonsertteihin tai sooloesityksiin. Konserttien ja tapahtumien lippujen hinnat eivät ole este osallistumiselle.

Nuorisopalveluissa nuoria aikuisia porvoolaisia palvelaan monen eri työmuodon kautta ja moniammatillisen henkilöstön voimin. Etsivässä nuorisotyössä kohdataan työn ja opiskelun ulkopuolella olevia nuoria ja ohjataan heitä yksilöllisesti tarvitsemiensa palveluiden ja tuen piiriin. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on ehkäistä syrjäyty-

mistä ja tavoittaa etenkin ne nuoret, jotka ovat joutuneet palveluiden ja tukiverkoston ulkopuolelle. Nuorten työpajatoimintaan on haettu valtiontukea ja toiminnan on tarkoitus käynnistyä syksyllä 2024. Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta perustuvat nuorisolakiin.

Nuorille aikuisille on tarjolla myös monipuolista ja maksutonta harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa, jota toteutetaan yhteistyössä alueella toimivien järjestöjen ja muiden nuorten parissa työskentelevien tahojen kanssa. Nuorten aikuisten palveluissa tavoitteena on kannustaa nuoria aikuisia aktiiviseen kansalaisuuteen, kuten omatoimiseen harrastamiseen, johon on saatavilla tukea ja koulutusta. Nuorisopalvelut järjestää K16 toimintaa vaihtelevin teemoin, joissa nuoret aikuiset voivat tavata toisiaan ja viettää aikaa yhdessä muun muassa pelaten. Sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöihin kuuluville tai omaa identiteettiään pohtiville on tarjolla Arcus-sateenkaarevaa toimintaa.

Nuorisopalvelut tekee tiivistä yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa, millä tuetaan nuoria aikuisia oppilaitosympäristössä yhteisöllisen työn ja yksilöohjauksen keinoin. Oppilaitosnuorisotyön tavoitteena on parantaa nuorten ja opiskeluyhteisöjen hyvinvointia ja ennaltaehkäistä opiskeluiden keskeytyksiä. Oppilaitosnuorisotyö toteutetaan tiiviissä yhteistyössä 2. asteen toimipisteiden kanssa. Kulttuurinen nuorisotyö tarjoaa nuorille aikuisille mahdollisuuden muun muassa musiikin harrastamiseen ja tiloja oman musiikin tekemiseen Pensselitehtaan bänditiloissa

ja Zentran Soundissa. Kulttuurista nuorisotyötä tehdään yhteistyössä muun muassa kulttuurijärjestöjen ja kulttuurialan ammattilaisten kanssa. Yksi keskeinen toimintamuoto on erilaiset tapahtumat, ja niitä suunnitellaan sekä toteutetaan yhdessä nuorten kanssa.

Mahdollisuus nauttia kulttuurista on tärkeä osa hyvinvointia. Kulttuurilla, kirjallisuudella ja taiteella on erityinen tehtävä toimia yhteisön voimavarana, lisätä hyvinvointia ja yhteistä ymmärrystä ja tarjota reittejä tulevaisuuteen. Kyky ja halu katsoa maailmaa toisen näkökulmasta ja laajentaa omaa näkökulmaa kasvaa. **Porvoon kulttuuri- ja kirjastopalvelut** tuottavat paljon maksuttomia, kaikille saavutettavissa olevia palveluita.

Myös lukuisat taide- ja kulttuuritapahtumat tarjoavat porvoolaisille osallisuuden ja yhteisöllisyyden elementtejä yhdenvertaisesti. Monet kulttuuri- ja taidetapahtumat ovat maksuttomia tai hyvin edullisia. Kulttuuritarjonta on parhaimmillaan arjessa jaksamista lisäävä ja kannustava voima, joka toimii sekä nuorille aikuisille että työikäisille tukena syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä tarjoten luontevan kanavan pysyä yhteiskunnan palveluiden piirissä.

Porvoon kirjastopalveluiden viisi toimipistettä, Porvoon pääkirjasto, kirjastoauto sekä Gammelbackan, Kevät-kummun ja Kerkkoon lähikirjastot, ovat kaikille avoimia kohtaamispaikkoja ja kulttuurikeskuksia. Kirjastoissa on

tarjolla lehtiä, kirjoja, musiikkia, elokuvia ja muita aineistoja. Helle-kirjastoverkoston yhteistyö laajentaa kokoelmaa, koska porvoolaiset voivat maksutta lainata aineistoa 12 kunnan yli 30 kirjastosta. Aineistoa löytyy eri kielillä ja valikoimaa laajennetaan tilaamalla aineistoa asiakkaille Helsingissä sijaitsevasta Monikielisestä kirjastosta.

Porvoon pääkirjastosta voi myös lainata liikuntavälineitä ja ulkopelejä. Tämä antaa mahdollisuuden kokeilla liikuntamuotoja, vaikka ei itse omistaisi välineitä. Pääkirjaston pajassa voi käyttää ompelukonetta, 3D-tulostinta, lamiointikonetta, suurtulostinta tai vinyylileikkuria. Laitteiden käyttö on maksutonta; mutta materiaaleista peritään pieni maksu. Kirjastojen asiakastietokoneet ja kopiointikoneet ovat ahkerassa käytössä ja monille tärkeitä arjen asioiden hoitamisessa. Uutisten seuraaminen kirjaston sanomalehtiä tai e-lehtiä lukemalla on tärkeä rutiini monelle porvoolaiselle niin pääkirjastossa kuin lähikirjastoissa.

Kirjastoauto tuo kirjastopalvelut kylille ja muille alueille, joissa ei ole kiinteää kirjastoa. Kirjastoauto käytetään myös ennakkovaaleissa ja auto voi tuoda kirjastopalveluita erilaisiin tapahtumiin. Kirjaston kotipalvelu tuo kirjat kotiin ihmisille, jotka iän, sairauden tai onnettomuuden vuoksi eivät pääse itse kirjastoihin lainaamaan.

Kirjasto edistää aikuisten lukutaitoa tarjoamalla lainattavaa aineistoa, järjestämällä lukupiirejä ja monenlaisia

lukemiseen ja kirjallisuuteen liittyviä maksuttomia tapahtumia. Kirjasto järjestää myös muita maksuttomia kulttuuritapahtumia, luentoja sekä osallisuutta ja vuoropuhelua edistäviä keskusteluita. Vuonna 2024 ajankohtainen hanke on demokraatian hanke ”Tästä haluamme puhua”, jossa paikalliset yhdistykset saavat päättää keskustelunaiheita yleisökeskusteluihin, jotka järjestetään kirjastoissa, ja joissa on kutsuvieraina päättäjiä ja virkamiehiä. Kirjasto tukee aikuisten digitaitoja auttamalla päivittäin asiakkaita digisioissa.

Liikkumisen olosuhteista huolehtimalla mahdollistetaan aikuisväestön liikunnallinen elämäntapa niin omatoimisesti liikkumalla kuin liikuntaa harrastamalla. Rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja ja -alueita luodaan edellytyksiä niin omatoimiseen liikuntaan kuin liikuntatoimintaa järjestäville tahoille. Niin liikuntalaitokset, kuten uimahalli, kuin ulkoliikuntapaikat, esimerkiksi kuntoporaat, mahdollistavat porvoolaisten aikuisten liikunnallista elämäntapaa. **Liikuntapalveluilla** on myös tärkeä konsultoiva asiantuntijarooli maankäytön suunnittelussa ja kaavoitustyössä, jotta liikunnallista elämäntapaa tukevat ratkaisut huomioidaan kaupunkirakennetta kehitettäessä.

Liikuntapalvelut järjestää matalan kynnyksen ohjattua toimintaa myös työikäisille, huomioiden varsinkin erityisryhmät ja soveltavan liikunnan tarpeet. Ohjatuissa ryhmissä pääsee kehittämään liikkuvuutta, lihaskuntoa, koordi-

Liikuntaneuvonta on kaupungin tarjoama palvelu työikäisille, jotka kaipaavat tukea ja apua liikuntaharrastuksen aloittamiseen. Palveluun pääsee hyvinvointialueen lähetteellä.”

naatiota, tasapainoa ja kestävyyskuntoa. Uimakouluja järjestetään myös aikuisille.

Puulaakiurheilu eli harrastustoiminnan pohjalta joukkueissa kisaaminen on erittäin suosittua Porvoossa. Vuosittain siihen osallistuu noin 150 joukkuetta, jotka liikuttavat satoja porvoolaisia kuntoilijoita. Liikuntapalvelut järjestää puulaakisarjat kaukalopallossa, salibandysa ja jalkapallossa. Sarjoihin saavat osallistua Porvoossa toimivat seurat, yhdistykset, koulut, yritykset ja kootut joukkueet. Pelaajien asuinpaikan on oltava Porvoo.

Urheiluseurojen ja -yhdistysten järjestämällä liikuntatoiminnalla on erittäin tärkeä merkitys porvoolaisten liikkumiselle. Seuratoimintaa ei olisi ilman yhdistysten aktiiveja, valmentajia, yhdistysten hallitusvastuuta kantavia henkilöitä ja muita seuratoimintaa ylläpitäviä porvoolaisia. Liikuntapalvelut huolehtii osaltaan urheiluseurojen toimintaedellytyksistä sekä myöntämällä avustuksilla että huolehtimalla eri urheilulajien tarpeiden mukaisista liikuntapaikoista ja -olosuhteista.

Liikuntapalvelut toimii koordinoivana osapuolena vuosittain järjestettävässä kuntosuunnistuksessa, joka liikuttaa aikuisväestöä pitkin kesäkautta. Porvoonseudun kuntosuunnistuksien järjestelyissä ovat mukana Porvoon

kaupungin liikuntapalvelut sekä tapahtumien järjestelyistä vastaavat suunnistusseurat. Liikuntapalvelut ylläpitää myös omatoimista suunnistusta mahdollistavia kiintorasteja Joonaanmäellä, Kokonniemessä ja Mustijoella. Kiintorastit ovat maastoon kiinteästi asetettuja suunnistusrasteja. Ne ovat kaikkien vapaasti käytettävissä ja kierrettävissä. Suunnistamaan voi lähteä milloin tahansa.

Liikuntaneuvonta on kaupungin tarjoama palvelu työikäisille, jotka kaipaavat tukea ja apua liikuntaharrastuksen aloittamiseen. Liikuntaneuvontaan pääsee Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden läheteellä, joka ohjaa liikuntapalveluiden Kuntopisteen asiakkaaksi ja sen palveluiden pariin. Kuntopisteessä liikunnanohjaaja auttaa alkuun liikuntaharrastuksessa ja liikunnan lisäämisessä arkeen. Kuntopiste sijaitsee Porvoon uimahallilla.

Matkailu- ja tapahtumapalvelut tuottaa vuosittain maksuttomia kaupunkitapahtumia, joilla on monipuolinen merkitys asukkaiden hyvinvoinnille. Tapahtumat vahvistavat sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja luovat mahdollisuuksia ihmisten kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle. Tapahtumat synnyttävät yhteisöllisyyttä ja niiden avulla voidaan vähentää sosiaalista eristäytymistä. Osallistuminen tapahtumiin voi edistää asukkaiden henkistä hyvin-

vointia. Maksuttomat tapahtumat kuten Porvoo Valot -valofestivaali, uudenvuodenjuhla ja karuselli joulutorilla ovat kaikkien kaupunkilaisten koettavissa tulotasosta riippumatta.

Matkailupalveluja kehittämällä ja tuomalla esiin Porvoon matkailutarjontaa lähimatkailijoille, eli kunnan omille sekä lähikuntien asukkaille, voidaan myös synnyttää myönteisiä hyvinvointivaikutuksia. Lähialueille suuntautuvat matkat voivat tarjota helpon tavan irrottautua arjen kiireistä ja vähentää stressiä. Lähialueiden tutkiminen voi kannustaa ihmisiä liikkumaan, esimerkiksi kävelemään, pyöräilemään tai retkeilemään. Lähimatkailu tarjoaa mahdollisuuden kokea luontoa ja viheralueita, minkä tiedetään vähentävän stressiä ja kohentavan mielialaa. Lähialueilla matkailu voi kannustaa ihmisiä viettämään aikaa ystävien ja perheen kanssa, vahvistaa sosiaalisia suhteita ja edistää sosiaalista hyvinvointia.

Lähimatkailu voi myös edistää paikallista taloutta, kun rahaa käytetään paikallisissa ravintoloissa, kauppoissa ja palveluissa. Lisäksi se voi lisätä ympäristötietoisuutta, kun matkailijat tulevat tietoisiksi lähialueidensa luonnon- ja kulttuuriarvoista.

KASVUN JA OPPIMISEN TOIMIALA

Linnankosken lukion aikuislinjan alaisuudessa on mahdollista suorittaa peruskoulun oppimäärä aikuisten perusopetuksessa. Aikuisten perusopetuksessa voi opiskella, jos ei ole käynyt koulua omassa maassa tai Suomessa, tai jos koulu on vielä kesken. Olet 17–35-vuotias, sinulta puuttuu peruskoulun päättötodistus kotimaasta tai se on jäänyt kesken Suomessa. Koulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet toisen asteen opintoihin tai työelämään.

Careeria ja Prakticum tarjoavat Porvoossa laajasti ammatillista koulutusta, josta osa on myös tutkintoon johtavaa. Careerilla on myös runsaasti maahanmuuttajien kotoutumiseen toimintamalleja ja koulutuksia. Ammatilliset oppilaitokset tekevät vahvasti yhteistyötä Porvoon koulutuksen järjestäjän kanssa. Careeria on osa Porvoon konsernia.

Tutkintoon valmentavan (TUVA) koulutuksen tavoitteena on saavuttaa sellaiset opiskeluvaikeudet, joiden avulla opiskelija voi hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen ja suoriutua näistä opinnoista. TUVA-koulutukseen voi hakeutua perusopetuksen jälkeen, ammatillisen perustutkinnon tai lukiokoulutuksen keskeyttänyt, ilman toisen asteen tutkintoa oleva nuori tai aikuinen. Myös maahan muuttaneet, jotka tarvitsevat

vahvistusta erityisesti suomen kielen taitoon ja digitaitoihin. TUVA antaa valmiuksia ja ohjauksellista tukea ammatilliseen tai lukiokoulutukseen siirtymiseen ja opinnoissa suoriutumiseen. TUVA-koulutuksen aikana voi korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja ja suorittaa ammatillisen ja lukiokoulutuksen opintoja. Koulutuksen laajuus on 38 viikkoa ja suoritus aika enintään vuosi. Opiskelija voi osallistua TUVA-koulutukseen myös lyhyemmän ajanjakson omien tavoitteidensa ja osaamistarpeidensa mukaisesti. Suomenkielistä TUVA-koulutusta järjestävät Porvoossa aikuislukio ja Careeria ja vaativan erityisen tuen suomenkielistä TUVA- ja Telma -koulutusta Ammattiopisto Live. Ruotsinkielistä HUX-koulutusta Prakticum ja Borgå Folkakademi. Lukiokoulutusta järjestetään yhteistyössä Linnankosken lukiolla.

Kansalaisopistovuosi on oppivelvollisille ja nuorille aikuisille suunnattu yhden vuoden kestävä koulutus, jonka tavoitteena on vahvistaa nuoren opiskelutaitoja ja valmiuksia jatkaa toisen asteen koulutukseen sekä tukea nuorta elämän suunnittelussa. Opinnot toteutetaan lähiopiskeluna, 25 oppituntia viikossa. Kansanopistossa on mahdollista asua opiskelun ajan. Opiskelu, asuminen ja ruokailu ovat maksuttomia oppivelvollisille tarkoitetussa koulutuksessa. Porvoossa kansanopistovuoden järjestetään vain ruotsiksi ja järjestäjänä on Borgå Folkakademi nimellä Efter Nian.

KAUPUNKIKEHITYKSEN TOIMIALA

Porvoon kaupunkikehityksen toimialan palveluissa ei ole erityisesti vain nuorille aikuisille ja työikäisille suunnattuja palveluita, mutta kaupunkiympäristö kuuluu kaikille kuntalaisille. Myös tämän ikäryhmän osallistumista kaupunki- ja liikennesuunnitteluun tuetaan erilaisilla keinoilla. Porvoon kaupunkikehityksen tehtävänä on huolehtia viihtyisän, terveellisen ja turvallisen elinympäristön säilymisestä ja kaikin puolin edistää kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Osallistaminen lisää monella tavalla hyvinvointia, kun asuinympäristöönsä voi aidosti vaikuttaa. Alueen kokeminen omaksi lisää kuulumisen tunnetta jonnekin, vähentää ilkeävaltaa ja turvattomuutta. Erityisesti nuorten osallistamisesta kaupunkikehityksen toimialalla Porvoossa viime vuosina tehty paljon, ja tätä työtä jatketaan voimakkaasti kehittämällä edelleen. Esim. uusien asuinalueiden lähtökohdissa ja suunnittelussa, koulu- ja muissa julkisissa rakennushankkeissa, kulttuuri- ja liikuntahankkeissa nuorten huomioiminen, mukaan ottaminen on jatkossakin tärkeää.

Kevyen liikenteen väylät ovat ylivoimaisesti suosituin liikuntapaikka, jolla liikkuminen on ilmaista ja siten kaikille tasapuolista. **Kaupunki-infra** rakentaa puistokäytäviä ja kevyen liikenteen väyliä, ja luo siten paremmat edellytykset jalankululle ja pyöräilylle. Kaupungilla on hyväksytty pyöräilystrategia, joka sisältää mm. tiettyjen yhteyksien

parantamisen joko pyöräilyn laatuikäviksi tai pyöräkaduiksi. Lisäksi kaupunki edistää yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa eräiden valtion maanteiden varrella olevien pyöräteiden rakentamista. Näiden toteuttaminen riippuu pitkälti ELY-keskuksen ja muiden osapuolien sitoutumisesta hankkeeseen, mutta myös Porvoo edistää hankkeita vahvasti. Kaupunki-infra ylläpitää myös lukuisia lähiliikuntapaikkoja ja ulkokenttiä, joista osaa myös jäädytetään talvisin. Nämä ovat ilmaisia kaikille avoimia matalan kynnyksen liikuntapaikkoja.

Maapolitiikan palvelualueella hyvinvointia pyritään tuottamaan toteuttamalla tontinmyyntitavoitteet vuodelle 2024 ja 2025. Esisopimuksissa ja kauppakirjoissa huomioidaan, että myytessä länsirannan tontteja myyjä maksaa kaupungille kiinteän summan taiderahaa kauppahinnan päälle. Rahat käytetään Porvoon Länsirannan taideohjelmaan. Kaupunginhallitus on 16.1.2023 § 33 päivittänyt länsirannan taideohjelman, minkä myötä taideraha on jatkossa korotettu 22 euroon/k-m².

Suunnitelmissa on vuodeksi 2024 elinympäristön terveellisyteen liittyvän ajankohtaisblogin pitämistä koemielessä. Sen avulla pyritään saamaan ihmisille tietoa erityisesti siitä, miten voi itse vaikuttaa oman elinympäristönsä terveyteen.

Ympäristöterveydenhuolto valvoo lastensuojelulaitosten, päiväkotien, koulujen sekä lasten käyttöön tarkoitettujen kerho- ja nuorisotilojen sisäympäristöjen terveysturvallisuutta terveydensuojelulain nojalla. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto valvoo erilaisten liikuntapaikaluissa käytettävien tilojen (liikuntatilat, uimahallit ja kylpylät) sekä yleisten uimarantojen terveysturvallisuutta.

Terveydensuojelu vastaa terveydensuojelulain viranomaistehtävistä kuten talous- ja uimavesiin, asuin- ja oleskelutiloihin, kauneushoitoloihin ja muihin ihon pintaa rikkovien kuluttajapalveluihin sekä kansainvälisiin merialuksiin liittyvästä terveysvalvonnasta ja terveydensuojeluun liittyvästä neuvonnasta ja terveyshaittojen selvityksestä. Lisäksi terveydensuojelu vastaa tupakkalain valvonnasta niissä sisä- ja ulkotiloissa, joille on laissa säädetty tupakointikielto, sekä tupakointikieltojen määräämisestä hakemuksesta asuinyhteisöille. Strategiaan liittyvänä painopisteenä terveydensuojelu jatkaa ilmastomuutoksesta aiheutuvia terveyshaittoja ehkäisevää työtä. Jatketaan lausuntoprosessin vaikuttavuuden kehittämistä sekä aloitetaan merialuksiin liittyvän valvontaprosessin kehittämistyö.

Elintarvikevalvonta vastaa toimialueensa elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävistä, kuten lupien ja ilmoitusten käsittelystä sekä elintarvikealan toimijoiden säännöllisestä

valvonnasta ja neuvonnasta. Elintarvikevalvonta osallistuu ruokamyrkytys-epidemioiden selvitykseen. Elintarviketiimi valvoo myös tupakka- ja nikotiinituotteiden myyntiä mm. myöntämällä myyntilupia. Yhteistyötä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa tehdään valvonnassa, ehkäisevässä päihdetyössä ja terveyshaittojen ennaltaehkäisyssä.

Eläinlääkintähuolto vastaa peruseläinlääkäripalveluista sekä lemmikki- ja tuotantoeläinten ympärivuorokautisesta päivystyksestä. Eläinlääkintähuolto vastaa myös eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnasta. Porvoon ympäristöterveydenhuolto tekee päivystysyhteistyötä Vantaan kaupungin kanssa, joka virka-ajan ulkopuolella vastaa Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Pornaisten, Porvoon, Sipoon ja Vantaan pieneläinpäivystyksestä. Porvoon kaupunki vastaa saman alueen suurelainten eläinlääkäripäivystyksestä. Myrskylän ja Pukkilan peruseläinlääkäripalvelut ja ympärivuorokautinen päivystys ostetaan Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaalaalta. Eläinten hyvinvointilaki astuu voimaan vuoden alussa ja uuden eläinlääkintähuoltolain odotetaan tulevan voimaan vuoden 2024 aikana.

KONSERNIPALVELUIDEN TOIMIALA

Henkilöstö-, demokratia- ja kehitysyksiköt muodostavat oman palvelualueen, jonka sisällä kehitetään yhteisiä toimintamalleja organisaation sisäisten tukipalvelujen tuottamiseksi.

Henkilöstöyksikössä henkilöstöä kannustetaan jatkuvan oppimiseen, osallisuuteen ja oman työn kehittämiseen. Vapaa-ajan kouluttautumista tuetaan koulutus- tipendeillä. Työhyvinvointiluentojen painopisteenä ovat omien kuormitustekijöiden tunnistaminen ja hallinta sekä muutuskäykyisyys. Porvoon kaupungin henkilöstöohjelman ja työsuojelun toimintaohjelman mukaisesti kaupungin tavoitteena on olla paras työpaikka työntekijöilleen. Talousarviossa vuodelle 2024 on määrärahat noin 150 kesänuorelle n. 4 viikoksi, ja kohderyhmänä ovat 15–23-vuotiaat nuoret ja opiskelijat. Kaupungin yleinen valmiussuunnitelma päivitetään vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja organisaatiota. Turvallisuussuunnittelun tueksi valmistellaan turvallisuuskysely asukkaille.

Hallinto ja demokratiayksikössä jatketaan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä perinteisen hallintotoiminnan ohella. Osallistuvan budjetoinnin käytäntöjä kehitetään vuonna 2023 saatujen kokemusten ja käyttöön otetun tietojärjestelmän avulla. Vaikuttamistoimielimien, eli nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvostojen toimintamuotoja kehitetään varmistamalla niille riittävät toimintaedellytykset. Kuntalaisaloitteiden käsittelyä tehostetaan ja käsittelyprosesseja yhdenmukaistetaan.

Kehitys ja digitalisaatio -yksikön yksi tehtävä on edistää sähköisen asioinnin palveluiden kehittämistä. Esimerkki uudesta sähköisestä palvelusta on verkkokauppa ja -maksaminen, joka otettiin käyttöön vuonna 2023. Verkkokaupan tarkoitus on mahdollistaa Porvoon kaupungin tuotteiden ja palveluiden myynti internetissä. Verkkokauppa on auki 24/7, mikä tarkoittaa, että kuntalaiset voivat tehdä ostoksia milloin tahansa, mikä lisää joustavuutta arkeen. Verkkokauppa voi tukea hyvinvointia tarjoamalla kuntalaisille lippuja elokuviin, leireihin, konsertteihin ja uimahallin. Sen kautta kuntalaiset voivat myös varata tiloja esimerkiksi tukemaan liikuntaharrastusta. Verkkokaupan käyttöä laajennetaan tulevina vuosina.

Toinen esimerkki uudesta sähköisestä palvelusta, joka edistää asukkaiden hyvinvointia, on osallistuvan budjetoinnin työkalu. Osallistavan budjetoinnin sähköistä työkalua kehitetään myös 2024, jotta se tukisi entistä enemmän kuntalaisten yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua ideoimiseen ja äänestykseen. Tarkat vuoden 2024–2025 suunnitelmat digitalisaation osalta löytyvät digiohjelmasta ja -tiekartasta, jotka tehdään kuntalaisten, yritysten, matkailijoiden ja henkilöstön hyväksi.

Rahoitus- ja strategia -yksiköllä on vastuu kaupungin talouden kokonaisuuden suunnittelusta ja seurannasta sekä sisäisestä tarkastuksesta. Keskitetyt hankintapalvelut ohjaa ja toteuttaa kaupungin kynnsarvot ylittäviä hankintoja toimialoille siten, että ne toteutuvat kustannustehokkaasti ja hankintalakia noudattaen. Yksikössä koordinoidaan kaupunkistrategian toteutumista ja seurataan strategiamittareita ja määritellään kaupunkistrategian kannalta strategiset ohjelmat, jotka ohjaavat toimialojen resurssien käyttöä. Lisäksi toimialoja ohjataan ilmasto- ja ympäristöasioissa strategian ja ilmasto- ja ympäristöohjelman mukaisesti sekä hyte-asioissa strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti (lapsista ikääntyneisiin) ja koordinoidaan hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden edistyminen.

Toimitilojen palvelualue tarjoaa terveelliset, turvalliset, viihtyisät ja toimintaa tukevat toimitilat kaikille lapsille, perheille, asiakkaille ja kaupungin työntekijöille. Se ylläpitää omien kiinteistöjen ulkotiloja ja pihoja niin, että ne ovat turvallisia ja viihtyisiä käyttää myös toimipisteiden aukioloaikojen ulkopuolella. Palvelualue mahdollistaa myös kaupungin omien kiinteistöjen ja tilojen edullisen vuokrauksen järjestöille, kerhoille, seuroille ja yhdistyksille. Itse vuokraus tapahtuu Kompassi-palvelun kautta.

Viestintä, markkinointi ja yhteiskuntasuhteet -palvelualue vastaa viestinnästä, yhteiskuntasuhteista, markkinoinnista ja brändistä, asiakaspalvelusta ja neuvonnasta sekä kansainvälistä asioista ja vierailuista, kaupunginjohtajan assistenttitehtävästä ja käännöspalveluiden ohjaamisesta. Kaupunkistrategian mukaan avoin ja saavutettava viestintä sekä suunnitelmallinen markkinointi vahvistavat Porvoon vetovoimaa ja brändiä. Viestinnässä tulee huomioida kaksikielisyyden lisäksi myös selkokieliyys.

Asukas- ja palveluviestintää kehitetään julkaisemalla kokeiluluontoisesti asukaslehti kaksi kertaa vuoden aikana. Kaksikielinen lehti sisältää myös englanninkielisen tiivistelmän. Jokaiseen kotitalouteen jaettava asukaslehti tavoittaa myös ne kaupungin asukkaat, joita ei tavoiteta kaupungin oman verkkosivuston, paikallisten medioiden tai sosiaalisen median kautta.

”

Porvoon kaupunki luo hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mahdollisuuksia pitämällä huolta olosuhteista, jotka tukevat ihmisten hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä.”

Nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet

Porvoossa tehdään paljon töitä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Osa toiminnasta ja kehittämisestä toteutuu perustyönä. Tämän lisäksi kehittämistä tehdään laajasti erilaisissa hankkeissa. Tämän suunnitelman toimenpiteiksi on valittu asioista, joihin kiinnitämme erityistä huomiota.

Laajan kuvan seurantaan tehdään kyseisen ikäryhmän osalta hyvinvointisuunnitelman yleisessä osiossa kuvattujen mielen hyvinvoinnin, terveellisten elintapojen sekä osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistamisen vahvistettujen mittareiden avulla. Mittareista on tehty erillinen Power-Bi, joka on lisätty kaupungin verkkosivuille. Toimialat seuraavat myös näihin liittyviä muita mittareita ja työn edistymistä.

Tavoite	Toimenpide	Vastuu
Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia	Ohjaamon alle 30-vuotiaille suunnattu toiminta: keskusteluapu, matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen walk in, Ohjaamojen Onni -työn tarjoama psykososiaalinen tuki, ryhmä jännittäjille, hyvinvointiryhmä.	Elinvoiman toimiala/ Elinkeino ja työllisyys
	Kaupunkikuvaa elävöittävät monipuoliset ja kuntalaisia tavoittavat kulttuuri- ja kaupunkitapahtumat eri vuodenaikoina.	Elinvoiman toimiala
	Aikuisten lukutaidon ja lukuharrastuksen edistäminen kirjavinkkauksilla, luku-piireillä, kirjailijatapahtumilla, sanataidetapahtumilla ja kirjaston lainattavien aineistojen markkinoinnilla	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut
Vahvistamme kuntalaisten terveellisiä elintapoja	Monipuolinen kurssitarjoilu liikunnan, ravitsemuksen, unen ja ehkäisevän päihdetyön teemoissa.	Elinvoiman toimiala Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
	Lisätään elinympäristön terveysasioihin liittyvää informaatiota.	Kaupunkikehityksen toimiala
	Etsivän nuorisotyön säännöllinen ja maksuton matalan kynnyksen kuntosalitoiminta 16–29-vuotiaille.	Elinvoiman toimiala/Nuorisopalvelut
	Kannustetaan uusien harrastusten, vapaa-ajan toimintojen ja jatkuvan oppimisen pariin yksilönä tai ryhmänä. Liikuntavälineiden lainauspalvelu jatkuu kirjastoissa.	Elinvoiman toimiala
Varmistetaan liikuntapaikkaverkon ja kuntalaisten liikkumisen tarpeiden vastavuus.	Elinvoiman toimiala/liikuntapalvelut Kaupunkikehityksen toimiala Konsernipalvelut/Toimitilapalvelut	
Kehitetään liikuntaneuvonnan sujuvia käytäntöjä ja yhteistyöprosesseja.	Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut	

Porvoossa tehdään paljon töitä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Osa toiminnasta ja kehittämisestä toteutuu perustyönä. Tämän lisäksi kehittämistä tehdään laajasti erilaisissa hankkeissa.

Tavoite

Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta

Toimenpide

Kaupungin toimintana ja yhteistyössä järjestöjen kanssa annetaan digitukea, eli opastusta laitteiden tai sähköisten palveluiden käytössä.

Työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille mahdollistamme riittävät palvelut työllistymisen ja opiskelun tueksi.

Nuorten työpajojen käynnistyminen kaupungin toimintana ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.

Osallistutaan TE25-uudistuksen myötä syntyvän Porvoon työllisyysalueen valmisteluun ja varmistetaan sujuva siirtyminen, toimivat palvelut sekä yhteistyön sujuvuus.

Tehostetaan ja nopeutetaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä.

Pitkäaikaistyöttömien kuntalaisten määrän vähentäminen.

Duunitehdas-rekrytointitapahtuma työnhausta kiinnostuneille. Tapahtuman tavoitteena on yhdistää työpaikat ja tekijät tehokkaalla ja helposti lähestyttävällä tavalla sekä tarjota monipuolisia työ- ja koulutusmahdollisuuksia. Tapahtuma on myös oiva paikka etsiä ja löytää kesätyöntekijöitä sekä oppisopimus-koulutettavia. Duunitehtaan järjestävät yhteistyössä Uudenmaan TE-toimisto, Porvoon kaupunki, Ohjaamo ja kehitysyhtiö Posintra.

Koordinoidaan yritysten sijoittumista Porvooseen ja jalkautetaan Business Porvoon toimintamallia.

Kesätyöseteleiden hyödyntäminen nuorten palkkaamisessa.

Järjestöavustukset yhteisöille, joiden avulla nuoret aikuiset ja työikäiset saavat laajemman tarjonnan toimintaa ja osallisuutta.

Ohjaamon osallisuustuokiot.

Etsivän nuorisotyön Perjantai-olohuone, nuorten vanhempien ryhmä sekä muut vertaistoimintaryhmät.

Eri asukasryhmien, päättäjien ja virkamiesten keskinäistä vuoropuhelua edistävät keskustelut kirjastossa, Tästä haluamme puhua -hanke

Yhteisöohjaajan palkkaaminen Gammelbackaan perintörahoilla lisäämään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta alueella.

Huomioimme kuntalaisten toiveet ja tarpeet liikuntapaikkaverkoston kehittämisessä.

Verkkopalveluiden ja palvelunohjauksen parantaminen kaikissa ikäryhmissä.

Vastuu

Elinvoiman toimiala

Elinvoiman toimiala/
Elinkeino ja työllisyys

Elinvoiman toimiala/Nuorisopalvelut

Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys

Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys

Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys

Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys

Elinvoiman toimiala
Kaupunkikehityksen toimiala

Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys

Elinvoiman toimiala

Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys

Elinvoiman toimiala/Nuorisopalvelut

Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut

Elinvoiman toimiala

Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut

Viestintä, markkinointi ja yhteiskuntasuhteet

Ikääntyneen väestön
**HYVINVOINTI-
SUUNNITELMA**

”

Tähän osioon on koottu tietoa ikääntyneiden hyvinvoinnista, sitä tukevista palveluista Porvoossa sekä kuvattu erilaisia toimenpiteitä ja konkreettisia tekoja, joilla ikääntyneiden hyvinvointia pyritään kaupunkitasoisesti edistämään.”

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma on osa kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa. Ikäkausittaisiin suunnitelmiin, kuten ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmaan, on koottu tietoa kyseisen ikäryhmän hyvinvoinnista, sitä tukevista palveluista Porvoossa sekä kuvattu erilaisia toimenpiteitä ja konkreettisia tekoja, joilla ikääntyneiden hyvinvointia pyritään kaupunkitasoisesti edistämään.

Kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain

(612/2021) 6. §:n 3. momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista säädetyn lain (2012/980) tarkoituksena on kuntien näkökulmasta tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista sekä parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnissa. Ikääntyneen väestön asumisen tarpeen ennakointi ja niitä vastaavan asumisen kehittäminen tulisi myös sisällyttää suunnitelmaan.

Kaupungin järjestämisvastuulla ei ole enää seuraavia suunnitelmaan liittyviä vastuita vaan nämä katsotaan kuuluviksi hyvinvointialueen järjestämisvastuulle: parantaa iäkkään henkilön mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja sekä ohjausta muiden tarjolla olevien palvelujen käyttöön yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti ja riittävän ajoissa silloin, kun hänen heikentynyt toimintakykynsä sitä edellyttää, vahvistaa iäkkään henkilön mahdollisuutta vaikuttaa hänelle järjestettävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sisältöön ja toteuttamistaan sekä osaltaan päättää niitä koskevista valinnoista.

Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tila

Hyvinvointikertomuksessa ja hyvinvointiraporteissa kuvataan tilastojen valossa trendejä ja porvoolaisten hyvinvointia. Monesti tieto on jälkijättöistä ja siksi onkin tärkeää kuulla ikääntyviä palveluissa ja toiminnoissa sekä tuoda huomiot näkyväksi. Ikääntyneiden hyvinvointiin liittyvää tietoa kerää Fin Soten korvannut Terve Suomi-tutkimus. Tuloksia on julkistettu vuodelta 2022, mutta ne ovat vain hyvinvointialuetasoisia, ja hyvinvointialuetasoisina ne myös ovat tässä osiossa mukana. Kaupungilla on myöhemmin mahdollisuus ostaa kuntakohtainen lisäotos noin 28 000 eurolla.

Vuonna 2021 Porvoossa asui 11 337 yli 65-vuotiaista, joista 75 vuotta täyttäneitä ja sitä vanhempia oli 4 995. Porvoon väestö ikääntyy nopeasti, ja vähintään 75 vuotta täyttäneitä tulee olemaan vuoden 2030 väestöennusteen mukaan jo 7 289. Vuoteen 2040 mennessä yli 65-vuotiaita arvioidaan olevan noin 14 800. Arvioiden mukaan kaikki muut ikäluokat pienevät. Ikääntyneeseen väestöön liittyen voidaan todeta, että Porvoossa asuvista 75 vuotta täyttävistä ja sitä vanhemmista suurin osa asuu kotona, ja heistä noin puolet asuu yksin (54,6 %). (Tilastokeskus 2021 ja ennakkotieto)

Vuonna 2022 työ- ja kansaneläkettä sai 11 923 porvoolaista, ja keskimääräinen eläke oli 2 065 €/kk. Miehillä eläke oli 2 442 €/kk ja naisilla 1 761 €/kk. (Eläketurvakeskus) Toimeentulotukea sai vuonna 2022 noin 250 yli 65-vuotiaista. (Sotkanet).

Mielen hyvinvointi tai positiivinen mielenterveys viittaa ihmisen omaan kokemukseen hyvinvoinnistaan ja mielen tasapainosta. Mielen hyvinvointi liittyy usein hyvään mielenterveyteen ja psyykkiseen toimintakykyyn, mutta mielen hyvinvointia voi kokea myös henkilö, jolla on mielenterveyden häiriö. Positiivisen mielenterveyden mittari (SWEMWBS) keskittyy yksinomaan positiivisen mielen-terveyden eli mielen hyvinvoinnin mittaamiseen. Mittari sisältää väittämiä myönteisistä tunteista, psykologisesta toimintakyvystä ja tyydyttävistä ihmissuhteista. Positiivisen mielenterveyden käsite pyrkii siirtämään ajattelua pois sairaus- ja ongelmakeskeisyydestä. Keskiarvo yli 65-vuotiailla oli 24,5 % ja yli 75-vuotiailla 24,2 %. Nämä tulokset mukailevat hyvin samansuuntaisesti valtakunnallista keskiarvoa. Enimmäisarvo on 35. (Terve Suomi 2022)

Useimmat terveysongelmat ja toimintakyvyn rajoitteet sekä yksinäisyys yleistyvät ikääntyessä ja tämä heijastuu

myös kokemukseen elämänlaadusta. Hyvää ikääntymistä on tärkeä edistää esimerkiksi tukemalla toimintakyvyn ja terveyden säilymistä ja mielen hyvinvointia sekä ehkäisemällä yksinäisyyttä. Väestötutkimuksen mukaan 75 vuotta täyttäneiden elämänlaatu on heikempi kuin nuorempien ikäryhmien. Laajemman elämänlaatumittarin mukaan sekä miesten että naisten elämänlaatu hieman parane 75. ikävuoteen saakka kääntyen vasta sen jälkeen laskuun. Ylimmässä koulutusryhmässä elämänlaatu on tuntuvasti parempi kuin alimmassa. (Terve Suomi 2022)

Palveluiden fyysisen saavutettavuuden merkitys korostuu yli 65-vuotiailla. Porvoossa 36,3 % väestöstä asuu enintään 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupoista. Yksinäiseksi itsensä kokee 7,2 % yli 65-vuotiaista porvooolaisista. Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus ikääntyneissä, yli 65-vuotiaat, on noin 6,3 %. Ikääntyneissä, yli 65-vuotiaissa elämänlaatunsa hyväksi kokeneiden osuus on 57,3 % ja yli 75-vuotiaissa 51,5 %. Ikääntyneissä tyytyväisyys omaan asuinalueeseen on 84,5 %. (Tilastokeskus 2021, Terve Suomi 2022)

Suurin osa ikääntyneistä ei liiku terveysliikuntasuosituksen mukaan riittävästi. Yli 65-vuotiaista vain 32,3 % liikkuu

tarpeeksi. Ikääntyneistä vain noin kolmannes (36,5 %) käyttää kasviksia ja hedelmiä suosituksen mukaisesti, eli vähintään 500 g/päivä. Reilusti ylipainoisten osuus yli 65-vuotiaista on 21,2 %. (Terve Suomi 2022)

Ikääntyneillä yksinäisyys on päihteiden käyttöön liittyvä riskitekijä. Vuonna 2022 Porvoossa yli 75-vuotiaista 54,6 % asui yksin, mikä on hieman yli Suomen keskiarvon ja kaikkien verkokkikuntien alin määrä. Porvoon tilannetta kuvaavaa tilastotietoa ikääntyneiden päihteiden käytöstä ei ole tällä hetkellä saatavilla. Terve Suomi-tutkimus vuodelta 2022 on uusin tietoa tuottava taho ja on korvannut aiemman FinSote tutkimuksen. Tällä hetkellä tietoa on saatavana vain hyvinvointialuetasoisesti. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella yli 65-vuotiaista 36,2 %, miehistä 50,3 % ja naisista 21,4 %, käyttää liikaa alkoholia. Yli 75-vuotiaisten määrä on 22,5 %, josta miehet 33,1 % ja naiset 12,3 %. Miesten alkoholin liikkakäyttö on reippaasti naisia yleisempää. Rahapelaamisesta on aiheutunut ongelmia 3,5 %:lle yli 65-vuotiaista. Päivittäin tupakoi kahdeksan prosenttia ikääntyneistä, naiset miehiä yleisemmin. Kannabista 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus on 0,4 % prosenttia 65–74-vuotiaista. (Terve Suomi)

Lisätietoa ikääntyneiden porvoolaisten hyvinvoinnista löytyy myös seuraavista sivustoista: Hyvinvointikompassi, Terveystemme.fi, Terve Suomi, Sotkanet. Huomioitavaa on, että osa on hyvinvointialuetasoisista tietoa.

”

Tavoitteena on poistaa liikkumista rajoittavat esteet sekä parantaa kävelyn turvallisuutta erityisesti keskustassa, koska ydinkeskustan läheisyydessä asuu paljon ikäihmisiä.”

Ravitsemus

Ravitsemusneuvot siirtyivät hyvinvointialueuudistuksen myötä hyvinvointialueen palvelukseen. Porvoon kaupungin rooli ikääntyneiden osalta on näin ollen jatkuvan oppimisen saralla, ja silloin kansalaisopistolla ja myös järjestötoimijoilla on merkittävä rooli. Kaupungin liikelaitos Ateria- ja puhtauspalvelut keskittyy Porvoossa lasten ja nuorten palveluihin. Ateria ja puhtauspalvelut tekee merkityksellistä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, kun ylijäänyttä kouluruokaa luovutetaan Samarille ja SPR:lle edelleen jaettavaksi. Hyvinvointialueella on omat ateriapalvelunsa, jotka ovat omalta osaltaan vastuussa ravitsemuskokonaisuudesta.

Asuminen

Ikäystävällinen asuinalue rohkaisee aktiiviseen ikääntymiseen luomalla mahdollisuuksia terveyden ylläpitoon ja osallisuuteen. Kaupunkiympäristön esteettömyyden parantamista jatketaan entistä määrätietoemmin. Tavoitteena on poistaa liikkumista rajoittavat esteet sekä parantaa kävelyn turvallisuutta erityisesti keskustassa, koska ydinkeskustan läheisyydessä asuu paljon ikäihmisiä. Louhi kuntapalvelimen mukaan 34 % porvoalaisista 75 vuotta täyttäneistä asuu kilometrin päässä torilta. Kahden kilometrin etäisyydellä asuu 52 %, kolmen kilometrin päässä 68 %, viiden kilometrin 78 % ja kahdeksan kilometrin etäisyydellä 85 % 75 vuotta täyttäneistä.

Kävelyympäristön laatuun ja yhdistävyyteen kiinnitetään huomiota ja reiteille varataan riittävästi lepäämiseen tarkoitettuja penkkejä ja suojaisia katoksia. Valaistus on osa esteettömyyttä ja kaupunkiympäristön turvallisuutta. Lisäksi opastuksella ja erityisillä rakenneratkaistuilla voidaan helpottaa ikääntyneiden ja muistisairaiden liikkumista. Näin omaehtoinen liikkuminen kaupungilla on mahdollista entistä iäkkäämpänä. Esteettömässä ympäristössä tapahtuu vähemmän tapaturmia, mikä tuo myös säästöjä kunnalle. Katujen kunnossapito kiinnittää resursien puitteissa huomiota sekä liukkaudentorjuntaan että katupölyn minimoimiseen erityisesti keskusta-alueella.

Turvallinen asuminen omassa kodissa on monen iäkkään toive. Esteettömyys asunnoissa, kulkemisessa ja palveluissa sekä tiedonsaannissa varmistaa mahdollisuuden toimia itsenäisesti ja olla aktiivinen. Ikääntyneen kannalta hyvä elinympäristö on myös kaikkien ikäryhmien kannalta toimivaa. Ikääntyvien kannustaminen asumiseen liittyvien ratkaisujen ennakointiin on tärkeää. Ikääntyneen ihmisen kotona elämistä on mahdollista auttaa monenlaisilla

muutostöillä – esimerkiksi leventämällä ovia, asentamalla luisia ja rampeja sekä asentamalla huoneisiin erilaisia kahvoja. Tällaiset muutostyöt lisäävät turvallisuutta kotona. Asuntojen muutostyöt ja korjaukset tai muutto helppohoitoisempaan kotiin ja asuinympäristöön, lähemmäksi palveluita voi turvata itsenäisen elämän toimintakyvyn heikentyessä. Ensimmäisessä asukkaat huolehtivat itse asuntonsa korjaamisesta ja varustamisesta omaa toimintakykyään vastaavaksi.

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojat avustavat maksutta sotainvalideja, veteraaneja ja muita ikääntyneitä asunnon korjaustöiden suunnittelussa ja korjausavustusten hakemisessa. Tarvittaessa korjausneuvojat auttavat myös muutostyöt suorittavan urakoitsijan etsimisessä. Korjausneuvonta on maksutonta, remonttikulut asiakas maksaa itse. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntää korjausavustuksia iäkkäille ja vammaisille henkilöille sekä asuinrakennuksen omistajille. (Vanhustyön keskusliitto)

Asumisen neuvontaan koottuna, markkinoinnillisena toimintona, ei ole tällä hetkellä resurssia. Erilaisten matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan toimintojen selkiytyessä vuodesta 2025 lähtien, on kuitenkin ajateltavissa, että asumisen neuvonnan osuutta kasvatettaisiin

Kompassissa, jossa sen nimenomaan markkinoinnillisista, ts. uusia asukkaita houkuttelevaa, puolta voitaisiin mahdollisesti kehittää. Ilman lisä resurssointia ko. kehittäminen ei kuitenkaan ole mahdollista. Tätä odotellessa asumisen neuvontaa tehdään kaupungissa ei-kootusti, eli eri kohderyhmille esim. nuorisopalveluissa, Ohjaamossa, Kotokeskuksessa, joiltain vähäisiltä osin Kompassissa, vuokrayhtiössä ja myös hyvinvointialueella.

Kunnan ja hyvinvointialueen tulee ottaa huomioon ikääntyvän väestön asumistarpeet strategisessa suunnittelussaan (vanhuspalvelulaki 5§). Porvoon kaupungissa on voimassa oleva Asumisen ohjelma, joka linjaa kuinka kaupunki luo edellytyksiä tavoitteelliselle asuntotuotannolle, ilmasto- ja asumisen sekä asukkaiden hyvinvoinnin tukemiseen. Asumisen ohjelma on yksi konserni-ohjauksen välineistä, ja se ohjaa omalta osaltaan asioiden valmistelua ja päätöksentekoa Porvoon kaupungissa. Siinä käsitellään asuntoasioiden nykytilaa, kaupungin strategian edellytyksiä asuntopoliitikalle sekä asuntopoliittisia tavoitteita ja toimenpiteitä ohjelmakaudelle 2020–2030.

Yhdyspinta asumistarpeiden strategisessa suunnittelussa hyvinvointialueen kanssa on käynnistymässä. Kaupunkikehityksen toimialalla maapolitiikan palvelualueella tuetaan ikääntyvien mahdollisuuksia hyvään asumiseen, luovutta-

malla tontteja palveluasumiseen kaavoituksen perusteella ja hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön perusteella todettujen varsinaisten tarpeiden perusteella.

Hyvinvointialueilla asumispalveluiden uudistus mahdollistaa monimuotoisten asumis- ja palvelukokonaisuuksien luomisen niin, että iäkkäille henkilöille voidaan tarjota joustavia, yhteisöllisiä ja toimintakyvyn säilymistä tukevia asumis- ja palveluratkaisuja kotona asumisen ja nykyisen tehostetun palveluasumisen väliin. Yhteisöllinen asuminen korvaa nykyisen ns. tavallisen palveluasumisen. Yhteisölliseen asumiseen kuuluu asiakkaalle sopiva asunto sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävää palvelua. Sosiaalihuoltolain asumispalveluja ovat jatkossa yhteisöllinen asuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen sekä tilapäinen ja tuettu asuminen.

On siis hyvinvointialueen tehtävä järjestää yhteisöllistä asumista. Kunnan tehtävä tässä kokonaisuudessa on hyvän asumisen mahdollistaminen asuntojen ja asuinalueiden kautta, maapolitiikka, yhdyskuntasuunnittelu, kaavoitus, maankäytönsuunnittelu sekä rakennusvalvonta. Vaikuttavan yhteisöllisen asumisen kokonaisuuden toteutuminen edellyttää kiinteää yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen kesken, kuten esimerkiksi sovittuja yhteistyörakenteita ja -prosesseja.

Toimialakohtaiset ikääntyneiden palvelut sekä yhteistyö

Kunta vaikuttaa merkittävästi siihen mitä palveluja kunnassa on tarjolla, miten helposti palveluja on saatavilla, kuinka lähellä ja saavutettavissa palvelut ovat ja kuinka selkeä ja toimiva kokonaisuus palveluista muodostuu. Ikääntyneet käyttävät yhdenvertaisina samoja palveluja kuin muutkin kuntalaiset. Tässä hyvinvointisuunnitelmassa käsittelemme vain niitä palveluita, jotka Porvoon kaupunki tuottaa yksin tai yhteistyössä muiden kumppanien kanssa.

Ikääntyneille suunnattuja palveluita tuottavat elinvoiman, kaupunkikehityksen ja konsernipalveluiden toimialat. Kaupungin hallintosäätöön on määritelty eri palveluiden organisoituminen, tehtävät ja johtaminen. Ikääntyneiden palveluihin varattavat resurssit päätetään vuosittain kaupungin talousarviossa samoin, kun muut tähän ikäryhmään kohdistuvat resursoinnit. Palveluita tuottavat myös useat kolmannen sektorin toimijat ja yritykset, jotka myös luetaan kaupungin kumppaneiksi kyseisen ikäryhmän hyvinvointityössä. Vuoden aikana kaupunki julkaisee talouden toteutumisen seurantaraportteja ja vuosittain edellisen kauden tilinpäätöksen.

Porvoon kaupungin palvelut ikääntyneiden arjen tukemisessa liittyvät kaupungin rooleihin; sivistys, elinkeino ja työllisyys, kehittäjä ja kumppani, itsehallinto, hyvinvointi,

osallisuus ja yhteisö sekä elinympäristö. Nämä palvelut kuvataan toimialakohtaisissa osioissa. Hyvinvointialueilla on taas velvoite järjestää arjen tukemiseksi mm. tukipalveluita, joilla henkilö voi suoriutua jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti, sekä palveluja, joiden avulla henkilö voi saada hyvinvointia tuottavaa sisältöä elämäänsä. Näiden lisäksi tarjolla on myös kotihoitoa, jonka avulla henkilö suoriutuu jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista kodissaan ja asuinympäristössään. Hyvinvointialueen velvoite arjen tukeen liittyen on järjestää neuvontapalveluita sekä terveystarkastuksia, vastaanottoja ja kotikäyntejä. Hyvinvointialueen hyvinvointia edistävien palveluiden tuleekin sisältää mm ohjausta kunnassa ja hyvinvointialueella tarjolla oleviin hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien palvelujen käyttöön. Neuvonnassa on kannustettava ikääntyntä väestöä oman asumisen ennakointiin ja itsenäistä asumista tukevien ratkaisujen toteuttamiseen. Vaikuttava toteutuminen edellyttää hyvinvointialueilla kuntien ja kunnissa olevien palvelujen tuntemusta, ajantasaista tietoa sekä käytännön yhteistyötä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Porvoon kaupungissa ei ole hyvinvointialueuudistuksen myötä erikseen henkilöä, joka vastaisi ikääntyneiden palveluiden ja toiminnan koordinoinnista. Tätä työtä

tehdään laajasti toimialoilla ja palveluissa asukkaita kuullen. Erillistä työryhmää ikääntyneiden asioissa ei kaupungissa tällä hetkellä ole. Ikääntyviin liittyviä aiheita käsitellään kaupungin hyte-johtoryhmässä. Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueen kanssa solmitun strategisen yhteistyösopimuksen mukaisesti Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen koollekutsumana on käynnistymässä vuonna 2024 hytekoordinaattoriverkosto, jonka teemoja ovat terveet elintavat, kulttuurihyvinvointi, ikääntyvien hyvinvointi ja osallisuus, sekä ehkäisevän päihdetyön verkosto työssä voidaan tarvittaessa perustaa useampia erillisiä epävirallisia verkostoja.

Porvoon kaupungin alueella toimii useita yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka tarjoavat paljon erilaista toimintaa ikääntyneille. Järjestöt tarjoavat jäsenilleen mm. säännöllistä kerhotoimintaa, kuten liikunta-, käsityö-, keilailu- ja kuorolaulukerhot, retkiä, tapahtumia ja luentoja. Eläkeläisjärjestöjen lisäksi Porvoossa toimii useita potilas- ja vammaisjärjestöjä sekä niiden paikallisyhdistyksiä. Kaupunki tekee järjestöjen kanssa eri tavoin yhteistyötä ja mahdollistaa kansalaistoimintaa muun muassa avustuksin ja tarjoamalla toiminnalle maksuttomia ja maksullisia tiloja. Muita merkittäviä kumppaneita ovat muun muassa seurakunnat, muut uskonnolliset yhteisöt sekä hyvinvointialueuudistuksen myötä Itä-Uudenmaan hyvinvointialue.

ELINVOIMAN TOIMIALA

Jatkuvan oppimisen palvelut tarjoavat mahdollisuuden monipuoliseen harrastamiseen Porvoossa. Tavoitteena on antaa jokaiselle mahdollisuus löytää itselleen parhaiten sopiva tapa päästä harrastamaan ja kokemaan oppimisen iloa yhdessä. Jatkuvan oppimisen palvelualue muodostuu Porvoon seudun musiikkiopistosta ja Porvoon taidekouluista, jotka muodostavat Taideoppilaitoksen ja Porvoon kansalaisopistosta.

Porvoon kansalaisopistossa tarjotaan kursseja lähinnä aikuisväestölle ja yläikärajaa ei ole. Kansalaisopiston kaikki kurssitarjonta tarjoaa virikkeitä, oppimisen kokemuksia ja terveyttä sekä hyvinvointia. Erityisesti terveelliseen ruokavalioon ja elämäntapaan liittyvät kurssit ja luennot, liikunnalliset kurssit ja muut hyvinvointikurssit tukevat porvoolaisten hyvinvointia. Samoin kaikki muu toiminta ja kurssit, joissa ihminen pääsee kehittämään itseään ja tekemään asioita samanhenkisten ihmisten kanssa. Lisäksi yhteisöllisyyden kokemukset sekä irrottautuminen hetkellisesti kenties stressaavasta arjesta luovat hyvinvointia. Kurssilaisen avustajalta kurssimaksua ei peritä.

Ikäihmisille on kursseja pääsääntöisesti päivällä mutta myös iltaisin. Kurssihinta ikäihmisille on yleensä halvempi. IKIS-kurssit ovat kurssiluettelossa muiden kurssien joukossa. Niitä on useimmissa aineryhmissä, eniten tietotekniikassa, kielissä ja liikunnassa. Lisäksi tarjolla on Ikäihmis-

ten yliopistotoimintaan liittyvä kaikille ikäihmisille avoin luentosarja. Maksuton ja ilman ilmoittautumista oleva IKIS-tupa kokoontuu joka perjantai-iltapäivä kansalaisopiston lukukausien aikana.

Taideoppilaitos/Musiikkiopisto mahdollistaa musiikin harrastamisen iästä riippumatta. Yksilö- tai ryhmäopetus erilaisissa muodoissaan mahdollistavat usealle harrastamisen musiikin parissa. Erilaiset orkesterit ja kuorot sekä kokoavat eri ikäisiä harrastajia yhteen musisoimaan että tarjoavat mielihyvää tuottavaa yhteistä tekemistä porvoolaisille. Soitto- tai lauluopinnot haastavat opiskelijoita oppimaan uutta tai kertaamaan jo aikaisemmin opittua taitoa.

Musiikkiopiston tuottamasta konsertti- ja tapahtumatarjonnasta löytyy sisällöllisesti erilaisia konsertteja ja tapahtumia kaikenikäisille. Konsertissa käynti on aina elämys ja musiikkiopiston tarjoamista konserteista löytyy varmasti jokaiselle joku mieleinen konsertti, sillä tarjontaa on matalan kynnyksen konserteista suuriin orkesterikonsertteihin tai sooloesityksiin. Konserttien ja tapahtumien lippujen hinnat eivät ole este osallistumiselle ja tilat ovat suurimmilta osin esteettömiä.

Kirjastot ovat tärkeitä kohtaamispaikkoja monelle ikään-tyneelle. Kirjastoon tullaan jopa päivittäin lukemaan sano-

malehtiä, juomaan kahvia ja rupattelemaan muiden asiakkaiden tai henkilökunnan kanssa. Kirjaston maksuttomiin tapahtumiin, kuten kirjallijavierailut, luennot ja konsertit, teatteriesitykset, ja lukupiireihin ovat kaikki tervetulleita ja niihin osallistuu paljon senioreita. Lukupiireistä yksi järjestetään iltapäivällä. Vuonna 2024 kirjastossa alkaa Ikäviisaat palvelut kirjastoon -hanke, jossa kartoitetaan ja pilotoidaan senioriasiakkaiden toivomia palveluita.

Kirjaston laitteet, kuten tietokoneet ohjelmistoinen, kopiokoneet ja tulostimet, ovat maksutta kaikkien käytävissä. Pääkirjaston varattavat ryhmätilat ovat maksuttomat yksityishenkilöille ja yhdistyksille, jotka käyttävät niitä ahkerasti. Eläkeikäisten tietotekniikkayhdistys Enter ry tarjoaa kirjastoissa vertaisopastusta tietokoneen, älypuhelimien, sovellusten ja sosiaalisen median käytön opiskelemaan. Myös kirjaston oma henkilökunta opastaa laitteiden ja sähköisten palveluiden käytössä.

Kirjastojen toimipisteet, mukaan lukien kirjastoauto, ovat esteettömiä. Useimmat palvelut sopivat ja ovat avoimia jokaiselle ikään tai terveyteen katsomatta. Kirjaston aineistot valitaan siten, että ne kattavat kaikki elämän- ja kiinnostuksen alueet. Kirjastosta löytyy myös äänikirjoja ja isotekstisiä kirjoja. Tietyin ehdoin kaikenlaista kirjaston materiaalia voi saada myös suoraan kotiin toimitettuna joko kirjaston kotipalvelun tai Celia-kirjaston kautta.

Kaupungin kulttuuripalveluiden ja muiden vapaa-aikapalveluiden tuottajien, kuten kirjaston ja kansalaisopiston lisäksi Porvoossa on runsaasti luovan alan toimijoita, jotka tarjoavat monipuolisia ja kohtuuhintaisia taide- ja kulttuurielämyksiä. Kulttuuritapahtumiin ovat pääsääntöisesti tervetulleita kaikenikäiset asukkaat. Tietoa tapahtumista löytyy kaupungin tapahtumakalenterista porvoo.fi-palvelussa, joka on kaikkien järjestäjien ja asukkaiden käytössä.

Kulttuuripalveluiden taidenäyttelyihin Taidetehtaalla ja Galleria Vanhassa Kappalaisentalossa on vapaa pääsy, samoin niissä järjestettävään taiteilijataapaamisiin ja pienimuotoisiin konsertteihin. Muita säännöllisiä, kaikille avoimia ja maksuttomia tapahtumia ovat Runebergin päivän maksuton sisäänpääsy kotimuseoon ja muut yleisötapahtumat, suomalaisen kulttuurin ja Kalevalan päivän juhla, ruotsalaisuudenpäivän juhla ja itsenäisyyspäivän konsertti. Kaupungin matkailu- ja tapahtumapalveluiden järjestämät suuret kaupunkitapahtumat, kuten Porvoon valot ja Joki-karnevaali ovat maksuttomia. Kulttuuripalvelut järjestää vuosittain kulttuurisisältöistä ohjelmaa vanhusten viikolla. Erityisesti ikäihmisille kohdennettu senioridisko Taidetehtaalla on järjestetty säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa.

Kulttuuripalvelut järjestää neljä kertaa vuodessa vaihtuvia näyttelyitä neljään Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen

porvoolaiseen palvelukotiin ja palvelukeskus Omenämäkeen. Kohderyhmänä ovat palvelukotien asukkaat, heidän läheisensä ja henkilökunta. Digitaalisia kulttuurituotantoja on julkaistu kaupungin YouTube-kanavalla, esimerkiksi vierailu J.L. Runebergin kodissa, erilaisia konsertteja ja askartelutyöpajoja. Porvoon kaupungin ja Porvoon museon yhteisesti tuottama Porvoon virtuaalinen taidemuseo avattiin joulukuussa 2023.

Kulttuuripalvelujen avustusmäärärahoista myönnetään kohdeavustuksia yleisölle avointa taide- ja kulttuuritoimintaa järjestäville porvoolaisille yhdistyksille ja työryhmille sekä yksittäisille toimijoille. Avustusten saajat järjestävät muun muassa eri musiikinalojen konsertteja, kuorokonsertteja, teatterinäytöksiä ja taidenäyttelyitä, joihin on joko vapaa pääsy tai kohtuullinen pääsymaksu. Monet avustusten saajista järjestävät maksuttomia orkesteri- ja kuorokonsertteja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelukodeissa ja hoivalaitoksissa.

Liikuntapalveluiden ylläpitämät liikuntapaikat ja -olosuhteet on tarkoitettu kaiken ikäisille ja kaiken tasoille liikkujille, mahdollistaen liikkuvan elämäntavan kaikille porvoolaisille. Porvoosta löytyy useita ulkokuilupaikkoja, kuntoratoja, ulkoilureittejä, ulkoilualueita, uimarantoja, kenttiä, hiihtolatuja, kuntoportaat sekä

lähiliikuntapaikkoja omatoimiseen liikuntaan, kiintorasteja unohtamatta. Kaikkiaan vapaasti käytettäviä liikuntapaikkoja on Porvoossa noin 110 kappaletta, liikuntapaikkojen kokonaismäärän ollessa noin 200.

Liikuntapalvelut tarjoaa ikääntyneille porvoolaisille ohjattua liikuntaa matalan kynnyksen liikuntaryhmissä sekä soveltuvan liikunnan ryhmissä. Ohjatuissa ryhmissä pääsee kehittämään liikkuvuutta, lihaskuntoa, koordinaatiota, tasapainoa ja kestävyyskuntoa. Matalan kynnyksen liikuntaryhmät sopivat kaiken tasoisille ja kuntoisille aikuisille ja ikääntyville liikkujille. Soveltavan liikunnan ryhmät sopivat henkilöille, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla oleviin liikuntaryhmiin. Niissä harrastetaan eri lajeja monipuolisesti ja tarpeen mukaan soveltaen, ja ryhmiä järjestetään kaikille ikäryhmille – myös ikääntyneille. Soveltavan liikunnan ryhmät ovat maksuttomia osallistujille.

Kotoutumisen edistämisen yksikkö vastaa Porvooseen sijoitettavien tai itsenäisesti muuttavien pakolaisten ja turvapaikan saaneiden vastaanotosta, perehdytyksestä yhteiskuntaan sekä kotoutumisen edistämisestä yhteistyössä asiakkaiden, viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa.

Porvoossa toimii maahanmuuttajille suunnattu moniammatillinen ja -kielinen palvelukeskus. Kotoutumiskeskus tarjoaa kotoutumista ja työllistymistä edistäviä alkuvaiheen palveluita, kuten henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa erilaisissa arjen sujuvuuteen ja viranomaisasiointiin liittyvissä asioissa, sekä tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kunnan palveluista. Kotoutumiskeskuksessa on myös kaikille maahanmuuttajille suunnattu matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu Moi-info. Kotoutumiskeskuksen palvelukieliä ovat suomi, ruotsi, englanti, saksa, ranska, ukraina, venäjä, arabia, tigrinja sekä amhara. Muissa kielissä käytämme tulkkaukspalveluita.

Matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa on tarjolla kaikille maahanmuuttajille iästä riippumatta. Apua ja tietoa voi saada omalla äidinkielellä. Ohjaajat auttavat arjen asioiden hoidossa, kuten digipalveluiden käytössä. Ikäihmisiä ohjataan myös kunnan eri palveluihin osallisuuden lisäämiseksi.

Matkailu- ja tapahtumapalvelut tuottaa vuosittain maksuttomia kaupunkitapahtumia, joilla on monipuolinen merkitys asukkaiden hyvinvoinnille. Tapahtumat vahvistavat sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja luovat mahdollisuuksia ihmisten kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle. Tapahtumat synnyttävät yhteisöllisyyttä ja niiden avulla

voidaan vähentää sosiaalista eristäytymistä. Osallistuminen tapahtumiin voi edistää asukkaiden henkistä hyvinvointia. Maksuttomat tapahtumat kuten Porvoon Valot -valofestivaali, uudenvuodenjuhla ja karuselli joulutorilla ovat kaikkien kaupunkilaisten koettavissa tulotasosta riippumatta.

Matkailupalveluja kehittämällä ja tuomalla esiin Porvoon matkailutarjontaa lähimatkailejoille, eli kunnan omille sekä lähikuntien asukkaille, voidaan myös synnyttää myönteisiä hyvinvointivaikutuksia. Lähialueille suuntautuvat matkat voivat tarjota helpon tavan irrottautua arjen kiireistä ja vähentää stressiä. Lähialueiden tutkiminen voi kannustaa ihmisiä liikkumaan, esimerkiksi kävelemään, pyöräilemään tai retkeilemään. Lähimatkailu tarjoaa mahdollisuuden kokea luontoa ja viheralueita, minkä tiedetään vähentävän stressiä ja kohentavan mielialaa. Lähialueilla matkailu voi kannustaa ihmisiä viettämään aikaa ystävien ja perheen kanssa, vahvistaa sosiaalisia suhteita ja edistää sosiaalista hyvinvointia.

Lähimatkailu voi myös edistää paikallista taloutta, kun rahaa käytetään paikallisissa ravintoloissa, kaupoissa ja palveluissa. Lisäksi se voi lisätä ympäristötietoisuutta, kun matkailijat tulevat tietoisiksi lähialueidensa luonnon- ja kulttuuriarvoista.

KAUPUNKIKEHITYKSEN TOIMIALA

Kaupunkikehityksen toimiala vastaa kaupunki-infrasta, kuten liikennesuunnittelu, yleisten alueiden suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito, kaupunkisuunnittelusta, maapolitiikasta, rakennusvalvonnasta, ympäristönsuojelusta ja ympäristöterveydenhuollosta. Kaikki asuminen ja liikkuminen tapahtuu rakennetussa ympäristössä, joten toimialan päätöksillä ja suunnitelmilla on suuri merkitys jokapäiväiseen arkeen, esimerkiksi esteettömyyden ja saavutettavuuden kautta. Kaavoituksella ja suunnittelulla voidaan vaikuttaa esimerkiksi alueiden välisiin hyvinvointieroihin ja palvelujen sijainteihin.

Tärkeä teema maankäytön suunnittelussa on vuorovaikutus asukkaiden kanssa. Suunniteltavista hankkeista järjestetään joka vuosi lukuisia vuorovaikutustilaisuuksia, joissa esiin tuodut näkökulmat huomioidaan suunnitteluprosessissa. Merkittävien hankkeiden päätöksenteossa kuullaan myös tärkeitä edunvalvontaryhmiä, kuten vanhus- ja vammaisneuvostoja.

Kaupunkikehityksen toimialalla edistetään ikääntyneiden liikkumismahdollisuuksia ja palvelujen saavutettavuutta sekä esteettömyyttä aina uutta suunniteltaessa sekä erilaisten kehittämishankkeiden kautta. Kaupunki-infraylläpitää myös lukuisia lähiliikuntapaikkoja ja ulkokenkkiä, joista osaa myös jäädytetään talvisin. Nämä ovat ilmaisia kaikille avoimia matalan kynnyksen liikuntapaikkoja.

Kevyen liikenteen väylät ovat ylivoimaisesti suosituin liikuntapaikka, jolla liikkuminen on ilmaista ja siten kaikille tasapuolista. **Kaupunki-infra** rakentaa puistokäytäviä ja

kevyen liikenteen väyliä, ja luo siten paremmat edellytykset jalankululle ja pyöräilylle. Kaupungilla on hyväksytty pyöräilystrategia, joka sisältää mm. tiettyjen yhteyksien parantamisen joko pyöräilyn laatuikäviksi tai pyöräkaduiksi. Lisäksi kaupunki edistää yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa eräiden valtion maanteiden varrella olevien pyöräteiden rakentamista. Näiden toteuttaminen riippuu pitkälti ELY-keskuksen ja muiden osapuolien sitoutumisesta hankkeeseen, mutta myös Porvoon edistää hankkeita vahvasti.

Maapolitiikassa tuetaan ikääntyvien mahdollisuuksia hyvään asumiseen, luovuttamalla tontteja palveluasumiseen kaavoituksen perusteella ja hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön perusteella todettujen varsinaisten tarpeiden perusteella. Maapolitiikka tuottaa asumisen ohjelman tavoitteiden mukaisesti, ja pyrkii tuottamaan talousarviosuunnitelman mukaisesti, vähintään kaksi asuinkerrostalotonttia ARA-tuotantoon. Maapolitiikan palvelualueella hyvinvointia pyritään tuottamaan toteuttamalla tontinmyyntitavoitteet vuodelle 2024 ja 2025. Kun Tuulikummun kaava valmistuu arviolta noin 2024–2025, tulee palveluasumisen tontti myyntiin.

Esisopimuksissa ja kauppakirjoissa huomioidaan, että myytessä länsirannan tontteja myyjä maksaa kaupungille kiinteän summan taiderahaa kauppahinnan päälle. Rahat käytetään Porvoon Länsirannan taideohjelmaan. Kaupunginhallitus on 16.1.2023 § 33 päivittänyt länsirannan taideohjelman, minkä myötä taideraha on jatkossa korotettu 22 euroon/k-m².

Viime vuosina on todettu suuntausta, että ikääntyneet väki muuttaa lähemmäs keskusta-alueita palveluiden lähelle. Kaupungissa on tarjolla kaikenikäisille, mutta erityisesti ikääntyneet huomioon ottaen, kauniita istutuksia ja penkkejä levähtämiseen. Palvelulinja on suunniteltu nimenomaisesti ikääntyneet väestö huomioiden. Liikennealueille kyydin voi tilata soittamalla kuljettajalle arkipäiväisin runkoaikataulun mukaisesti.

Turvallisuus ja esteettömyys sisältyvät kaikkeen kaupungin katujen suunnittelussa ja rakentamisessa. Eri erityisryhmät huomioidaan eri tavoin, mm. näkemäesteettömyys, jotta pienet lapset havaitaan kulkuneuvoista käsin, pintamateriaalit ja korkeuserot liikuntarajoitteisille. Työssäkäyville pyritään edistämään mahdollisimman sujuvaa joukko-liikenteen käyttöä, eli mm. liityntäparkkialueita, sujuvia vaihtopaikkoja ja muiden liikennevälineiden yhteensovitamista, jotta sen käyttö olisi mahdollisimman helppoa ja joustavaa. Tällä hetkellä kaupungin alueella on käytössä kaupunki-infran mahdollistamia kaupunkipyöriä.

Turvallista julkista tilaa, ympäristöä suunnitellaan kaikille kaupunkilaisille. Silti erityisesti ikääntyneille asukkaille turvallinen, ulos houkutteleva kaupunkitila on tärkeää hyvinvoinnin kannalta. Suojaisuus, sopivan pieni mittakaava, levähdysmahdollisuudet ja hyvä valaistus ovat tärkeitä perusasioita suunnittelussa. Laajemmassa mittakaavassa toimintojen sekoittaminen yhdistettynä kohtaamispaikkojen mahdollistamiseen luo turvallista kaupunkirakennetta.

Vuoden 2024 aikana tullaan kilpailuttamaan vuoden

2025 aikana käyttöönotettava uusi joukkoliikennejärjestelmä. Nykyinen suunnitelma mahdollistaa järjestelmän ottamisen käyttöön koko laajuudessaan talousarvion mukaisesti mahdollisesti vuosina 2025–2027. Se tarkoittaa lippu- ja maksujärjestelmän uudistamista ja asiakasneuvojan palveluiden tuottamista torin lähistöllä. Järjestelmän käyttöönotto vaatii myös joukkoliikennesuunnittelijan palkkaamista ja nykyisen liikennesuunnitelun merkittävää työpanosta. Järjestelmä helpottaa ja vahvistaa autottomien henkilöiden liikkumista ja pidentää ikääntyvien henkilöiden kotona asumisen aikaa. Järjestelmä tukee kaikkien väestöryhmien liikkumismahdollisuuksia.

Rakennusvalvonta päättää rakentamisen lupa-asioista sekä antaa yleistä ohjausta ja neuvontaa. Rakennusvalvonnan tehtävänä on omalta osaltaan varmistaa turvallisen, terveellisen ja viihtyisän elinympäristön rakentamista. Rakennusvalvontaviranomaisen valvoo rakentamisen lainmukaisuutta sekä ympäristön kuntoa. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on myös huolehtia kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

Rakennusvalvonta valvoo lakien ja asetusten toteutumista, joka liittyy sekä turvalliseen, terveelliseen että viihtyisään elinympäristöön. Lisäksi se valvoo rakennusten esteettömyyden toteutumista eri rakennushankkeissa. Rakennusvalvonnan asiakaspalveluun ollaan erittäin tyytyväisiä ja aukioloajat palvelevat hyvin asiakkaiden tarvitsemina aikoina. Lupakäsittelyä toteutetaan sähköi-

sesti lupapisteen kautta, joka on helposti saavutettavissa ja käytettävissä. Henkilökohtaista asiakaspalvelua saa pyydettyä. Suurelta osin asiakaspalvelu tapahtuu kohteissa olevien käyntien yhteydessä. Liikkumista tukevien rakenteiden rakennushankkeessa käydään läpi, onko luvan hankkiminen välttämätöntä. Tällä tavoin pyritään mahdollistamaan esim. liikuntaesteisen saamisen avustusten kohdentuminen varsinaiseen liikkumista tukevan rakenteen toteuttamiseen lupamaksun sijaan.

Ympäristöterveydenhuollossa huolehditaan valvonnan avulla, että mm. ikääntyneille tarkoitetuissa hoitolaitoksissa ja tehostettujen asumispalveluiden yksiköissä asumisolosuhteet täyttävät terveydensuojelliset vaatimukset. Valvonnan yhteydessä edistetään ohjauksella ja neuvonnalla hellehaittojen ennaltaehkäisyä em. sisäympäristöissä. Hellejaksojen odotetaan lisääntyvän ilmastonmuutoksen etenemisen myötä, ja pitkittyneiden hellejaksojen on tutkimuksissa todettu lisäävään ikääntyneiden ylikuolleisuutta ja sairauksien oireiden pahentumista.

Terveydensuojelu vastaa terveydensuojelulain viranomaistehtävistä kuten talous- ja uimavesiin, asuin- ja oleskelutiloihin, kauneushoitoloihin ja muihin ihon pintaa rikkovien kuluttajapalveluihin sekä kansainvälisiin merialuksiin liittyvästä terveysvalvonnasta ja terveydensuojeluun liittyvästä neuvonnasta ja terveyshaittojen selvityksestä. Lisäksi terveydensuojelu vastaa tupakkalain valvonnasta niissä sisä- ja ulkotiloissa, joille on laissa säädetty tupakointikielto, sekä tupakointikieltojen määrittämisestä hakemuksesta asuinyhteisöille. Strategiaan

liittyvän painopisteenä terveydensuojelu jatkaa ilmastonmuutoksesta aiheutuvia terveyshaittoja ehkäisevää työtä. Jatketaan lausuntoprosessin vaikuttavuuden kehittämistä sekä aloitetaan merialuksiin liittyvän valvontaprosessin kehittämistyö.

Elintarvikevalvonta vastaa toimialueensa elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävistä, kuten lupien ja ilmoitusten käsittelystä sekä elintarvikealan toimijoiden säännöllisestä valvonnasta ja neuvonnasta. Elintarvikevalvonta osallistuu ruokamyrkytys-epidemioiden selvitykseen. Elintarvikevalvontatiimi valvoo myös tupakka- ja nikotiinutuotteiden myyntiä mm. myöntämällä myyntilupia. Yhteistyötä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa tehdään valvonnassa, ehkäisvässä päihdetyössä ja terveyshaittojen ennaltaehkäisyssä.

Eläinlääkintähuolto vastaa peruseläinlääkäripalveluista sekä lemmikki- ja tuotantoeläinten ympärivuorokautisesta päivystyksestä. Eläinlääkintähuolto vastaa myös eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnasta. Porvoon ympäristöterveydenhuolto tekee päivystysyhteistyötä Vantaan kaupungin kanssa, joka virka-ajan ulkopuolella vastaa Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Pornaisten, Porvoon, Sipoon ja Vantaan pieneläinpäivystyksestä. Porvoon kaupunki vastaa saman alueen suurelainten eläinlääkäripäivystyksestä. Myrskylän ja Pukkilan peruseläinlääkäripalvelut ja ympärivuorokautinen päivystys ostetaan Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaalaalta. Eläinten hyvinvointilaki astuu voimaan vuoden alussa ja uuden eläinlääkintähuoltolain odotetaan tulevan voimaan vuoden 2024 aikana.

KASVUN JA OPPIMISEN TOIMIALA

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta. Toimialalla ei ole varsinaisia palveluita ikääntyneille, mutta se mahdollistaa esimerkiksi vapaaehtoistyönä toteutetun koulumummi- ja vaaritoiminta yhteistyössä Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa. Toimiolla on käynnistynyt kartoitus tilojen edelleen vuokraamisesta ja niihin liittyvistä yhteneväisistä

käytänteistä.

KONSERNIPALVELUIDEN TOIMIALA

Henkilöstö-, demokratia- ja kehitysyksiköt muodostavat oman palvelualueen, jonka sisällä kehitetään yhteisiä toimintamalleja organisaation sisäisten tukipalvelujen tuottamiseksi.

Henkilöstöyksikössä henkilöstöä kannustetaan jatkuvaan oppimiseen, osallisuuteen ja oman työn kehittämiseen. Vapaa-ajan kouluttautumista tuetaan koulutustipendeillä. Työhyvinvointiluentojen painopisteenä ovat omien kuormitustekijöiden tunnistaminen ja hallinta sekä muutuskäykyisyys. Porvoon kaupungin henkilöstöohjelman ja työsuojelun toimintaohjelman mukaisesti kaupungin tavoitteena on olla paras työpaikka työntekijöilleen. Kaupungin yleinen valmiussuunnitelma päivitetään vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja organisaatiota. Turvallisuussuunnittelun tueksi valmistellaan turvallisuuskysely asukkaille.

Hallinto ja demokratiayksikössä jatketaan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä perinteisen hallintotoiminnan ohella. Osallistuvan budjetoinnin käytäntöjä kehitetään vuonna 2023 saatujen kokemusten ja käyttöön otetun tietojärjestelmän avulla. Vaikuttamistoimielimien, eli nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvostojen toimintamuotoja kehitetään varmistaen näille toimielimille riittävät toimintaedellytykset. Kuntalaisaloitteiden käsittelyä tehostetaan ja käsitteilyprosesseja yhdenmukaistetaan.

Kehitys ja digitalisaatio -yksikön yksi tehtävistä on edistää sähköisen asioinnin palveluiden kehittämistä.

Esimerkki uudesta sähköisestä palvelusta on verkkokauppa ja -maksaminen, joka otettiin käyttöön vuonna 2023. Verkkokaupan tarkoitus on mahdollistaa Porvoon kaupungin tuotteiden ja palveluiden myynti internetissä. Verkkokauppa on auki 24/7, mikä tarkoittaa, että kuntalaiset voivat tehdä ostoksia milloin tahansa, mikä lisää joustavuutta arkeen. Verkkokauppa voi tukea hyvinvointia tarjoamalla kuntalaisille lippuja elokuviin, leireihin, konsertteihin ja uimahallin. Sen kautta kuntalaiset voivat myös varata tiloja esimerkiksi tukemaan liikintaharrastusta. Verkkokaupan käyttöä laajennetaan tulevina vuosina.

Toinen esimerkki uudesta sähköisestä palvelusta, joka edistää asukkaiden hyvinvointia, on osallistuvan budjetoinnin työkalu. Osallistuvan budjetoinnin sähköistä työkalua kehitetään myös 2024, jotta se tukisi entistä enemmän kuntalaisten yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua ideoimiseen ja äänestykseen. Tarkat vuoden 2024–2025 suunnitelmat digitalisaation osalta löytyvät digiohjelmasta ja -tiekartasta, jotka tehdään kuntalaisten, yritysten, matkailijoiden ja henkilöstön hyväksi.

Rahoitus- ja strategia -yksiköllä on vastuu kaupungin talouden kokonaisuuden suunnittelusta ja seurannasta sekä sisäisestä tarkastuksesta. Keskitetyt hankintapalvelut ohjaavat ja toteuttavat kaupungin kynnysarvot ylittäviä hankintoja toimialoille siten, että ne toteutuvat kustannustehokkaasti ja hankintalakia noudattaen. Yksikössä koordinoidaan kaupunkistrategian toteutumista ja seurataan strategiamittareita ja määritellään kaupunkistrategian kannalta strategiset ohjelmat, jotka ohjaavat toimialojen resurssien käyttöä. Lisäksi ohjataan toimialoja

ilmasto- ja ympäristöasioissa strategian ja ilmasto- ja ympäristöohjelman mukaisesti sekä hyte-asioissa strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti lapsista ikääntyneisiin, ja koordinoidaan hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden edistyminen.

Toimitilojen palvelualue tarjoaa terveelliset, turvalliset, viihtyisät ja toimintaa tukevat toimitilat kaikille lapsille, perheille, asiakkaille ja kaupungin työntekijöille. Ylläpitää omien kiinteistöjen ulkotilat ja pihat niin, että ne ovat turvalliset ja viihtyisät käyttää myös toimipisteiden aukioloaikojen ulkopuolella. Mahdollistaa kaupungin omien kiinteistöjen ja tilojen edullisen vuokrauksen järjestöille, kerhoille, seuroille ja yhdistyksille. Itse vuokraus tapahtuu Kompass-palvelun kautta.

Viestintä, markkinointi ja yhteiskuntasuhteet -palvelualue vastaa viestinnästä, yhteiskuntasuhteista, markkinoinnista ja brändistä, asiakaspalvelusta ja neuvonnasta sekä kansainvälistä asioista ja vierailuista, kaupunginjohdajan assistenttitehtävästä ja käännöspalveluiden ohjaamisesta. Kaupunkistrategian mukaan avoin ja saavutettava viestintä sekä suunnitelmallinen markkinointi vahvistavat Porvoon vetovoimaa ja brändiä. Viestinnässä tulee huomioida kaksikielisyyden lisäksi myös selkokieliä.

Asukas- ja palveluviestintää kehitetään julkaisemalla kokeiluluontoisesti asukaslehti kaksi kertaa vuoden aikana. Kaksikielinen lehti sisältää myös englanninkielisen tiivistelmän. Jokaiseen kotitalouteen jaettava asukaslehti tavoittaa myös ne kaupungin asukkaat, joita ei tavoiteta kaupungin oman verkkosivuston, paikallisten medioiden tai sosiaalisen median kautta.

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet

Porvoossa tehdään paljon töitä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Osa toiminnasta ja kehittämisestä toteutuu perustyönä. Tämän lisäksi kehittämistä tehdään laajasti erilaisissa hankkeissa. Tämän suunnitelman toimenpiteiksi on valittu asioista, joihin kiinnitämme erityistä huomiota.

Laajan kuvan seuranta tehdään kyseisen ikäryhmän osalta hyvinvointisuunnitelman yleisessä osiossa kuvattujen mielen hyvinvoinnin, terveellisten elintapojen sekä osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistamisen vahvistettujen mittareiden avulla. Mittareista on tehty erillinen Power-Bi, joka on lisätty kaupungin verkkosivuille. Toimialat seuraavat myös näihin liittyviä muita mittareita ja työn edistymistä.

Tavoite	Toimenpide	Vastuu
Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia	Kaupunkikuvaa elävöittävät monipuoliset ja kuntalaisia tavoittavat kulttuuri- ja kaupunkitapahtumat eri vuodenaikoina.	Elinvoiman toimiala
	Varmistetaan erilaisia mahdollisuuksia asukkaiden kohtaamiseen ja ylläpidetään turvallisia, ilmaisia julkisia tiloja (tilat, tapahtumat, kaupunkiympäristö).	Kaikki toimialat
	Kirjaston kotipalvelu tuo kirjoja kotiin, jos iän tai sairauden takia ei pääse kirjastoon	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut
	Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti eri aiheista, jotka ovat ikääntyneiden arjessa keskeisiä. Mahdollistetaan mahdollisimman hyvin myös yhteistyökumppaneillemme osallistuminen näihin. (hyvinvoinnin vahvistaminen, ehkäisevä päihdetyö).	Elinvoiman toimiala/Kansalaisopisto Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
	Lisätään ikääntyneiden parissa toimivien ammattilaisten osaamista mielen hyvinvoinnista ja vahvistamisen keinoista.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
	Aikuisten lukutaidon ja lukuharrastuksen edistäminen kirjavinkkauksilla, luku-piireillä, kirjailijatapahtumilla, sanataidetapahtumilla ja kirjaston lainattavien aineistojen markkinoinnilla	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut
	Kartoitamme keinoja yli 75-vuotiaiden elämänlaadun ja toimintakyvyn parantamiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
Vahvistamme kuntalaisten terveellisiä elintapoja	Taidenäyttelyt palvelukodeissa	Elinvoiman toimiala/ kulttuuri-palvelut
	Monipuolinen kurssitarjonta liikunnan, ravitsemuksen, unen ja ehkäisevän päihdetyön teemoissa.	Elinvoiman toimiala Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia
	Lisätään elinympäristön terveysasioihin liittyvää informaatiota.	Kaupunkikehityksen toimiala

Porvoossa tehdään paljon töitä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Osa toiminnasta ja kehittämisestä toteutuu perustyönä. Tämän lisäksi kehittämistä tehdään laajasti erilaisissa hankkeissa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuu
Vahvistamme kuntalaisten terveellisiä elintapoja	Liikuntaohjelman toimenpiteiden toimeenpano mm. ulkoilureittien, -alueiden ja -paikkojen kehittäminen.	Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut
	Kannustetaan ikäihmisiä uusien harrastusten ja vapaa-ajan toimintojen ja jatkuvan oppimisen pariin yksilönä tai ryhmänä. Liikuntavälineiden lainauspalvelu jatkuu kirjastoissa.	Elinvoiman toimiala
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta	Järjestöavustukset yhteisöille, joiden avulla ikääntyneet saavat laajemman tarjonnan toimintaa ja osallisuutta.	Elinvoiman toimiala
	Järjestöjen ja Porvoon kaupungin yhteistyöllä tuetaan ikäihmisten digitaitojen kehittymistä ja järjestetään digitukea.	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut, kansalaisopisto
	Kartoitetaan ja pilotoidaan vuonna 2024 ikäihmisten toivomia kirjastopalveluita Ikäviisaat palvelut kirjastoon -hankkeessa	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut
	Tästä haluamme puhua- hankkeessa järjestetään kirjastoissa yleisökeskusteluja mm. senioriyhdistysten valitsemista aiheista. Keskusteluihin kutsutaan päättäjiä ja virkamiehiä vuoropuheluun asukkaiden kanssa.	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut
	Kaupunkitilan esteettömyysparannukset jatkuvat. Uudisrakentamisessa huomioidaan palveluiden läheisyys ja sujuva liikkuminen. Suositetaan yhteisöllisiä tiloja uudis- ja korjausrakentamisessa. Edellytetään riittävät ja sujuvasti käytettävät varastotilat liikkumisen apuvälineille.	Kaupunkikehityksen toimiala
	Palveluiden saatavuutta parannetaan joukkoliikennepalveluilla. Kävely-ympäristön laatuun ja yhdistävyyteen kiinnitetään huomiota. Varataan riittävästi penkkejä ja katoksia.	Kaupunkikehityksen toimiala
	Parannetaan katu ympäristön turvallisuutta: valaistus, opastus, esteettömyys, sosiaalinen turvallisuus.	Kaupunkikehityksen toimiala
Yhteisöohjaajan palkkaaminen Gammelbackaan perintörahoilla lisäämään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta alueella.	Elinvoiman toimiala	
Verkkopalveluiden ja palvelunohjauksen parantaminen kaikissa ikäryhmissä.	Viestintä, markkinointi ja yhteiskuntasuhteet	

Lähteet

Helsingin Yliopisto 2023. Epävarmuutta ja vaihtelevaa osallisuutta: Selvitys ihmisoikeuksien toteutumisesta vammaisten henkilöiden arjessa. Viitattu 18.1.2024.
[loppuraportti.pdf \(helsinki.fi\)](#)

Valtioneuvosto 2019. Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille: Tutkijoiden havaintoja ja suosituksia lasten ja nuorten monipuolisen kehityksen, terveyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistämiseksi. Viitattu 18.1.2024.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-701-7>

Valtioneuvosto 2021a. Valtioneuvoston periaatepäätös: Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Viitattu 18.1.2024.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-864-2>

Valtioneuvosto 2021b. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelma. Viitattu 18.1.2024.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-670-9>

Ihmiset tekevät kaupungin

PORVOO BORGÅ